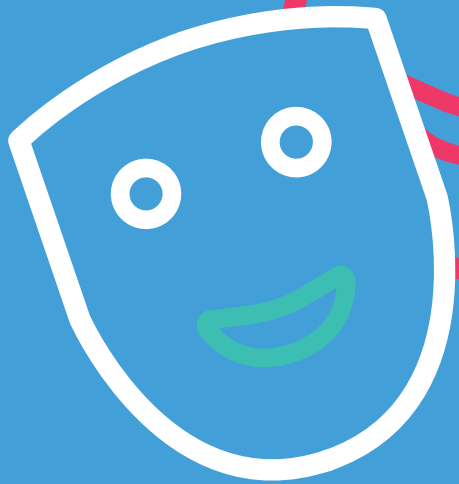
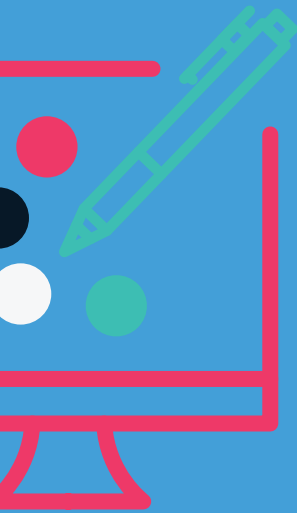

Με συγχρηματοδότηση από το πρόγραμμα «Erasmus+» της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Μαθαίνοντας από το παρελθόν, σχεδιάζοντας το μέλλον μας: Η Ευρωπαϊκή πολιτιστική κληρονομιά μέσω του eTwinning

Το eTwinning είναι μια σφύζουσα κοινότητα στην οποία έχουν αναμειχθεί, στα 13 χρόνια παρουσίας της, περισσότεροι από 500.000 εκπαιδευτικοί που εργάζονται σε 190.000* σχολεία. Έχουν εκπονηθεί περισσότερα από 70.000 έργα, με τη συμμετοχή περισσότερων από 2.000.000 μαθητών από όλη την ήπειρο (*δεδομένα Μαΐου 2018).

Το eTwinning – η Κοινότητα για τα Σχολεία στην Ευρώπη και τις γείτονες συνεργαζόμενες χώρες – είναι μια δράση για σχολεία που χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στο πλαίσιο του προγράμματος Erasmus+. Σε αυτή συμμετέχουν εκπαιδευτικοί από 36 Ευρωπαϊκές χώρες και 8 γείτονες χώρες.

Το eTwinning είναι μια ψηφιακή πλατφόρμα διαθέσιμη σε 29 γλώσσες. Οι επισκέπτες που περιηγούνται στην πλατφόρμα μπορούν να βρουν πλήθος δημόσιων πληροφοριών σχετικά με το πώς να γίνουν μέλη του eTwinning, πληροφοριών που εξηγούν τα οφέλη που προσφέρει η δράση και άλλων που παρέχουν έμπνευση για την εκπόνηση συνεργατικών έργων. Οι εγγεγραμμένοι εκπαιδευτικοί έχουν πρόσβαση σε μια περιοχή περιορισμένης πρόσβασης που ονομάζεται eTwinning Live, η οποία αποτελεί την διεπαφή κάθε εκπαιδευτικού ξεχωριστά με την κοινότητα: επιτρέπει στους χρήστες να βρουν εταίρους, να αλληλεπιδράσουν, να συνεργαστούν για την εκπόνηση έργων και να πάρουν μέρος σε δραστηριότητες επαγγελματικής ανάπτυξης που διοργανώνονται σε Ευρωπαϊκό εθνικό, μη Ευρωπαϊκό εθνικό και Ευρωπαϊκό κεντρικό επίπεδο. Τέλος, όταν οι εκπαιδευτικοί συνεργάζονται για την εκπόνηση κάποιου έργου, αποκτούν πρόσβαση σε έναν ιδιωτικό συνεργατικό

χώρο, μοναδικό για κάθε έργο, που ονομάζεται TwinSpace.

Το eTwinning προσφέρει μεγάλη υποστήριξη στους χρήστες του. Σε καθμία από τις συμμετέχουσες χώρες (προς το παρόν 44) μια Εθνική Υπηρεσία Υποστήριξης (ΕΥΥ) ή ένας Οργανισμός Υποστήριξης Εταίρων (ΟΥΕ) προωθεί τη δράση, παρέχει συμβουλευτικές υπηρεσίες και καθοδήγηση στους τελικούς χρήστες και διοργανώνει πλήθος δραστηριοτήτων και ευκαιριών επαγγελματικής ανάπτυξης σε εθνικό επίπεδο. Σε Ευρωπαϊκό επίπεδο, υπεύθυνη για τον συντονισμό του eTwinning είναι η Κεντρική Υπηρεσία Υποστήριξης (ΚΥΥ) υπό τη διοίκηση του European Schoolnet (μιας κοινοπραξίας 34 Υπουργείων Παιδείας) στο όνομα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Η ΚΥΥ συνεργάζεται με τις ΕΥΥ και τους ΟΥΕ και είναι υπεύθυνη για την ανάπτυξη της ψηφιακής πλατφόρμας, καθώς και την παροχή ποικίλων ευκαιριών επαγγελματικής ανάπτυξης και άλλων δραστηριοτήτων, όπως ενός ετήσιου Ευρωπαϊκού Συνεδρίου και μιας Εκδήλωσης Απονομής Βραβείων που επιβραβεύει εκπαιδευτικούς και μαθητές για τη συμμετοχή τους σε εργασίες που ξεχωρίζουν.

**Μαθαίνοντας από το
παρελθόν, σχεδιάζοντας το
μέλλον μας: Η Ευρωπαϊκή
πολιτιστική κληρονομιά μέσω
του eTwinning**

Περιεχόμενα

Πρόλογος	3
Εισαγωγή: πολιτιστική κληρονομιά: συνδέοντας το παρελθόν, το παρόν και το μέλλον	5
1. Πολιτιστική κληρονομιά και εκπαίδευση	7
1.1. Το Ευρωπαϊκό Έτος Πολιτιστικής Κληρονομιάς, μια ευκαιρία προώθησης της πολιτιστικής κληρονομιάς στην εκπαίδευση	8
1.2. Ερμηνεία κληρονομιάς: ένας τρόπος διέγερσης του ενδιαφέροντος των μαθητών για την Ευρώπη;	9
2. eTwinning και πολιτιστική κληρονομιά	13
2.1. Το eTwinning και η σχέση του με την πολιτιστική κληρονομιά.	14
2.2. Η πολιτιστική κληρονομιά σε έργα eTwinning:	18
3. Διδασκαλία της πολιτιστικής κληρονομιάς στο σχολείο	37
3.1. Διδάσκοντας με την ψηφιακή πολιτιστική κληρονομιά στις τάξεις του 21ου αιώνα	38
3.2. Είκοσι ιδέες και δραστηριότητες για την εισαγωγή της πολιτιστικής κληρονομιάς στην τάξη σας	41
4. Ενασχόληση με την πολιτιστική κληρονομιά της Ευρώπης - άλλοι μαθησιακοί πόροι	53
4.1. Μαθαίνοντας για την ιστορία και την πολιτιστική κληρονομιά από μια Ευρωπαϊκή προοπτική: Το Σπίτι της Ευρωπαϊκής Ιστορίας	54
4.1.1. Ένα Σπίτι για την Ευρωπαϊκή Ιστορία.	54
4.1.2. Ένας χώρος για την Επανερμηνεία της Πολιτιστικής Κληρονομιάς:	55
4.1.3. Ένας Μαθησιακός Πόρος για την Ευρώπη	57
4.2. eTwinning και σχολεία UNESCO: οικοδομώντας το μέλλον μέσω της ανακάλυψης του παρελθόντος	59
Συμπεράσματα	65
Βιβλιογραφία	67

Πρόλογος

Tibor Navracsics, Επίτροπος για θέματα
εκπαίδευσης, πολιτισμού, νεολαίας και αθλητισμού

Tibor Navracsics

Η κοινή μας πολιτιστική κληρονομιά βρίσκεται στην καρδιά του Ευρωπαϊκού τρόπου ζωής. Μας περιβάλλει στα χωριά και στις πόλεις μας, στα φυσικά τοπία και στους αρχαιολογικούς χώρους. Είναι η λογοτεχνία, η τέχνη και τα μνημεία, οι τέχνες που μάθαμε από τους προγόνους μας, τα παραμύθια που αφηγούμαστε στα παιδιά μας, το φαγητό που απολαμβάνουμε και οι ταινίες που παρακολουθούμε και στις οποίες αναγνωρίζουμε τον εαυτό μας. Η πολιτιστική κληρονομιά προσδιορίζει το ποιο είμαστε και ενδυναμώνει το αίσθημα του “ανήκειν” σε μια κοινή Ευρωπαϊκή οικογένεια. Όλοι ανήκουμε σε μια ειρηνική κοινότητα που αριθμεί περισσότερους από 500 εκατομμύρια πολίτες με πλούσιες ιστορίες και αλληλένδετους πολιτισμούς.

Η φιλοδοξία μου με το Ευρωπαϊκό Έτος Πολιτιστικής Κληρονομιάς είναι να ενθαρρύνουμε τον κόσμο, ιδιαίτερα τα μικρά παιδιά και τους νέους, να εξερευνήσουν την πλούσια και πολύμορφη πολιτιστική κληρονομιά της Ευρώπης και να στοχαστούμε αναφορικά με τη θέση που κατέχει στη ζωή μας. Επικεντρώνοντας σε αυτήν, θέλουμε να τους καταστήσουμε ικανούς να φροντίσουν και να διαφυλάξουν την πολιτιστική μας κληρονομιά στο μέλλον.

Το Έτος αυτό μας επιτρέπει να εμβαθύνουμε στις παραδόσεις μας, στις μνήμες και στα μνημεία του παρελθόντος. Από τις μνήμες αυτές, από την ιστορία μας, μπορούμε να μάθουμε πολλά. Ελπίζω ότι μέσω της εξερεύνησης και της βίωσης της κοινής μας πολιτιστικής κληρονομιάς εντός και εκτός της τάξης, τα παιδιά και οι νέοι θα συνειδητοποιήσουν ότι οι διαφορετικές τους ταυτότητες - είτε τοπικές, είτε περιφερειακές ή εθνικές - μπορούν να συμπληρώσουν, να εμπλουτίσουν και να ενδυναμώσουν η μία την άλλη και να συνυπάρξουν με και στο πλαίσιο μιας Ευρωπαϊκής ταυτότητας. Η πολυμορφία αποτελεί τον πλούτο και τη δύναμή μας.

Σύμφωνα με μια ειδική έρευνα του Ευρωβαρόμετρου σχετικά με την πολιτιστική κληρονομιά, εννιά στους δέκα Ευρωπαίους που πήραν μέρος σε αυτή θέλουν να διδάσκεται η πολιτιστική κληρονομιά της Ευρώπης στα σχολεία. Τα σχολεία και οι εκπαιδευτικοί διαδραματίζουν καίριο ρόλο για την πραγματοποίηση αυτού.

Ως εκ τούτου, με ιδιαίτερη χαρά παρουσιάζω το βιβλίο του eTwinning για το 2018, που αποσκοπεί αποκλειστικά στο να φέρει την πολιτιστική κληρονομιά στην τάξη. Το βιβλίο παρουσιάζει μια επιλογή εξαιρετικών έργων eTwinning που σχετίζονται με πολλές πτυχές και μορφές πολιτιστικής κληρονομιάς και μας δείχνει πώς εκπαιδευτικοί και μαθητές κάθε

ηλικίας προσέγγισαν με τους πλέον δημιουργικούς και γλαφυρούς τρόπους το θέμα αυτό.

Η φετινή έκδοση του βιβλίου του eTwinning επίσης προσφέρει σε εκπαιδευτικούς και μαθητές ποικίλους πόρους και απτές ιδέες για δραστηριότητες στην τάξη σχετικά με το θέμα, καθώς και για δραστηριότητες εκτός της σχολικής κοινότητας. Τα έργα eTwinning καταδεικνύουν ότι η πολιτιστική κληρονομιά μπορεί να προσφέρει πλήθος εκπαιδευτικών και συμμετοχικών ευκαιριών για παιδιά και νέους. Υποστηρίζω ένθερμα την προσέγγιση αυτή, η οποία προάγει τον διάλογο μεταξύ διαφορετικών πολιτισμών και γενεών, προσφέρει ένα αίσθημα κοινής αντίληψης των διαφορών και των ομοιοτήτων μας και μας ενθαρρύνει να εκτιμήσουμε την πολιτιστική πολυμορφία.

Είμαι ευγνώμων σε όλους τους εκπαιδευτικούς και τους μαθητές που συμμετείχαν στις διάφορες δραστηριότητες και έργα, καθώς και στο eTwinning και την ευρύτερη κοινότητά του για τη συμβολή τους στην επιτυχία του Ευρωπαϊκού Έτους για την Πολιτιστική Κληρονομιά. Το παρόν βιβλίο είναι το πιο απτό προϊόν που θα μας βοηθήσει να διασφαλίσουμε ότι η πολιτιστική κληρονομιά θα παραμείνει στην καρδιά της καθημερινότητάς μας, ακόμα και μετά το Ευρωπαϊκό Έτος προς τιμήν της. Το κλειδί είναι να πυροδοτήσουμε μια πραγματική αλλαγή στον τρόπο που απολαμβάνουμε, προασπίζουμε και προάγουμε την κληρονομιά μας, φροντίζοντας το Έτος αυτό να ωφελήσει τους πολίτες μακροπρόθεσμα - και να μας βοηθήσει να οικοδομήσουμε την καλύτερη δυνατή εκδοχή της Ευρώπης.

Εισαγωγή

Πολιτιστική κληρονομιά: συνδέοντας το παρελθόν, το παρόν και το μέλλον

Το 2018 είναι το Ευρωπαϊκό Έτος Πολιτιστικής Κληρονομιάς. Η πολιτιστική κληρονομιά διαμορφώνει την καθημερινότητά μας. Μας περιβάλλει στα χωριά και στις πόλεις της Ευρώπης, στα φυσικά τοπία και στους αρχαιολογικούς χώρους. Δεν βρίσκεται μόνο στη λογοτεχνία, την τέχνη και τα αντικείμενα, αλλά και στις χειροτεχνικές δραστηριότητες που μάθαμε από τους προγόνους μας, τα παραμύθια που αφηγούμαστε στα παιδιά μας, τα φαγητά που απολαμβάνουμε και τις ταινίες που παρακολουθούμε και στις οποίες αναγνωρίζουμε τον εαυτό μας.

Το Έτος αυτό εστιάζει ειδικότερα στα παιδιά και τους νέους, οι οποίοι θα αποτελέσουν τους φύλακες της κληρονομιάς μας στο μέλλον. Σύμφωνα με το Ευρωβαρόμετρο, μια μεγάλη πλειοψηφία ερωτηθέντων (88%) συμφωνούν ότι η πολιτιστική κληρονομιά θα πρέπει να διδάσκεται στα σχολεία, καθώς μας αποκαλύπτει πράγματα για την ιστορία και τον πολιτισμό μας. (Ειδική Έκθεση του Ευρωβαρόμετρου, Πολιτιστική Κληρονομιά, 2017).

Τα παιδιά και οι νέοι έχουν την ευκαιρία να ανακαλύψουν πολλές μορφές πολιτιστικής κληρονομιάς, μεταξύ των οποίων:

- Κτίρια, μνημεία, αντικείμενα, αρχαία, ρούχα, έργα τέχνης, βιβλία, μηχανές, ιστορικές πόλεις, αρχαιολογικούς χώρους κ.λπ. - **(υλική κληρονομιά)**
- Πρακτικές, αναπαραστάσεις, γνώσεις, αντικείμενα δεξιολογικά φτιαγμένα και πολιτιστικές εκφράσεις με αξία για τους ανθρώπους, όπως φεστιβάλ. Επίσης, περιλαμβάνει τις γλώσσες και τις προφορικές παραδόσεις, τις αναπαραστατικές τέχνες και τις παραδοσιακές τέχνες κ.λπ. - **(άυλη κληρονομιά)**
- Τοπία - γεωγραφικές περιοχές όπου οι φυσικοί πόροι αποκαλύπτουν στοιχεία για τις πρακτικές και τις παραδόσεις των λαών
- Πόροι που δημιουργήθηκαν σε ψηφιακή μορφή (για παράδειγμα, ψηφιακή τέχνη και κινούμενα σχέδια) ή που έχουν ψηφιοποιηθεί με σκοπό τη διατήρησή τους (συμπεριλαμβάνονται κείμενα, εικόνες, βίντεο και αρχαία) - **(ψηφιακή κληρονομιά)**.

Τι προσφέρει το παρόν βιβλίο

Στόχος του παρόντος βιβλίου είναι να ξεδιπλώσει τις ποικίλες πτυχές της πολιτιστικής κληρονομιάς και να προσφέρει παραδείγματα έργων eTwinning, καθώς και ιδέες για δραστηριότητες σχετικές με την πολιτιστική κληρονομιά.

Στην πρώτη ενότητα, θα ανακαλύψετε τι σημαίνει ο όρος “πολιτιστική κληρονομιά” και θα γίνει μια εισαγωγή στην ερμηνεία της κληρονομιάς ως μαθησιακής προσέγγισης.

Η δεύτερη ενότητα παρουσιάζει παραδείγματα εμπνευσμένων έργων eTwinning που πραγματεύονται απτές, άυλες, ψηφιακές και φυσικές πτυχές της πολιτιστικής κληρονομιάς.

Η τρίτη ενότητα σας παρέχει πόρους προσφερόμενους από την Euroreana: την ψηφιακή πλατφόρμα της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την πολιτιστική κληρονομιά. Επίσης, σας προσφέρει ιδέες για δραστηριότητες στην τάξη που σχετίζονται με διάφορα διδακτικά αντικείμενα, από ιστορία ως αστρονομία και από μαθηματικά ως γλώσσες.

Στην τελευταία ενότητα, θα μάθετε πώς οι μαθητές σας μπορούν να μάθουν για την ιστορία και την κληρονομιά, αξιοποιώντας τους πόρους από το Σπίτι της Ευρωπαϊκής Ιστορίας. Επίσης, θα ανακαλύψετε με ποιους τρόπους τα σχολεία του eTwinning και της UNESCO μπορούν να προάγουν την πολιτιστική κληρονομιά διοργανώνοντας δραστηριότητες εντός και εκτός της σχολικής κοινότητας.

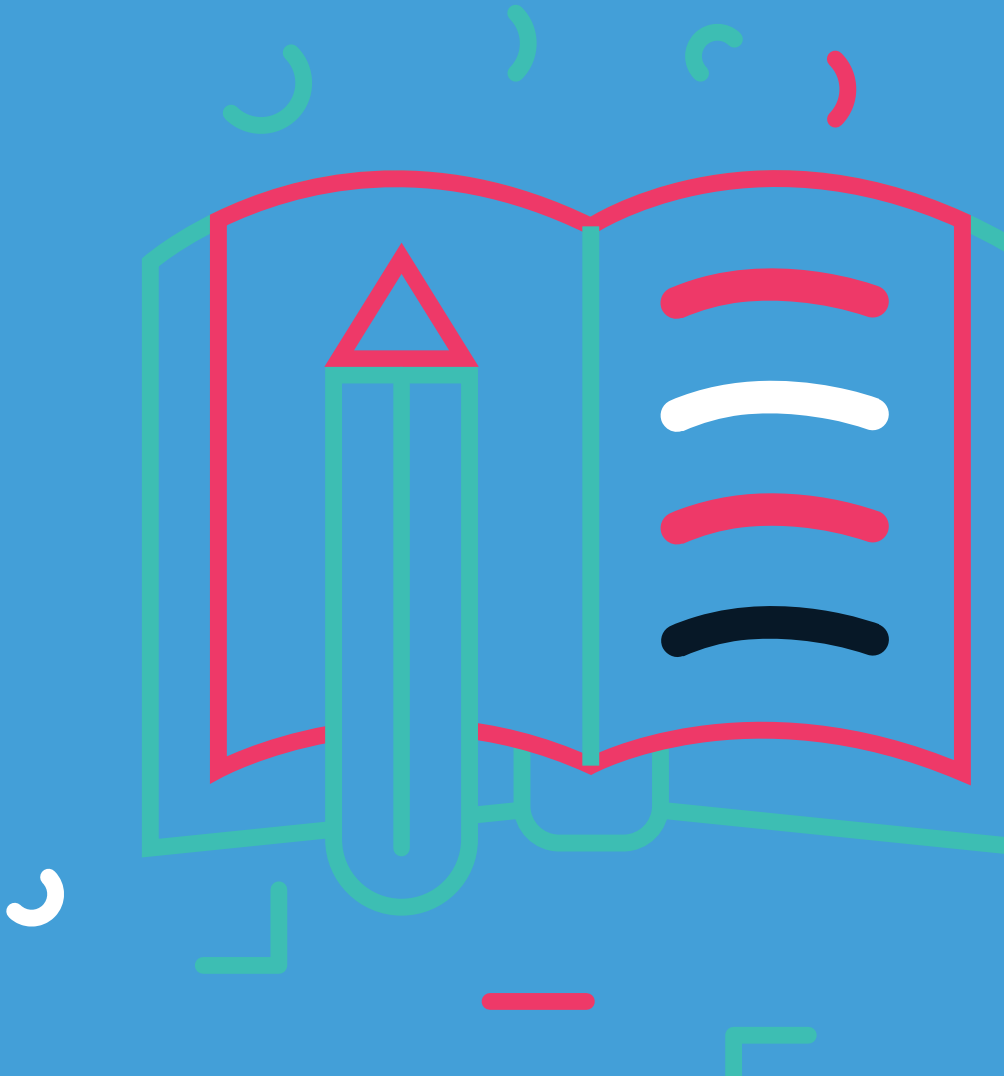
Η πολιτιστική κληρονομιά συνιστά ένα ευρύ θέμα που μπορεί να σας εμπνεύσει να οργανώσετε πολλές δημιουργικές δραστηριότητες με τους μαθητές σας. Εδώ, προσφέρουμε την έμπνευση. Στη συνέχεια, η προώθηση και η υποστήριξη του πολιτισμού και της Ευρωπαϊκής κληρονομιάς στα σχολεία σας εξαρτάται από εσάς.

“Η πλούσια και ετερόκλητη πολιτιστική κληρονομιά έχει τη βαθιά δύναμη να συμβάλει στην οικοδόμηση του έθνους μας” – Νέλσον Μαντέλα.

Κεφάλαιο 1

Πολιτιστική κληρονομιά και εκπαίδευση

1.1. Το Ευρωπαϊκό Έτος για την Πολιτιστική Κληρονομιά, μια ευκαιρία προώθησης της εκπαίδευσης σε θέματα κληρονομιάς

Erminia Sciacchitano, Ανώτερη Επιστημονική Σύμβουλος,
Ευρωπαϊκή Επιτροπή

Erminia Sciacchitano

Για πολλές δεκαετίες, η “πολιτιστική κληρονομιά” ήταν συνηθισμένη με τα μνημεία, τα μουσεία και την αρχαιολογία. Η σχέση μεταξύ πολιτιστικής κληρονομιάς και εκπαίδευσης εξαντλούταν συνήθως σε παθητικές επισκέψεις σε μνημεία ή μουσεία και περιοριζόταν στην παρατήρηση ιστορικών μνημείων και αντικειμένων. Πολύ συχνά περιλάμβανε ξεναγήσεις που επικεντρώνονταν στη χρονολογική διαδοχή γεγονότων που ουδεμία σχέση είχαν με τις εμπειρίες ζωής των μαθητών. Βιβλιαράκια που παρέθεταν όλες τις λεπτομέρειες για ένα συγκεκριμένο μνημείο, χωρίς καμία σύνδεση με το περιβάλλον ή με τις προηγούμενες γνώσεις και εμπειρίες των μαθητών ήταν πολύ διαδεδομένα.

Τις τελευταίες δεκαετίες, η πολιτιστική κληρονομιά απέκτησε μια ευρύτερη σημασία, περιλαμβάνοντας την άυλη κληρονομιά, τα φυσικά, αστικά και αγροτικά τοπία, την ψηφιακή κληρονομιά και τον κινηματογράφο. Η Σύμβαση-Πλαίσιο του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Αξία της Πολιτιστικής Κληρονομιάς για την Κοινωνία (Faro, 2005) μας δίνει τον πιο ολοκληρωμένο ορισμό της πολιτιστικής κληρονομιάς, ο οποίος περιλαμβάνει την υλική, την άυλη και την ψηφιακή διάστασή της με ολιστικό τρόπο:

“Πολιτιστική Κληρονομιά είναι μια ομάδα πόρων κληρονομημένων από το παρελθόν, με τους οποίους οι λαοί ταυτίζονται, ανεξαρτήτως κτήσης, ως σκέψη και έκφραση των διαρκώς εξελισσόμενων αξιών, πεποιθήσεων, γνώσεων και μεταβάσεών τους. Περιλαμβάνει όλες τις πτυχές του περιβάλλοντος που απορρέουν από την αλληλεπίδραση μεταξύ ανθρώπων και τόπων στην πάροδο του χρόνου (Faro 2005).”

Η Σύμβαση υπογραμμίζει ότι οποιοδήποτε σήμα ή σύμβολο δημιουργήθηκε από, ή νοηματοδοτήθηκε από την ανθρώπινη δραστηριότητα, που προστατεύεται εκουσίως, συντηρείται ή αναγεννάται, αντί να αφήνεται να αποσυντεθεί με τρόπο φυσικό, να περάσει στη λήθη ή να καταστραφεί, μπορεί να θεωρηθεί πολιτιστική κληρονομιά. Δίνει έμφαση στις αξίες (π.χ. πολιτιστική, ιστορική, αισθητική, αρχαιολογική, επιστημονική, εθνολογική, ανθρωπολογική αξία), τις πεποιθήσεις, τις γνώσεις και τις μεταβάσεις που θεωρούνται σημαντικές από μια κοινότητα ή ομάδα αναφοράς η οποία έχει το δικαίωμα να ωφελείται από τον εν λόγω πόρο και είναι υπεύθυνη για την κληροδότησή του στις μελλοντικές γενιές. Όπως τονίζεται από τη Σύμβαση, οι αξίες αυτές διαρκώς εξελίσσονται.

Σήμερα, αναγνωρίζεται πλήρως ότι η πολιτιστική κληρονομιά διαδραματίζει κεντρικό ρόλο στις κοινωνίες μας, δημιουργώντας ένα αίσθημα συλλογικότητας εντός και διά των

εθνικών συνόρων και προάγοντας την αμοιβαία κατανόηση και κοινές αξίες· ως εκ τούτο το ενδιαφέρον για την πολιτιστική κληρονομιά μεγαλώνει. Αντικατοπτρίζοντας την ευρύτερη αυτή αντίληψη της πολιτιστικής κληρονομιάς και το αυξανόμενο ενδιαφέρον, η πολιτιστική κληρονομιά χρησιμοποιείται όλο και περισσότερο στο διδακτικό περιβάλλον, κυρίως με στόχο να στραφεί η προσοχή όσο το δυνατόν περισσότερων μαθητών σε αυτήν και να εμπλουτιστούν οι μαθησιακές διαδικασίες.

Η εκπαίδευση για την κληρονομιά είναι μια προσέγγιση της διδασκαλίας και της μάθησης που βασίζεται στην αντίληψη ότι η κληρονομιά προσφέρει στους μαθητές την ευκαιρία να πάρουν μέρος σε εμπειρίες που θα τους κάνουν να μάθουν. Βιώνοντας με τρόπο άμεσο, εξετάζοντας, αναλύοντας και αξιολογώντας την πολιτιστική κληρονομιά, όπως κτίρια, μνημεία, χώρους εργασίας, τοπία, τεχνουργήματα, τελετές και παραδόσεις, οι μαθητές αποκτούν γνώσεις, διανοητικές δεξιότητες και ένα ευρύτερο φάσμα ικανοτήτων που ενισχύουν την ευχέρειά τους να συντηρήσουν και να βελτιώσουν την κοινωνία και τους τρόπους ζωής.

1.2. Ερμηνεία της πολιτιστικής κληρονομιάς: ένας τρόπος διέγερσης του ενδιαφέροντος των μαθητών για την Ευρώπη;

Interpret Europe – Ευρωπαϊκή Ένωση για την Ερμηνεία Κληρονομιάς

Βασισμένο σε αποσπάσματα από το άρθρο του Interpret Europe (2017) Engaging citizens with Europe's cultural heritage: How to make best use of the interpretive approach, Witzenhansen: Interpret Europe¹

Ως μη τυπική μαθησιακή προσέγγιση, η ερμηνεία κληρονομιάς ενδείκνυται για έργα eTwinning. Η ερμηνεία κληρονομιάς μετατρέπει τις εμπειρίες σε πηγές έμπνευσης και δημιουργικότητας, διεγείρει την περιέργεια των μαθητών, περικλείει αφηγήσεις που ενδεχομένως σχετίζονται με τους ίδιους και ενθαρρύνει τη σκέψη.

Συγκριτικά με άλλες μαθησιακές προσεγγίσεις, το σημαντικότερο γνώρισμα της ερμηνείας κληρονομιάς είναι ότι ενθαρρύνει ενεργά τους συμμετέχοντες να ερμηνεύσουν την εμπειρία τους οι ίδιοι, αναζητώντας το δικό τους μεστό νοήματος πλαίσιο πίσω από τα γεγονότα. Επιζητεί να προσφέρει:

- εμπειρίες από πρώτο χέρι με γνήσια φαινόμενα κληρονομιάς (εμπειρική μάθηση),
- ενεργή συμμετοχή των συμμετεχόντων και μεταξύ τους συνδιαλλαγή, επιφέροντας προσωπική ταύτιση,
- δέσμευση στην έννοια της μέριμνας υπέρ της κληρονομιάς (και ως πόρο για προσωπική μάθηση).

1. http://www.interpret-europe.net/fileadmin/Documents/publications/ie_engaging_citizens_with_europes_cultural_heritage_co.pdf

Στην προσχολική εκπαίδευση

Τα συναισθήματα και η σκέψη των μικρότερων σε ηλικία παιδιών ανταποκρίνονται άμεσα στις εμπειρίες που αποκομίζουν από το άμεσο περιβάλλον τους. Όμως, η έννοια της ερμηνείας κληρονομιάς προϋποθέτει ότι κατανοούμε το παρελθόν πέραν του ορίζοντα των προσωπικών εμπειριών μας. Συνεπώς, πρέπει να λαμβάνεται υπόψη πώς το παιδί αντιλαμβάνεται τον χρόνο. Στην αρχή, η έννοια του χρόνου είναι στενά συνυφασμένη με τη βίωση γεγονότων που συντελούνται τακτικά εκ μέρους του παιδιού, όπως για παράδειγμα κάθε εβδομάδα (δεν πάμε νηπιαγωγείο τις Κυριακές) ή κάθε χρόνο (γενέθλια, Χριστούγεννα). Ενώ τα μικρότερα σε ηλικία παιδιά λατρεύουν την επανάληψη - και την προβλεψιμότητα - τα παιδιά στην ηλικία των πέντε ή έξι ετών θέλουν να μαθαίνουν καινούργια πράγματα εκτός του άμεσου περιβάλλοντός τους και να ακούν ιστορίες για τη ζωή και τα talέντα άλλων ανθρώπων. Στην ηλικία αυτή, τα παιδιά αρχίζουν να κατανοούν την έννοια της μέτρησης και της σύγκρισης και να αποκτούν μια αίσθηση του παρελθόντος και του μέλλοντος. Αυτό συνιστά προϋπόθεση για οποιαδήποτε ερμηνεία της πολιτιστικής κληρονομιάς διερευνά τη σημασία που έχει το παρελθόν.

Η ικανότητα να κάνει συγκρίσεις οξύνει την περιέργεια του παιδιού: “Δείξε μου κάτι που δεν έχω ξαναδεί ή δεν έχω ξανακάνει!” Η σύγκριση είναι προϋπόθεση για να θαυμάσουμε τα δημιουργήματα άλλων ανθρώπων ή πλασμάτων. Τα παιδιά μπορούν τότε να αντιληφθούν το νόημα ερμηνευτικών ιστοριών για γεγονότα του παρελθόντος ή ανθρώπους, οι οποίες συνδέουν την πολιτιστική κληρονομιά με τις δικές τους εμπειρίες ζωής. Έτσι τα παιδιά αναπτύσσουν την ικανότητα ενσυναίσθησης σε ένα πρώτο επίπεδο.

Στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση

Όταν τα παιδιά πηγαίνουν σχολείο, συναντούν άλλα άτομα από διαφορετικά κοινωνικο-οικονομικά υπόβαθρα και έχουν την ευκαιρία να βιώσουν νέες εμπειρίες σε ένα καινούργιο κοινωνικό περιβάλλον.

Για τα σχολεία, η ερμηνεία κληρονομιάς μπορεί να αποτελέσει μια πολύτιμη προσέγγιση που συμπληρώνει την τυπική εκπαίδευση. Η εκπαίδευση στην τάξη συχνά βασίζεται σε κείμενα και ΜΜΕ. Εστιάζει σε γενικές γνώσεις, δεξιότητες και στάσεις που θεωρούνται σημαντικές για μια χώρα. Μεγαλύτερης κλίμακας ιστορικές εξελίξεις παρουσιάζονται μέσω επιλεγμένων ιδιοτυπικών παραδειγμάτων.

Αντίθετα, η ερμηνεία συνδέεται με την άμεση προσωπική εμπειρία των πραγματικών χώρων κληρονομιάς. Αναφορά γίνεται στη συγκεκριμένη τοπική κληρονομιά που είναι μέρος του τοπικού περιβάλλοντος στο οποίο ζουν τα παιδιά. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα μια εντονότερη αίσθηση ότι πρόκειται για κάτι πραγματικό: “Συνέβη εδώ”. Επιπλέον, η τοπική κληρονομιά σπανίως ανταποκρίνεται απόλυτα σε ιδεοτυπικές έννοιες και ιδέες. Μπορεί να πλαισιωθεί με τρόπους που αποκαλύπτουν πολλές αποχρώσεις και χρώματα συγκεκριμένων, επιμέρους πραγμάτων και ανθρώπων, πέραν των ιδεοτυπικών κατηγοριοποιήσεων. Τα παιδιά μπορούν να την επισκεφτούν κατ' επανάληψη και να την ερμηνεύσουν από διαφορετικές οπτικές γωνίες.

Για την ουσιαστική ενασχόληση των παιδιών της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης με την πολιτιστική κληρονομιά, θα ήταν καλό να λαμβάνονται υπόψη τα εξής:

- Πλαίσιο για την πολιτιστική κληρονομιά μπορούν να αποτελέσουν ερμηνευτικές αφηγήσεις που συνδέουν το παρελθόν με τον ορίζοντα εμπειριών του παιδιού και που επιτρέπουν την ενεργοποίηση της ενσυναίσθησης.
- Η ερμηνεία θα πρέπει να ενισχύει την αίσθηση της πραγματικότητας, αξιοποιώντας την άμεση εμπειρία πραγματικών φαινομένων που σχετίζονται με το οικείο περιβάλλον του σπιτιού και του περιβάλλοντα χώρου.
- Θα πρέπει να επιλέγονται πλαίσια και ιστορίες από το παρελθόν, που ενεργοποιούν τις αξίες της αυτουπέρβασης (self-transcendent) και της δεκτικότητας στην αλλαγή (openness-to-change).
- Η ερμηνεία θα πρέπει να κεφαλαιοποιεί τη φιλοπερίεργεια με τρόπο που διεγείρει τον θαυμασμό και ως εκ τούτου υποστηρίζοντας το γνήσιο ενδιαφέρον των παιδιών για τον πλούτο και την ποικιλία του κόσμου.

Στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση

Η περίοδος αυτή για τους περισσότερους είναι μια περίοδος έντονης αναζήτησης βαθύτερων νοημάτων. Οι έφηβοι συχνά αμφισβητούν τα έθιμα, τις παραδόσεις, τις συνήθειες, τις πεποιθήσεις και τις στάσεις οι οποίες μεταλαμπαδεύτηκαν σε αυτούς κατά την παιδική ηλικία, ενόσω αναζητούν τη θέση τους στον κόσμο και τη δική τους ταυτότητα. Επίσης, πρόκειται για μια περίοδο κατά την οποία διαμορφώνονται οι αξίες τις οποίες επιλέγει να ενστερνιστεί το άτομο.

Οι ερμηνευτικές αφηγήσεις σχετικά με πραγματικά γεγονότα μπορούν να αποκαλύψουν νέες οπτικές γωνίες που βοηθούν τους εφήβους να αναλύσουν έννοιες και να ελέγξουν με τρόπο κριτικό τη συνεκτικότητα συστημάτων πεποιθήσεων και αξιών. Μπορούν επίσης να συμβάλουν στην διαμόρφωση μιας πιο ξεκάθαρης άποψης για το τι συνειδητά δεν θέλει να γίνει το άτομο. Από την άλλη, μπορεί να διεγείρει τον ενθουσιασμό για κάποιο πρόσωπο που τυγχάνει θαυμασμού - ίσως και για λίγο - ως έμπνευση ή πρότυπο. Την εποχή που οι νέοι ψάχνουν να βρουν τη θέση τους στον κόσμο και στην κοινωνία, η ουσιαστική κληρονομιά μπορεί να τους βοηθήσει να αναδιαμορφώσουν το δικό τους αξιακό σύστημα και ταυτότητα.

Στη διάρκεια αυτής της διαδικασίας χειραφέτησης, η ερμηνεία κληρονομιάς προσφέρει μια ως επί το πλείστον αναξιοποίητη ευκαιρία για τις Ευρωπαϊκές κοινωνίες, προκειμένου να ενισχύσουν τις αξίες της αυτουπέρβασης. Η συν-δημιουργία της ερμηνείας κληρονομιάς με τους νέους με τη βοήθεια επιδξίων ερμηνευτών μπορεί να πυροδοτεί εξαιρετικά αποτελεσματικά τον διάλογο και τον στοχασμό και να αποτρέψει την ευπάθεια της επόμενης γενιάς στον λαϊκισμό και τον θρησκευτικό φονταμενταλισμό².

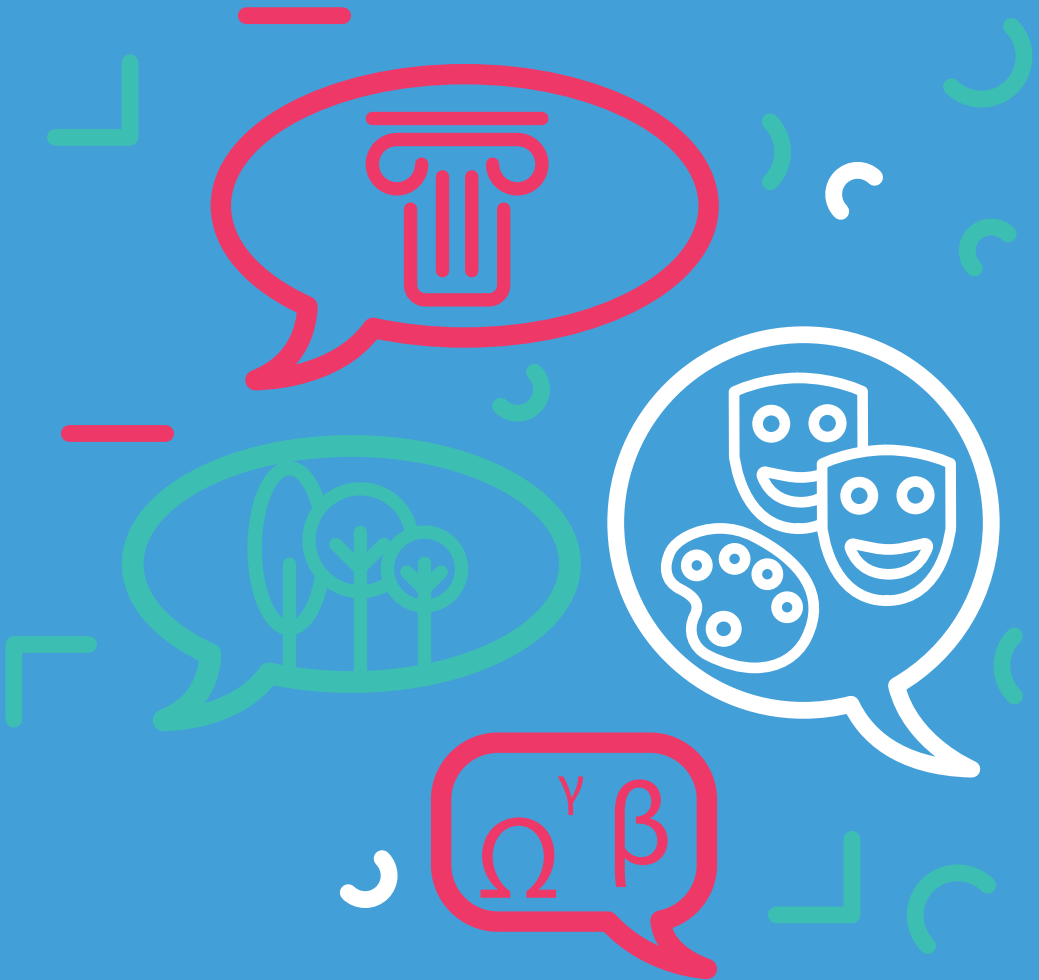
² Παράδειγμα: έργο HIMIS (Heritage Interpretation for Migrant Inclusion in Schools) του Erasmus+ : <http://himisproject.eu/en/home-page/>

Για την ουσιαστική ενασχόληση των νέων ανθρώπων με την πολιτιστική κληρονομιά, θα ήταν καλό να λαμβάνονται υπόψη τα εξής:

- Η πολιτιστική κληρονομιά θα πρέπει να εντάσσεται στο πλαίσιο ερμηνευτικών αφηγήσεων που συνδέουν τη συγκεκριμένη κληρονομιά με πεποιθήσεις και αξίες που είναι ουσιώδεις για τους νέους.
- Τα πλαίσια και οι ιστορίες θα πρέπει να επιλέγονται έτσι ώστε να ενεργοποιούν τις αξίες της αυτοϋπέρβασης και της δεκτικότητας στην αλλαγή, οι οποίες θα τους βοηθήσουν να διατηρήσουν την ταυτότητά τους ρευστή και ως ενήλικες.
- Η ερμηνεία θα πρέπει να περιλαμβάνει διάφορες οπτικές γωνίες που αποκαλύπτουν τη σημασία της συγκεκριμένης κληρονομιάς για επιμέρους ιστορικές ομάδες (π.χ. με διαφορετικά κοινωνικο-οικονομικά υπόβαθρα).
- Η ερμηνεία θα πρέπει να οδηγεί σε ανοιχτές ερωτήσεις που προκαλούν αλληλεπίδραση, διάλογο και δίνουν τροφή για σκέψη αντί να προσφέρει απλά απαντήσεις.
- Η χειραφετητική ερμηνεία πρέπει να σέβεται την αυτονομία του ατόμου και την - ενίοτε προκλητική - άποψή του.
- Την ίδια στιγμή ο ερμηνευτής μπορεί να αμφισβητείται από εφήβους που θα τον σέβονται για τις καλά θεμελιωμένες απόψεις και τη συνεκτική συμπεριφορά του.

Κεφάλαιο 2

eTwinning και πολιτιστική κληρονομιά

2.1. Το eTwinning και η σχέση του με την πολιτιστική κληρονομιά

Ειρήνη Πατεράκη, Υπεύθυνη Παιδαγωγικών Θεμάτων και Παρακολούθησης, Κεντρική Υπηρεσία Υποστήριξης

Ειρήνη Πατεράκη

Θα πρέπει να μεταλαμπαδεύουμε και να μοιραζόμαστε την πολιτιστική κληρονομιά με τα παιδιά από πολύ μικρή ηλικία, ενώ ταυτόχρονα, θα πρέπει να τα αφυπνίζουμε σχετικά με τη σημασία της διαφύλαξής της. Υπό αυτήν την έννοια, χρέος των σχολείων είναι να διδάσκουν, να τιμούν και να συντηρούν τη μοναδική πολιτιστική και φυσική κληρονομιά μέσω διαφόρων διδακτικών τομέων, ιδιαίτερα δημιουργικών τομέων, όπως τα καλλιτεχνικά (Ivon, Hicela, Kuscevic, Dubravka, 2013, 2, S. 29–50).

Αναφορικά με τη μάθηση της κληρονομιάς, ως στόχος θα πρέπει να τίθεται να αποκτήσουν όλα τα παιδιά γνώσεις σχετικά με την κληρονομιά τους. Επιπλέον, η εκπαίδευση για την κληρονομιά θα πρέπει να εισάγει τους νέους στα θέματα της βιώσιμης ανάπτυξης και να τους κάνει δεκτικούς στην κληρονομιά των άλλων. Συστήνεται η ενδυνάμωση του αισθήματος μιας κοινής Ευρωπαϊκής ταυτότητας και η εισαγωγή της γνώσης της κληρονομιάς στα αναλυτικά προγράμματα των σχολείων (Jakoba Sraml Gonzalez, 2012).

Στο eTwinning, οι μαθητές έχουν το προνόμιο να έρθουν σε επαφή με διαφορετικούς πολιτισμούς και να καταστούν δεκτικοί απέναντι στην κληρονομιά των άλλων μέσω της συμμετοχής τους σε συνθετικές εργασίες. Ακόμα κι αν η εκάστοτε συνθετική εργασία δεν σχετίζεται άμεσα με το θέμα της πολιτιστικής κληρονομιάς, οι μαθητές μπορούν να κατανοήσουν ορισμένα από τα πολιτιστικά χαρακτηριστικά των αλλοεθνών συμμαθητών τους, μέσω αλληλεπιδράσεων και συνεργατικών δραστηριοτήτων στις οποίες συμμετέχουν.

Από το ξεκίνημα του eTwinning το 2005, οι εκπαιδευτικοί έχουν εκπονήσει πολλά έργα που παρείχαν στους μαθητές τους την ευκαιρία να γνωρίσουν τα πολιτιστικά χαρακτηριστικά των συμμαθητών τους, να εμβαθύνουν στην κληρονομιά της Ευρώπης, να ανακαλύψουν ομοιότητες και διαφορές και τελικά να δημιουργήσουν κοινούς πόρους. Ορισμένα από τα έργα αυτά έχουν τιμηθεί με Ευρωπαϊκά βραβεία και χρησιμοποιήθηκαν ως παραδείγματα καλής πρακτικής στην πάροδο των χρόνων. Το 2005, στο έργο: *“Europe, Education, Ecole – Club de Philosophie”*, μαθητές της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης από την Ιταλία και τη Γαλλία αντάλλαξαν πληροφορίες αναφορικά με τον ρόλο του πολιτισμού, της εκπαίδευσης και των σχολείων στην Ευρώπη του αύριο. Το 2007, μαθητές δημοτικών σχολείων της Ιρλανδίας και της Μάλτας αντάλλαξαν μύθους και θρύλους των χωρών τους στο έργο: *“Once upon a blog”*, ενώ μαθητές της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης από την Ελλάδα και τη Γαλλία μελέτησαν το λεξιλόγιο των Λατινικών και των Αρχαίων Ελληνικών και την επιρροή τους στις σύγχρονες γλώσσες, στο πλαίσιο του έργου *24 pas- 24 βήματα*. Το 2012, μαθητές νηπιαγωγείου από την Ελλάδα, τη Γαλλία, τη Λετονία, την Αυστρία και την

Πορτογαλία ανακάλυψαν τον Πικάσο, τον Κλιμτ, τον Μονέ και τον Μάλεβιτς, αναζητώντας, παρατηρώντας, εντοπίζοντας τα έργα τέχνης τους και δημιουργώντας νέα αντικείμενα στο πλαίσιο του έργου “Act-in Art”.

Αυτά είναι μόνο κάποια από τα παραδείγματα βραβευμένων έργων eTwinning που αναδεικνύουν τόσο το ενδιαφέρον εκπαιδευτικών και μαθητών να αφυπνίσουν σχετικά με την κοινή τους ιστορία και αξίες όσο και να προασπίσουν και να προάγουν την πολιτιστική κληρονομιά της Ευρώπης μέσω του έργου τους.

Όπως αναφέρει η Αγγελική Κουγιουρούκη, πρέσβειρα του eTwinning:

“Η πολιτιστική κληρονομιά είναι σας ένα δέντρο αενάως καρποφόρο· οι ρίζες του πρέπει να είναι βαθιά στο χώμα, ο κορμός να μεταφέρει τους χυμούς της ζωής, τα κλαδιά να αενίζοντο το μέλλον. Οφείλουμε να διαφυλλάσσουμε τα υλικά και άυλα στοιχεία της, έτσι ώστε να κατανοούμε τη διαφορετικότητά μας, να πλούτιζουμε από τη γνώση του παρελθόντος, να διαμορφώνουμε την ταυτότητά μας με σημαντικές αξίες ως άνθρωποι, κοινότητες, κοινωνίες και να τις μεταβιβάζουμε στις επόμενες γενιές. Το eTwinning μπορεί να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο: κατά την εκπόνηση των έργων εκπαιδευτικοί και μαθητές έχουν την ευκαιρία να επικοινωνήσουν, αντιλαμβάνονται και σεβόμενοι την πολυμορφία και να συνεργαστούν για την επίτευξη ενός κοινού στόχου. Ανταλλάσσουν ιδέες, γνωρίζουν αξίες και πεποιθήσεις ενόσω μιλούν για αυτές των προγόνων τους, ενώ παράλληλα αλληλεπιδρούν και συνεργάζονται, μαθαίνουν ο ένας από τον άλλον, οικοδομούν γνώσεις με βάση τις ατομικές τους δεξιότητες και αντιπροσωπεύσεις για τη διαμόρφωση του κοινού μας μέλλοντος”.

Το 2018, το Ευρωπαϊκό Έτος Πολιτιστικής Κληρονομιάς, πολλοί εκπαιδευτικοί ενθαρρύνθηκαν να ξεκινήσουν την εκπόνηση έργων eTwinning που καλύπτουν όλες τις πτυχές της πολιτιστικής κληρονομιάς στο πλαίσιο διαφόρων μαθημάτων του αναλυτικού προγράμματος.

Το eTwinning τους προσέφερε επιπλέον πόρους, όπως διαδικτυακά σεμινάρια, μαθησιακές εκδηλώσεις και διοργάνωσε ειδικές εκστρατείες για να τιμήσει και να αφυπνίσει σχετικά με τη σημασία της πολιτιστικής κληρονομιάς της Ευρώπης.

Οι μαθητές που συμμετέχουν στα έργα αυτά εκφράζουν τις απόψεις τους, θέτουν ερωτήσεις, ανακαλούν όσα ήδη γνωρίζουν και αποκαθιστούν σχέσεις με άλλες κεκτημένες γνώσεις. Συνεργάζονται με συνομηλίκους τους, κατανοούν ότι μπορούν να διαφυλάξουν τον δικό τους πολιτισμό, αλλά ταυτόχρονα να τιμούν και να σέβονται τον πολιτισμό των εταίρων τους. Πρόκειται για έναν πραγματικό τρόπο να αξιοποιηθεί το παρελθόν, έτσι ώστε να αλλάξουμε το μέλλον.

Έργα eTwinning:

**CLORIS, Botany
vocabulary terms,
our common
European cultural
heritage.**

**Cultural
heritage:
The Power of
Plants**

**Europe
geoparks**

**Bread as
Tradition**

**Ancient
theatres
echo in their
silence**

**Dancing
Through Our
Cultures**

**Cultural
Heritage
through New
Media**

**Music
connects
us**

**UNESCO –
a key to our
heritage**

**Το έθιμο
Martenitza**

**BDive in
the deep
of Unesco
sites**

**“Olympic games:
an international
« language »
of values”**

**“Culture
Enriched with
Migration”
(C.E.M)**

**Unusual customs,
traditions
and folklore
characters of our
country**

Chemical Heritage

Folk art – our local, cultural heritage

Let's visit our monuments together

Cultural heritage: S.O.S (Struggle Of Survival)

Share your cultural heritage across borders

World War 2, History and cultural heritage

Coding digital cultural heritage

World Heritage and World Cup

Virtual Museum – through the online door to real life

Cultural heritage through our cuisine

Beauty and Maths – European Year of Cultural Heritage

BEE BOT Discover the people culture

An amazing adventure through two patrimonial cities: Rome and Seville

2.2 Η πολιτιστική κληρονομιά σε έργα eTwinning:

Η πολιτιστική κληρονομιά θα πρέπει να είναι μέρος της ζωής των παιδιών από πολύ μικρή ηλικία και να τους βοηθήσει να κατανοήσουν τη σημασία της διαφύλαξής της. Υπό αυτή την έννοια, οι εκπαιδευτικοί δεν πρέπει μόνο να διδάσκουν τους μαθητές τους να απολαμβάνουν τα επιτεύγματα των προηγούμενων γενιών, αλλά και να μαθαίνουν από το παρελθόν και να χρησιμοποιούν την εμπειρία και τη γνώση αυτή για να οικοδομήσουν το μέλλον.

Στο eTwinning, τα περισσότερα έργα πραγματοποιούνται πτυχές της πολιτιστικής κληρονομιάς με τρόπο εκούσιο και ακούσιο. Από την έναρξη του έργου, οι μαθητές συστήνονται και παρουσιάζουν τη χώρα τους και μοιράζονται πληροφορίες με τους εταίρους τους σχετικά με την πολιτιστική τους κληρονομιά. Υπάρχουν πολλά έργα στο eTwinning που αφορούν στην υλική, άυλη, ψηφιακή και φυσική κληρονομιά. Παρακάτω, μπορείτε να δείτε ορισμένα παραδείγματα από έργα eTwinning που καλύπτουν διαφορετικές πτυχές της πολιτιστικής κληρονομιάς και τα οποία μπορούν να σας βοηθήσουν να επινοήσετε ιδέες για να χρησιμοποιήσετε στο πλαίσιο του σχολείου σας.

More than Toys

Γιατί: Τα λαϊκά παιχνίδια περιέχουν απτά και άυλα στοιχεία της πολιτιστικής κληρονομιάς μεγάλης αξίας από διάφορες κοινότητες, περιοχές ή χώρες. Οι μαθητές είχαν την ευκαιρία να καταλάβουν και να γνωρίσουν την παράδοσή τους, καθώς επίσης δημιουργικές και αισθητικές αξίες, ανακαλύπτοντας διάφορα είδη παιχνιδιών.

Τι: Οι μαθητές δημιούργησαν ένα εικονικό μουσείο με ζωγραφιές των λαϊκών παιχνιδιών συνοδευόμενα από ηχητικούς οδηγούς, οι οποίοι προσφέρουν περισσότερες πληροφορίες στους επισκέπτες.

Πώς: Οι μαθητές διεξήγαγαν έρευνα στο Διαδίκτυο, επισκέφτηκαν τοπικά/εθνικά μουσεία και εκθέσεις παιχνιδιών και πήραν συνέντευξη από μέλη της οικογένειάς τους και της τοπικής κοινότητας. Στη συνέχεια, αντάλλαξαν πληροφορίες σχετικά με τους μύθους, τα έθιμα και τις δεισιδαιμονίες γύρω από τα παιχνίδια και έδωσαν οδηγίες για την κατασκευή τους. Τέλος, δημιούργησαν τα λαϊκά παιχνίδια των συνεργατών

τους και αντάλλαξαν τα παιχνίδια για να δημιουργήσουν σχολικές εκθέσεις.

Χώρες: Αρμενία, Αζερμπαϊτζάν, Γεωργία, Λιθουανία, Ρουμανία, Τουρκία, Ουκρανία

Ηλικία μαθητών: 8–15

Σύνδεσμος προς το έργο: <https://twinspace.etwinning.net/1528>

Τελικό προϊόν: <http://bit.ly/etwinningch1>

Aprendemos jugando

Γιατί; Για να βοηθήσουμε τους μαθητές να γνωρίσουν την πολιτιστική, γλωσσική, ιστορική και φυσική κληρονομιά τους, αλλά και την άυλη **κληρονομιά**: τις αξίες που μας ενώνουν ως πολίτες του κόσμου (ειρηνική συνύπαρξη, ελευθερία, ανεκτικότητα).

Τι; Οι μαθητές δημιούργησαν παιχνίδια σε μορφή κειμένου και βίντεο για να βοηθήσουν ώστε ο ένας να ανακαλύψει την πολιτιστική κληρονομιά του άλλου.

Πώς; Οι μαθητές διερεύνησαν την κληρονομιά της χώρας τους και δημιούργησαν εκπαιδευτικά παιχνίδια στα Ισπανικά και τα Αγγλικά. Κάθε κάρτα του παιχνιδιού περιλαμβάνει ένα μέρος, έναν χαρακτήρα, μια ημερομηνία ή έναν τόπο που σχετίζεται με την πολιτιστική κληρονομιά, μια εικόνα και τρεις πιθανές απαντήσεις

(από τις οποίες μόνο μία είναι σωστή). Οι μαθητές έλαβαν επίσης τα παιχνίδια των συνεργατών τους και τα έπαιξαν για να γνωρίσουν την πολιτιστική κληρονομιά των εταίρων τους.

Χώρες: Ιταλία, Ισπανία

Ηλικία μαθητών: 10–14

Σύνδεσμος προς το έργο: <https://twinspace.etwinning.net/26348>

Τελικό προϊόν: <http://bit.ly/etwinningch2>

Wojtek the Soldier Bear

Γιατί; Καθώς ανακαλύπτουν την ιστορία, είναι σημαντικό οι μαθητές να γνωρίζουν το παρελθόν από διαφορετικές οπτικές γωνίες. Αυτό έκαναν με τη βοήθεια μιας καφέ αρκούδας. Γλυπτά αυτής της αρκούδας βρίσκονται στην Πολωνία και το Ηνωμένο Βασίλειο

Τι; Οι μαθητές δημιούργησαν ένα συνεργατικό βίντεο που αφηγείται την ιστορία του Wojtek, της καφέ αρκούδας.

Πώς; Οι μαθητές ενθαρρύνθηκαν να διαβάσουν βιβλία και να μάθουν για τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο. Επίσης έμαθαν για τη ζωή του Wojtek, μιας αρκούδας που υιοθετήθηκε από Πολωνούς στρατιώτες στη διάρκεια του πολέμου.

Χώρες: Πολωνία, Ηνωμένο Βασίλειο

Ηλικία μαθητών: 7–12

Σύνδεσμος προς το έργο: <https://twinspace.etwinning.net/23911>

Τελικό προϊόν: <http://bit.ly/etwinningch4>

Colourful Songs

Γιατί: Ο άνθρωπος που γίνεται δέκτης καλλιτεχνικής αγωγής σε μικρή ηλικία έχει περισσότερες ευκαιρίες να αναπτύξει ευαισθησία και διανοητικές ικανότητες, να χτίσει την αυτοπεποίθηση και την πολιτιστική του ταυτότητα, να προασπίζει και να προάγει την πολυφωνία, την αναγνώριση των άλλων και τον σεβασμό προς αυτούς.

Τι: Οι μαθητές δημιούργησαν ένα ψηφιακό βιβλίο με όλες τις δραστηριότητές τους που αφορούσαν στις εικαστικές τέχνες, την ποίηση και τη μουσική.

Πώς: Συσχετίζοντας την τέχνη με τις εκπαιδευτικές διαδικασίες, το έργο επεδίωκε να προσφέρει στα παιδιά όχι μόνο νέα εργαλεία επικοινωνίας και έκφρασης, αλλά επίσης την ευκαιρία να ανακαλύψουν τοπικούς, εθνικούς και Ευρωπαίους καλλιτέχνες, οι οποίοι έχουν συμβάλει στον πολιτιστικό και γλωσσικό πλούτο και την πολυμορφία της Ευρώπης. Επίσης, ενδυνάμωσε την τοπική ταυτότητα των παιδιών και την αίσθηση της πολιτιστικής

κληρονομιάς μέσω του έργου ντόπιων καλλιτεχνών αλλά και καλλιτεχνών των χωρών των συνεργαζόμενων σχολείων.

Χώρες: Ελλάδα, Ιταλία, Λιθουανία, Ισπανία, Ηνωμένο Βασίλειο
Ηλικία μαθητών: 3–11
Σύνδεσμος προς το έργο: <https://twinspace.etwinning.net/26039>
Τελικό προϊόν: <http://bit.ly/etwinningch3>

Valorisons nos patrimoines

Γιατί: Για να γνωρίσουν τα παιδιά την πολιτιστική κληρονομιά του τόπου τους και της Ευρώπης.

Τι: Οι μαθητές δημιούργησαν ένα ψηφιακό βιβλίο με όλες τις πληροφορίες που συγκέντρωσαν.

Πώς: Οι μαθητές δημιούργησαν ένα διαδραστικό παιχνίδι (κουίζ με συμπλήρωση κενών) για να ανακαλύψουν την πολιτιστική κληρονομιά των συνεργατών τους: ιστορικά αξιοθέατα, γαστρονομία, αρχιτεκτονική και παραδόσεις.

Χώρες: Βέλγιο, Γαλλία, Ιταλία
Ηλικία μαθητών: 12–14
Σύνδεσμος προς το έργο: <https://twinspace.etwinning.net/23303>

Holidays and celebrations in different European Schools

Γιατί: Για να μάθουν και να εκτιμήσουν τα παιδιά την πολιτιστική κληρονομιά της Ευρώπης και να εμβαθύνουν οι μαθητές στα διάφορα Ευρωπαϊκά φεστιβάλ με τη βοήθεια μιας μασκότ.

Τι: Οι μαθητές δημιούργησαν ένα ηλεκτρονικό βιβλίο με τις περιπέτειες του Max, παραδοσιακές συνταγές και λεξικά.

Πώς: Οι μαθητές έφτιαξαν ένα συνεργατικό βιβλίο με τις περιπέτειες της μασκότ τους, του Max, που ταξίδεψε σε όλες τις χώρες. Ξεκίνησε το ταξίδι του από την Ισπανία με ένα πάρτι και παραδοσιακή μαγειρική και στη συνέχεια επισκέφθηκε την Πολωνία, τη Φινλανδία, τη Ρουμανία, την Ιρλανδία και την Ουκρανία πριν επιστρέψει στην Ισπανία.

Χώρες: Φινλανδία, Ιρλανδία, Ρουμανία, Πολωνία, Ισπανία, Ουκρανία

Ηλικία μαθητών: 3–11

Σύνδεσμος προς το έργο: <https://twinspace.etwinning.net/24439>

Τελικό προϊόν: <http://bit.ly/etwinningch5>

CARPE ANTIQUIT@TEM!

Γιατί: Για να κατανοήσουμε την κληρονομιά της Ελλάδας και της Ιταλίας αναζητώντας βασικό λεξιλόγιο στα Ελληνικά και στα Λατινικά και εξετάζοντας πόσες λέξεις έχουν μεταφερθεί σε άλλες ευρωπαϊκές γλώσσες.

Τι: Οι μαθητές δημιούργησαν ένα λεξικό με λέξεις προερχόμενες από τα αρχαία ελληνικά και τα λατινικά, κούιζ ετυμολογίας και βίντεο για σημαντικά πρόσωπα της Αρχαίας Ελλάδας και της Ρώμης.

Πώς: Οι μαθητές αναζήτησαν εκφράσεις προερχόμενες από τις κλασικές γλώσσες που χρησιμοποιούνται ακόμα, έμαθαν για την καθημερινή ζωή των Αρχαίων Ελλήνων και των Ρωμαίων, διερεύνησαν την προέλευση παραδόσεων (θέατρο, γάμος, θάνατος) και μελέτησαν βιογραφίες σημαντικών ανθρώπων όπως του Περικλή,

της Καλλιόπης, του Κικέρωνα, του Καίσαρα και του Θεμιστοκλή.

Χώρες: Ελλάδα, Ιταλία, Ισπανία.

Ηλικία μαθητών: 15–16

Σύνδεσμος προς το έργο: <https://twinspace.etwinning.net/30369>

Τελικό προϊόν: <http://bit.ly/etwinningch6>

When Art meets virtual reality!

Γιατί; Για να γνωρίσουν οι μαθητές 20 καλλιτέχνες και να μελετήσουν ένα συγκεκριμένο έργο τέχνης του καθενός, προκειμένου να δημιουργήσουν μια εικονική έκθεση με το Aurasma (εργαλείο επαυξημένης πραγματικότητας).

Τι; Οι μαθητές δημιούργησαν μια έκθεση 20 έργων τέχνης (κυρίως πίνακες) 20 Ευρωπαίων καλλιτεχνών από την Τσεχία, την Ιταλία, την Πολωνία, τη Γαλλία, χρησιμοποιώντας tablet, με επαυξημένη πραγματικότητα και ένα διαδικτυακό περιοδικό.

Πώς; Σε ομάδες, οι μαθητές έπρεπε να επιλέξουν καλλιτέχνες από τη χώρα τους και να ετοιμάσουν ένα κουίζ για να παίξουν οι εταίροι τους. Αφού μελετήσουν τις πληροφορίες για τους 20 καλλιτέχνες που ορίστηκαν, κάθε ομάδα έκανε το κουίζ για τον καλλιτέχνη που επέλεξαν οι εταίροι τους και έφτιαξαν

μία παρουσίαση για αυτόν. Τέλος, επέλεξαν ένα έργο του καλλιτέχνη και ετοίμασαν μια παρουσίαση χρησιμοποιώντας επαυξημένη πραγματικότητα.

Χώρες: Δημοκρατία της Τσεχίας, Γαλλία, Ιταλία, Πολωνία

Ηλικία μαθητών: 13–16

Σύνδεσμος προς το έργο: <https://twinspace.etwinning.net/23619>

Τελικό προϊόν: <http://bit.ly/etwinningch7>

Mon jardin, ton jardin, nos jardins européens et...extra européens aussi !!

Γιατί; Η φυσική κληρονομιά αφορά στο σύνολο των στοιχείων της βιοποικιλότητας, συμπεριλαμβανομένης της χλωρίδας και της πανίδας, των οικοσυστημάτων και των γεωλογικών δομών. Στόχος ήταν να δοθεί στους μαθητές η ευκαιρία να ανακαλύψουν το παραπάνω μέσω διαδραστικών, διασκεδαστικών, επιστημονικών, γαστρονομικών και καλλιτεχνικών ανταλλαγών.

Τι; Οι μαθητές δημιούργησαν ένα ψηφιακό βιβλίο με δραστηριότητες σχετικές με τους κήπους τους.

Πώς; Οι μαθητές ανακάλυψαν τη φυσική κληρονομιά των χωρών τους και τις παραδόσεις που σχετίζονται με αυτήν,

δημιουργώντας βίντεο, παρουσιάσεις, νοητικούς χάρτες και κουίζ.

Χώρες: Δανία, Γαλλία, Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας, Ιταλία, Λιθουανία, Τυνησία

Ηλικία μαθητών: 12–16

Σύνδεσμος προς το έργο: <https://twinspace.etwinning.net/24216>

Τελικό προϊόν: <http://bit.ly/etwinningch9>

Cultural heritage Sightseeing around European Countries

Γιατί: Για να γνωρίσουν οι μαθητές την πολιτιστική κληρονομιά που βρίσκεται στη χώρα τους, αλλά και σε άλλες χώρες. Έτσι, είχαν την ευκαιρία να σκεφτούν πόσο πλούσια είναι η κληρονομιά της χώρας τους και πόσο σημαντικό είναι να σέβονται και να προστατεύουν την κληρονομιά τους, αλλά και αυτήν άλλων χωρών.

Τι: Οι μαθητές δημιούργησαν ένα χάρτη που υπογραμμίζει την πολιτιστική κληρονομιά των χωρών τους και τοίχους σε Padlet όπου παρουσιάζουν την κληρονομιά των εταίρων τους.

Πώς: Σε ζεύγη, επέλεξαν μια κατηγορία (αρχαιολογικοί χώροι, κτίρια, παραδόσεις, κάστρα, πύργοι, φυσική κληρονομιά). Αναζήτησαν πληροφορίες και έκαναν παρουσιάσεις στους άλλους εταίρους.

Τέλος, χρησιμοποίησαν το Tricider να ψηφίσουν εκείνες που τους άρεσαν περισσότερο και αντάλλαξαν απόψεις.

Χώρες: Γαλλία, Ελλάδα, Ιταλία, Ισπανία

Ηλικία μαθητών: 11–13

Σύνδεσμος προς το έργο: <https://twinspace.etwinning.net/23667>

Τελικό προϊόν: <http://bit.ly/etwinningch8>

Eurocomics – Explore Europe through Comics

Γιατί: Για να βοηθήσει τους μαθητές να ανακαλύψουν θρύλους, παραδοσιακά φαγητά και ιστορικά κτίρια με αστείο και δημιουργικό τρόπο.

Τι: Οι μαθητές δημιούργησαν ένα ανεστραμμένο ψηφιακό βιβλίο, το “Aladdin and the Seven tales” στο οποίο ο ήρωας επισκέπτεται τις πόλεις τους και ανακαλύπτει την υλική και άυλη πολιτιστική κληρονομιά.

Πώς:

Μέσω της έρευνας και της ομαδικής εργασίας οι μαθητές ανακάλυψαν την πολιτιστική τους κληρονομιά, μετασχηματίζοντας σκίσα σε έναν ημι-επαγγελματικό

ήρωα κόμικς που ταξιδεύει στην ιστορία και τον πολιτισμό

Χώρες: Δημοκρατία της Τσεχίας, Γαλλία, Γεωργία, Ελλάδα, Ιταλία, Τουρκία

Ηλικία μαθητών: 14–16

Σύνδεσμος προς το έργο: <https://twinspace.etwinning.net/23618>

Τελικό προϊόν: <http://bit.ly/etwinningch10>

Let's Discover our European Math World

Γιατί; Στόχος του έργου ήταν να βοηθήσει τους μαθητές να ανακαλύψουν όχι μόνο τον πολιτιστικό πλούτο της κληρονομιάς των εταίρων τους, αλλά και της δικής τους, διερευνώντας την απτή διάσταση που υπάρχει ανάμεσα στα Μαθηματικά και τον περιβάλλοντα χώρο, σε όλη την Ευρώπη.

Τι; Το κύριο αποτέλεσμα ήταν ένα διακρατικό κουίζ. Στο τέλος κάθε εργαστηρίου, αφού οι μαθητές δημοσίευσαν βίντεο στο TwinSpace, ετοίμασαν κάποιες ερωτήσεις γι 'αυτό. Οι δάσκαλοι συγκέντρωσαν μερικές από αυτές τις ερωτήσεις σε ένα τεράστιο κουίζ και διοργάνωσαν έναν ευρωπαϊκό διαγωνισμό χρησιμοποιώντας το Kahoot.

Πώς; Οι μαθητές βοήθησαν τους εταίρους τους να ανακαλύψουν την τοπική τους κληρονομιά μέσω εργασιών μαθηματικών εκτός των τειχών της τάξης, στο πλαίσιο εκδρομών. Κάθε φορά έστειλαν αληθινές καρτ-ποστάλ στους εταίρους τους, περιγράφοντας τα μέρη που επισκέφτηκαν και τα θέματα των μαθημάτων-εργασιών, προκειμένου να προετοιμάσουν γेमίσουν κάποιους τοίχους της τάξης τους

με καρτ-ποστάλ. Από όλα τα βίντεο που δημιουργήθηκαν, μετά από κάθε εκδρομή, οι μαθητές έφτιαξαν ένα διακρατικό κουίζ και διοργάνωσαν έναν διαγωνισμό μεταξύ όλων των Ευρωπαίων μαθητών που πήραν μέρος σε αυτήν την πολιτιστική περιπέτεια.

Χώρες: Βέλγιο, Βουλγαρία, Δημοκρατία της Τσεχίας, Γαλλία, Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας, Γερμανία, Ελλάδα, Ισλανδία, Ιταλία, Πολωνία, Πορτογαλία, Ρουμανία, Σερβία, Σλοβακία, Ισπανία, Τουρκία

Ηλικία μαθητών: 13–15

Σύνδεσμος προς το έργο: <https://twinspace.etwinning.net/21637>

Τελικό προϊόν: <http://bit.ly/etwinningch11>

Do you remember that profession?

Γιατί; Από τη Βιομηχανική Επανάσταση και ύστερα, ο κόσμος της εργασίας άλλαξε ριζικά, καθώς κάποια χειροτεχνικά επαγγέλματα εξαφανίστηκαν. Στόχος του έργου ήταν να διαφυλάξουμε στη μνήμη μας διάφορα παραδοσιακά επαγγέλματα, καθώς η πολιτιστική κληρονομιά δεν περιλαμβάνει μόνο κτίρια, βιβλία, τραγούδια και έργα τέχνης, αλλά και τη δουλειά των ανθρώπων και τα δημιουργήματά τους.

Τι: Οι μαθητές δημιούργησαν αρκετά διαδικτυακά παιχνίδια και ένα παιχνίδι μνήμης με κάρτες, το οποίο όποιος ενδιαφέρεται μπορεί να το μεταφορτώσει και να το εκτυπώσει για να το παίξει.

Πώς: Οι μαθητές διεξήγαγαν έρευνα σχετικά με τα παραδοσιακά επαγγέλματα σε κάθε μία από τις συνεργαζόμενες χώρες και δημιούργησαν κολάζ, πρότυπα μοντέλα και παιχνίδι με κάρτες με τις πληροφορίες που συγκέντρωσαν. Στη συνέχεια, σχημάτισαν ομάδες με μέλη διαφορετικών εθνικοτήτων και συζήτησαν τις πληροφορίες τους στο φόρουμ στο TwinSpace του έργου.

Δημιούργησαν συνεργατικές παρουσιάσεις που μας θυμίζουν επαγγέλματα σχεδόν ξεχασμένα. Κολάζ, κινούμενα σχέδια, βίντεο και φωτογραφίες ήταν κάποιες από τις εμπειρικές εργασίες που συμπεριλήφθηκαν στις παρουσιάσεις.

Χώρες: Γερμανία, Ελλάδα, Πολωνία, Πορτογαλία, Σλοβενία

Ηλικία μαθητών: 13–15

Σύνδεσμος προς το έργο:

<https://twinspace.etwinning.net/43292>

Τελικό προϊόν: <http://bit.ly/etwinningch13>

Meet your neighbors – Conoce a tus vecinos

Γιατί: Για να γνωρίσουν οι μαθητές την πολιτιστική κληρονομιά των τριών χωρών που συμμετείχαν, εστιάζοντας στην αρχιτεκτονική, τη λογοτεχνία, τη μουσική, τη μαγειρική και τα παραδοσιακά αθλήματα. Το έργο εκπονήθηκε από διάφορα Διδακτικά Τμήματα: Γλώσσα, και Λογοτεχνία, Κλασικές γλώσσες, Ιστορία, Βιολογία, Μουσική, Φυσική Αγωγή και Αγγλικά με σκοπό να βοηθήσει τους μαθητές να συνειδητοποιήσουν την αξία του πολιτισμού τους ως Ευρωπαίοι πολίτες από διαφορετικές οπτικές γωνίες.

Τι: Οι μαθητές δημιούργησαν ένα ψηφιακό βιβλίο με μύθους και μια έκθεση φωτογραφίας με τις selfies τους μπροστά από χώρους πολιτιστικής κληρονομιάς.

Πώς: Οι μαθητές διερεύνησαν παραδοσιακές ευρωπαϊκές ιστορίες και τις εκδοχές τους που έφτασαν μέχρι εμάς και έβγαλαν selfies σε χώρους πολιτιστικής κληρονομιάς της περιοχής τους. Έπαιξαν επίσης διάφορα

τραγούδια, των οποίων τις μελωδίες είχε συνθέσει ο Ισπανός ποιητής Federico García Lorca και ανακάλυψαν παραδοσιακές συνταγές των εταίρων τους.

Χώρες: Γαλλία, Ελλάδα, Ισπανία

Ηλικία μαθητών: 13–15

Σύνδεσμος προς το έργο:

<https://twinspace.etwinning.net/17214>

Τελικό προϊόν: <http://bit.ly/etwinningch14>

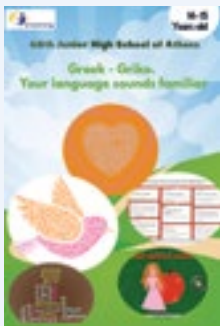
Greek – Griko. Your language sounds familiar

Γιατί; Στόχος ήταν οι μαθητές να ανακαλύψουν την προέλευση και να παρακολουθήσουν την εξέλιξη της “Γρίκο”, μιας μειονοτικής διαλέκτου που ομιλείται στη Grecia Salentina, στη νότια Ιταλία. Παρουσιάζοντας τις παραδόσεις και τα έθιμά τους στους εταίρους τους, οι μαθητές ανακάλυψαν πολιτιστικές ομοιότητες και διαφορές.

Τι; Το κυριότερο προϊόν του έργου ήταν μια διαδραστική αφίσα με τα ερευνητικά ευρήματα των μαθητών.

Πώς; Οι μαθητές άκουσαν παραδοσιακά τραγούδια Griko για να δημιουργήσουν υπολογιστικά νέφη λέξεων με τις λέξεις-κλειδιά που μπορούσαν να αναγνωρίσουν και δημιούργησαν ένα γλωσσάριο που

θα τους βοηθούσε στην επικοινωνία. Αντάλλαξαν επίσης μύθους, θρύλους και ιστορίες και δημιούργησαν ένα διαδικτυακό κουίζ για να ελέγξουν τι είχαν μάθει.

Χώρες: Ελλάδα, Ιταλία
Ηλικία μαθητών: 13–15
Σύνδεσμος προς το έργο: <https://twinspace.etwinning.net/25161>
Τελικό προϊόν: <http://bit.ly/etwinningch12>

Twinletters: regards critiques sur le monde!

Γιατί; Για να απομακρυνθούν λίγο οι μαθητές από την πολιτιστική τους ταυτότητα, να κοιτάξουν την κοινωνία γύρω τους με κριτική ματιά, μέσω της ενασχόλησης με το βιβλίο Περσικές Επιστολές του Μοντεσκιέ και να αποκαταστήσουν γέφυρες μεταξύ του παρελθόντος και του παρόντος της Ευρώπης.

Τι; Οι μαθητές έγραψαν ένα επιστολικό μυθιστόρημα που μιμείται το πρωτότυπο έργο. Περιέχει 161 επιστολές γραμμένες από μαθητές από 10 σχολεία καθώς και σχέδια, διαλόγους, ιστορίες, κόμικς και βίντεο.

Πώς; Οι μαθητές διάβασαν τις “Περσικές επιστολές” και έλαβαν μέρος σε δραστηριότητες δημιουργικής γραφής εμπνευσμένες από το έργο.

Χώρες: Βέλγιο, Γαλλία, Ελλάδα, Ιταλία, Ρουμανία, Ισπανία, Τυνησία
Ηλικία μαθητών: 12–18
Σύνδεσμος προς το έργο: <https://twinspace.etwinning.net/24460>
Τελικό προϊόν: <http://bit.ly/etwinningch16>

Natural Parks = International Treasure

Γιατί; Για να προβληθεί η ομορφιά και ο πλούτος των εθνικών πάρκων μέσω της εξερεύνησης της πανίδας, της χλωρίδας και της βιοποικιλότητας τους και να ευαισθητοποιήσουν οι μαθητές ως προς τη σημασία της διατήρησης της φυσικής κληρονομιάς μέσω της δημιουργίας ενός διεθνούς πάρκου.

Τι; Οι μαθητές δημιούργησαν μια ιστοσελίδα όπου παρουσίασαν το διεθνές τους πάρκο, συμπεριλαμβανομένων παιχνιδιών, διαφημιστικών μηνυμάτων και πληροφοριακών γραφημάτων.

Πώς;

Οι μαθητές διερεύνησαν τα χαρακτηριστικά των τοπικών εθνικών πάρκων τους και χωρίστηκαν σε ομάδες εμπειρογνομόνων. Στη συνέχεια οι μαθητές δημιούργησαν ένα λεξικό της φύσης, έφτιαξαν πληροφοριακά

γραφήματα για τη συμπεριφορά στα διεθνή πάρκα, μαγνητοφώνησαν διαφημίσεις για το πάρκο και δημιούργησαν μια μοναδική ιστοσελίδα με πληροφορίες σχετικά με το διεθνές τους πάρκο.

Χώρες: Δημοκρατία της Τσεχίας, Πολωνία, Σλοβακία, Ισπανία

Ηλικία μαθητών: 14 – 15

Σύνδεσμος προς το έργο: <https://twinspace.etwinning.net/20319>

Τελικό προϊόν: <http://bit.ly/etwinningch15>

Treasure hunt! Discover the maths and geometry that are hidden in the corners of your city!

Γιατί; Στόχος του έργου ήταν να συνειδητοποιήσουν οι μαθητές ότι τα Μαθηματικά, η Ιστορία, οι Φυσικές Επιστήμες και η Γεωμετρία βρίσκονται σε κτίρια και χώρους αντιπροσωπευτικούς της πολιτιστικής κληρονομιάς κάθε πόλης. Χρησιμοποιώντας γεωμετρική ανάλυση, οι μαθητές αντιλήφθηκαν καλύτερα το εξαιρετικό ταλέντο των καλλιτεχνών να μεταμορφώνουν τα αστικά τοπία.

Τι; Οι μαθητές χρησιμοποίησαν το Geogebra και έλαβαν μέρος σε κουίζ. Στο τέλος, οργανώθηκε ένα κυνήγι θησαυρού, σχετικά με τα θέματα που συζητήθηκαν, ταυτόχρονα σε όλα τα συνεργαζόμενα σχολεία.

Πώς; Οι μαθητές εξέτασαν τα γεωμετρικά μοτίβα διαφόρων μνημείων και εισήχθησαν στις βασικές αρχές των γεωμετρικών κατασκευών.

Χώρες: Κύπρος, Ελλάδα, Ιταλία, Πορτογαλία

Ηλικία μαθητών: 15 – 17

Σύνδεσμος προς το έργο: <https://twinspace.etwinning.net/26008>

One train for Europe

Γιατί; Η Ευρώπη έχει μια πλούσια ιστορία που αντικατοπτρίζεται στους καθεδρικούς ναούς, τα μνημεία και τα έθιμά της. Οι μαθητές είχαν την ευκαιρία, μέσω διαφορετικών δραστηριοτήτων, να εξοικειωθούν με την πολιτιστική κληρονομιά και είδαν ότι η ταυτότητά τους συντίθενται από μοναδική ποικιλομορφία και πλούτο. Παρουσιάστηκαν και εκτιμήθηκαν χώροι παγκόσμιας κληρονομιάς της UNESCO αλλά και μνημεία της περιοχής.

Τι; Το αποτέλεσμα του έργου ήταν ένα ευχάριστο, ενημερωτικό και βιώσιμο ταξίδι, το οποίο κοινοποιήθηκε με μια παρουσίαση στο Prezi.

Πώς; Οι σπουδαστές ταξίδεψαν με τρένο στην Ευρώπη. Στη διάρκεια του ταξιδιού τους, επισκέφτηκαν πολλές πόλεις και συνέλεξαν πληροφορίες για διάφορους Χώρους Παγκόσμιας Κληρονομιάς της UNESCO. Δημιούργησαν κουίζ, μελέτησαν τα κριτήρια της UNESCO για τους Χώρους Παγκόσμιας Κληρονομιάς και πρότειναν

χώρους από τον τόπο τους για να συμπεριληφθούν στον κατάλογο.

Χώρες: Βουλγαρία, Γαλλία, Γερμανία, Ιταλία, Πολωνία, Σλοβακία

Ηλικία μαθητών: 14–18

Σύνδεσμος προς το έργο: <https://twinspace.etwinning.net/44227>

Τελικό προϊόν: <http://bit.ly/etwinningch17>

Do you know my town?

Γιατί; Για να προαχθεί η ενεργή και υπεύθυνη συμμετοχή των μαθητών στην προστασία και την ενίσχυση της τοπικής, εθνικής και Ευρωπαϊκής πολιτιστικής κληρονομιάς. Για να ενισχυθεί ο δεσμός μεταξύ του σχολείου και της κοινότητας, έτσι ώστε οι μαθητές να κατανοήσουν τις παραδόσεις και τις αξίες που απορρέουν από αρχαιολογικούς και ιστορικούς χώρους.

Τι; Οι μαθητές δημιούργησαν τουριστικές διαδρομές, ψηφιακά βιβλία και βίντεο για την προώθηση του πολιτιστικού πλούτου της περιοχής τους. Το ιταλικό σχολείο έγινε

μέλος του δικτύου Συνδεδεμένων Σχολείων της UNESCO.

Πώς: Οι σπουδαστές ερεύνησαν και επέλεξαν πληροφορίες σχετικά με την ιστορία, τον πολιτισμό και τη γαστρονομία. Διοργάνωσαν εκπαιδευτικές εκδρομές στην περιοχή τους και δημιούργησαν τουριστικές διαδρομές και διαφημίσεις για την ενίσχυση της υλικής και άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς και την προώθηση του πολιτιστικού τουρισμού.

Χώρες: Αλβανία, Γεωργία, Ιταλία, Πολωνία, Ρουμανία, Σερβία, Ισπανία, Τουρκία, Ουκρανία

Ηλικία μαθητών: 15–19

Σύνδεσμος προς το έργο: <https://twinspace.etwinning.net/25451>

Τελικό προϊόν: <http://bit.ly/etwinningch18>

The Universe is made of Tiny Stories

Γιατί: Στη συνέχεια των ιδεών που παρουσιάστηκαν κατά την ομιλία με τίτλο “Η χρήση της ψηφιακής ιστορίας για τη στήριξη της διδασκαλίας και της μάθησης” που έκανε ο Bernard Robin και διοργανώθηκε από το Creative Classroom Group, οι δάσκαλοι παρουσίασαν το έργο στους μαθητές τους, με κύριο στόχο να συζητήσουν με ποιον τρόπο θα γίνουν υπεύθυνοι ψηφιακοί πολίτες που έχουν επίγνωση των διαφορετικών πολιτιστικών ταυτοτήτων.

Τι: Οι ιστορίες σχετίζονταν με μικρές ενδιαφέρουσες πληροφορίες για τις διάφορες χώρες. Λεπτομέρειες σχετικές με συγκεκριμένους ανθρώπους που διακρίθηκαν σε κάποιον τομέα της πολιτιστικής κληρονομιάς σε κάθε συνεργαζόμενη χώρα.

Πώς: Μαθητές της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης δημιούργησαν μια παρουσίαση με πολυμέσα. Η παρουσίαση είχε τη μορφή ψηφιακής ιστορίας η αφήγηση της οποίας προϋπέθετε τη χρήση υπολογιστικών εργαλείων. Οι ιστορίες αυτές περιείχαν ένα μείγμα ψηφιακών εικόνων, κειμένου, μαγνητοφωνημένης ηχογραφημένης αφήγησης, βίντεο κλιπ ή/και μουσικής. Οι ιστορίες ήταν ενδιαφέρουσες και ουσιαστικές και αποδείχθηκαν σημαντικές για την πολιτιστική κληρονομιά κάθε χώρας. Μετά από πολλές συνεδρίες μέσω Skype,

δύο avatar επισκέφθηκαν κάθε σχολείο και πόλη για μια εβδομάδα.

Χώρες: Χώρες: Βέλγιο, Κροατία, Τσεχία, Ελλάδα, Ουγγαρία, Ιταλία, Νορβηγία, Πολωνία, Πορτογαλία, Δημοκρατία της Μολδαβίας, Ρουμανία, Ισπανία, Σουηδία, Τουρκία

Ηλικία μαθητών: 15–19

Σύνδεσμος προς το έργο: <https://twinspace.etwinning.net/21062>

Τελικό προϊόν: <http://bit.ly/etwinningch20>

Nuestra Historia Al Rescate

Γιατί; Ξεκινώντας από τη μελέτη των ιστορικών ηρώων των χωρών τους (του Αννίβα από την Τυνησία, του Βιριάτο από την Ισπανία και Φαλκόνε από την Ιταλία), οι μαθητές εμπνεύστηκαν από την πολιτιστική κληρονομιά και έγιναν οι ήρωες του παρόντος, προτείνοντας λύσεις στα τρέχοντα προβλήματα και θέματα όπως η μετανάστευση, οι πρόσφυγες, η βία και η ένταξη

Τι; Οι μαθητές σε πολυεθνικές ομάδες δημιούργησαν ένα πολιτιστικό Kahoot: το Historia al Rescate, σε σχέση με τους τρεις ήρωές τους.

Πώς; Οι μαθητές, χωρισμένοι σε τρεις ομάδες με μέλη διαφόρων εθνικοτήτων, έψαξαν για πληροφορίες σχετικές με τους ήρωές τους και δημιούργησαν βίντεο για αυτούς όπου οι ίδιοι οι ήρωες ήταν οι αφηγητές της Ιστορίας. Δημιούργησαν ένα πολιτιστικό Kahoot και συναγωνίστηκαν μεταξύ τους σε μια τηλεδιάσκεψη. Επίσης, ως ήρωες του παρόντος, έφτιαξαν ένα

ψηφιακό βιβλίο, παρουσιάζοντας λύσεις σε τρέχοντα προβλήματα.

Χώρες: Ιταλία, Ισπανία, Τυνησία

Ηλικία μαθητών: 14–19

Σύνδεσμος προς το έργο: <https://twinspace.etwinning.net/24960>

Τελικό προϊόν: <http://bit.ly/etwinningch19> (απαιτείται λογαριασμός)

Mysteries in the Medieval Europe

Γιατί; Οι μαθητές ανακάλυψαν και ερεύνησαν πτυχές του Μεσαίωνα στη χώρα τους και τη χώρα του εταίρου τους, προκειμένου να γνωρίσουν πώς ιδρύθηκαν και εξελίχθηκαν οι πόλεις και τα χωριά τους και να εμβαθύνουν στην πολιτιστική κληρονομιά.

Τι; Οι μαθητές δημιούργησαν διάφορα αφηγήματα για πτυχές του Μεσαίωνα, τα οποία παρουσιάστηκαν ως θεατρικά έργα μικρού μήκους, κινούμενα σχέδια ή πίνακες

ζωγραφικής. Τα προϊόντα αυτά συγκεντρώθηκαν σε ένα ψηφιακό βιβλίο.

Πώς; Πρώτα, οι μαθητές απέκτησαν βασικές γνώσεις για τον Μεσαίωνα μέσω ξεναγήσεων στις πόλεις τους, παρακολουθώντας βίντεο για τους μεσαιωνικούς χρόνους και διαβάζοντας κείμενα. Στη συνέχεια, συγκέντρωσαν ιδέες για τις δικές τους διηγήσεις όπου αποτυπώνονται πτυχές του Μεσαίωνα. Οι μαθητές των δύο χωρών συνεργάστηκαν για να δημιουργήσουν παρέα αφηγήματα, που παρουσιάστηκαν ως βίντεο, ιστορίες ή γελιογραφίες.

Χώρες: Ιταλία, Γερμανία **Ηλικία μαθητών:** 11–14

Σύνδεσμος προς το έργο: <https://twinspace.etwinning.net/49815>

Τελικό προϊόν: <https://bit.ly/etwinningch21>

You are the picture – Tu eres el cuadro

Γιατί; Στόχος του έργου ήταν να δοθεί στους μαθητές η δυνατότητα να αποκτήσουν βαθιά γνώση κάποιων έργων τέχνης, κυρίως διάσημων ζωγραφικών έργων που στεγάζονται σε μουσεία όλης της Ευρώπης. Ως εκ τούτου, επιδίωξη ήταν η ευαισθητοποίηση για την αξία της πολιτιστικής κληρονομιάς ως μέσου για τη σύνδεση του παρελθόντος με τη σημερινή ζωή, για την εκτίμηση της πολιτιστικής ποικιλομορφίας, για την ανακάλυψη της κοινής ιστορίας και των αξιών και για την ανάπτυξη αμοιβαίου σεβασμού και κατανόησης.

Τι; Σχεδόν 200 πίνακες που χρονολογούνται από την Αναγέννηση έως τη Σύγχρονη Τέχνη επαναπροσδιορίστηκαν, φωτογραφήθηκαν και φορτώθηκαν στο TwinSpace. Οι φωτογραφίες, συμπεριλαμβανομένων των συνεργατικών εργασιών και των αφισών, εκτυπώθηκαν και πραγματοποιήθηκαν εκθέσεις και παρουσιάσεις σε όλα τα συνεργαζόμενα σχολεία.

Πώς; Οι μαθητές κλήθηκαν να επιλέξουν διάσημους πίνακες ζωγραφικής και να αναπαραστήσουν τη σκηνή που απεικονίζεται στον πίνακα αναλαμβάνοντας έναν ρόλο και παίρνοντας τη στάση και την έκφραση του προσώπου των

απεικονιζόμενων ανθρώπων. Έτσι δημιουργήσαν “παγωμένοι” ζωντανοί πίνακες, οι οποίοι φωτογραφήθηκαν και φορτώθηκαν στο TwinSpace όπου συμμετείχαν όλα τα συνεργαζόμενα σχολεία. Οι φωτογραφίες αποτέλεσαν πηγή διαφόρων διαδικτυακών συνεργατικών δραστηριοτήτων, όπως παιχνιδιών, κουίζ, διαγωνισμών, ανταλλαγών σχολίων και παρουσιάσεων.

Χώρες: Ελλάδα, Ιταλία, Πολωνία, Πορτογαλία, Ρουμανία, Ισπανία, Τουρκία

Ηλικία μαθητών: 10–19

Σύνδεσμος προς το έργο: <https://twinspace.etwinning.net/22676>

“ Η φωνή των εκπαιδευτικών ”

Η πολιτιστική κληρονομιά είναι σαν το δαχτυλίδι μιας βασιλικής οικογένειας που κληροδοτείται από γενιά σε γενιά. Είναι, λοιπόν, ένας θησαυρός και χρέος μας είναι όχι μόνο να τον διαφυλάξουμε και να τον προστατεύσουμε, αλλά και να τον μεταβιβάσουμε στις νεότερες γενιές.

Adriana Laze, Αλβανία

Το eTwinning βασίζεται σε συνεργατικές συνθετικές εργασίες, στην ανταλλαγή ιδεών και πεποιθήσεων μεταξύ σχολείων από διαφορετικές χώρες. Σφυρηλατεί τον σεβασμό, την κατανόηση και οικοδομεί γνώσεις. Υπάρχει καλύτερος τρόπος για να μάθουμε ο ένας για την κληρονομιά του άλλου;

Maria Vasilopoulou, Ελλάδα

Πρέπει να εκτιμούμε την πολιτιστική κληρονομιά της χώρας μας προκειμένου να μπορέσουμε κατανοήσουμε τους άλλους λαούς και να δούμε τον κόσμο καθαρά.

Irene Confalone, Ιταλία

Όλοι οι λαοί συνεισφέρουν στον παγκόσμιο πολιτισμό. Γι' αυτό είναι σημαντικό να σεβόμαστε και να διαφυλάσσουμε το σύνολο της πολιτιστικής κληρονομιάς, μέσω εθνικών νόμων και διεθνών συνθηκών. Η παράνομη διακίνηση χειροτεχνημάτων και πολιτιστικών αντικειμένων, η λεηλάτηση αρχαιολογικών χώρων και η καταστροφή ιστορικών κτιρίων και μνημείων προκαλούν ανεπανόρθωτη ζημιά στην πολιτιστική κληρονομιά μιας χώρας.

Sakine Rüzgar, Τουρκία

Πιστεύω ότι η εκπαίδευση μπορεί να είναι πραγματικά χρήσιμη για τη διάδοση και τη διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς υπό τον όρο ότι επιλέγονται τα σωστά μέσα. Στην πραγματικότητα, η εκπαίδευση μπορεί να αποτελέσει έναν πολύ άμεσο τρόπο επικοινωνίας με τους νέους και αυτός γίνεται πιο αποτελεσματικό εάν το θέμα παρουσιαστεί με ενδιαφέροντα και συναρπαστικό τρόπο για τους δέκτες. Όσον αφορά στον ρόλο του eTwinning, πιστεύω ότι είναι ο τέλειος διαμεσολαβητής για την όλη διαδικασία.

Gabriella Gasperini, Ιταλία

Ως πολίτες, ανήκουμε σε μια κοινωνία που οι ρίζες της βρίσκονται στις εμπειρίες του παρελθόντος και που αναπτύσσει την ταυτότητά της στο παρόν για να οδηγηθεί προς το μέλλον. Εμείς, ως εκπαιδευτικοί, μπορούμε να ενδυναμώσουμε τους δεσμούς της πολιτιστικής μας κληρονομιάς μέσω διεθνών έργων, όπως το eTwinning και το Erasmus+, τα οποία ενισχύουν τη συνειδητοποίηση και την ευαισθησία εκ μέρους των μαθητών μας σχετικά με τη σημασία που έχει να εκτιμούμε την τεράστια αξία του κόσμου

Fina Vendrell, Ισπανία

Πιστεύω ότι η πολιτιστική κληρονομιά μιας οποιασδήποτε χώρας φανερώνει το ιστορικό της υπόβαθρο και την πλούσια ιστορία που θα μορφώσει τις επόμενες γενιές της χώρας. Φυλάσσεται και επιβιώνει στο μυαλό και στην καρδιά του λαού της. Η πολιτιστική κληρονομιά αποτελεί τις ρίζες ενός έθνους και πάντα ανθίζει χάρη στην αγάπη και το φρόνημα του λαού της.

Lina Qashu, Ιορδανία

Η πολιτιστική κληρονομιά είναι φορέας μνήμης. Μας επιτρέπει να καλλιεργούμε μια προσωπική σχέση με αντικείμενα και χώρους της καθημερινής ζωής των προηγούμενων γενεών, να ανακαλύπτουμε ποια εικόνα είχαν οι άνθρωποι για τον εαυτό τους, την κοινότητα στην οποία ζούσαν και την κοσμοαντίληψή τους.

Piotr Krzysztoforski, Πολωνία

Η πολιτιστική κληρονομιά αντιπροσωπεύει τόσα πολλά για μένα. Μεγαλώνουμε σε αυτό το πλαίσιο. Γλώσσες, συνήθειες, φαγητά, παραδόσεις, μουσική, χορός, χρώματα, ζωγραφική, ακόμα και ο τρόπος που ντυνόμαστε επηρεάζεται από την πολιτιστική μας κληρονομιά. Είμαι Γαλλίδα και κατάγομαι από την Μαρτινίκα. Είναι ένα μικρό νησί στην Καραϊβική. Ουσιαστικά, η ύπαρξή μου διαμορφώθηκε και από τις δύο κουλτούρες και είμαι περήφανη γι' αυτό.

Mirella Martins, St Paul Les Dax, Γαλλία

Η πολιτιστική κληρονομιά μας καθορίζει και νομίζω ότι είναι πολύ σημαντικό να επηρεάσουμε τους νέους, ώστε να την φροντίζουν. Πιστεύω ότι θα ήταν καλό η πολιτιστική κληρονομιά να συνδεθεί με τα ενδιαφέροντα των σημερινών μαθητών, να χρησιμοποιηθούν νέες τεχνολογίες, προκειμένου το περιεχόμενό της να καταστεί πιο προσίπο και πιο ενδιαφέρον. Οι σημερινές γενιές απαιτούν ταχύτερες απαντήσεις και πρέπει να προσαρμοστούν σε αυτό. Αλλιώς, οι μαθητές θα στραφούν σε άλλο περιεχόμενο:

Vesna Kostic, Σερβία

Είναι το DNA μας... Οι Ευρωπαίοι είναι ένα μείγμα πολιτισμών και αυτό είναι καλό επειδή η κληρονομιά μας είναι μοναδική. Είμαστε αυτό που είμαστε, επειδή το παρελθόν μας πλουτίζει και επειδή το παρελθόν μας αλλάζει συνεχώς. Η ιστορία κατευθύνεται προς το μέλλον που σίγουρα θα φέρει νέες αλλαγές για την Ευρώπη. Ωστόσο, η κληρονομιά μας είναι εκεί και γι' αυτό είναι τόσο σημαντικό να διατηρούμε τη μνήμη των ανθρώπων, των αξιών, των επιτευγμάτων τους αλλά και των λαθών τους. Χωρίς αυτήν, τίποτα δεν θα είχε νόημα για τις μελλοντικές γενιές.

Delfina Casalderrey, Πορτογαλία

Η πολιτιστική κληρονομιά πρέπει να διδάσκεται στα σχολεία στους μικρούς μαθητές, καθώς τους επιτρέπει να είναι δεκτικοί σε άλλους πολιτισμούς, να ανακαλύψουν τις ομοιότητες και να γνωρίσουν τις διαφορές ως μια μορφή πλούτου και ποικιλίας της μορφής του ανθρώπινου είδους. Το να αποδεχόμαστε τον εαυτό μας και τους άλλους, ουσιαστικά συνιστά ένταξη.

Olfa Ben Hassine, Τυνησία

Η πολιτιστική κληρονομιά είναι παγκόσμια. Ανήκει σε όλους.

Svetlana Borsch, Ουκρανία

“ Η φωνή των μαθητών ”

Κληρονομιά είναι ό,τι μας άφησε το παρελθόν. Κληρονομιά είναι όλα όσα ο άνθρωπος κατάφερε να διαφυλάξει. Ως εκ τούτου, το εργαστήρι μας “LE PIETRE PARLANO” μας βοηθάει να ανακαλύψουμε, να γνωρίσουμε, να αγαπήσουμε και να εκτιμήσουμε ό,τι έχει μείνει από το παρελθόν.

Martina, Gaia, Alberto, 8 ετών, Ιταλία

Η πολιτιστική κληρονομιά αποτελείται από πράγματα που είναι σημαντικά για κάθε χώρα και παίζουν σημαντικό ρόλο για τους ντόπιους. Μπορεί να είναι κάποιο ιστορικό κτίριο ή κάποιο εθνικό φαγητό. Μαθαίνουμε για την πολιτιστική κληρονομιά από τους γονείς, το περιβάλλον ή τους εκπαιδευτικούς μας.

Gohar, 16 ετών, Αρμενία

Η πολιτιστική κληρονομιά είναι μια συλλογή έργων τέχνης, χειροτεχνημάτων, συνηθειών, παραδόσεων, τόπων όπως μουσεία, αρχαιολογικών χώρων, παλιών κτιρίων κ.λπ., που μας αποκαλύπτουν πράγματα για τους ανθρώπους. Μου αρέσει να επισκέπτομαι τέτοια μέρη, αφού είμαι περίεργος να γνωρίζω πώς ζουν οι άνθρωποι σε άλλα μέρη της γης. Στο σχολείο, μου αρέσει να εργάζομαι με πρότζεκτ και να συμμετέχω σε μαθήματα σχετικά με το θέμα. Τρελαίνομαι για Ιστορία και Γεωγραφία.

Raul, 10 ετών, Ρουμανία

Μου αρέσει να επισκέπτομαι μουσεία γιατί αισθάνομαι σαν να ταξιδεύω πίσω στο χρόνο και να ζω μια διαφορετική ζωή.

Elena, 12 ετών, Ιταλία

Πιστεύω ότι είναι πραγματικά σημαντικό να φροντίζουμε την πολιτιστική κληρονομιά, επειδή είναι μια ευκαιρία να μάθουμε για διάφορους πολιτισμούς όχι μόνο από βιβλία. Ο καλύτερος τρόπος να μαθαίνουμε για την πολιτιστική κληρονομιά είναι να τη βλέπουμε με τα ίδια μας τα μάτια. Επίσης, μπορούμε να μιλάμε σε μεγαλύτερους ηλικίας ανθρώπους ή να παίρνουμε μέρος σε διεθνείς ανταλλαγές, να ταξιδεύουμε, να μιλούμε με ανθρώπους από άλλες χώρες ή να σερφάρουμε στο διαδίκτυο.

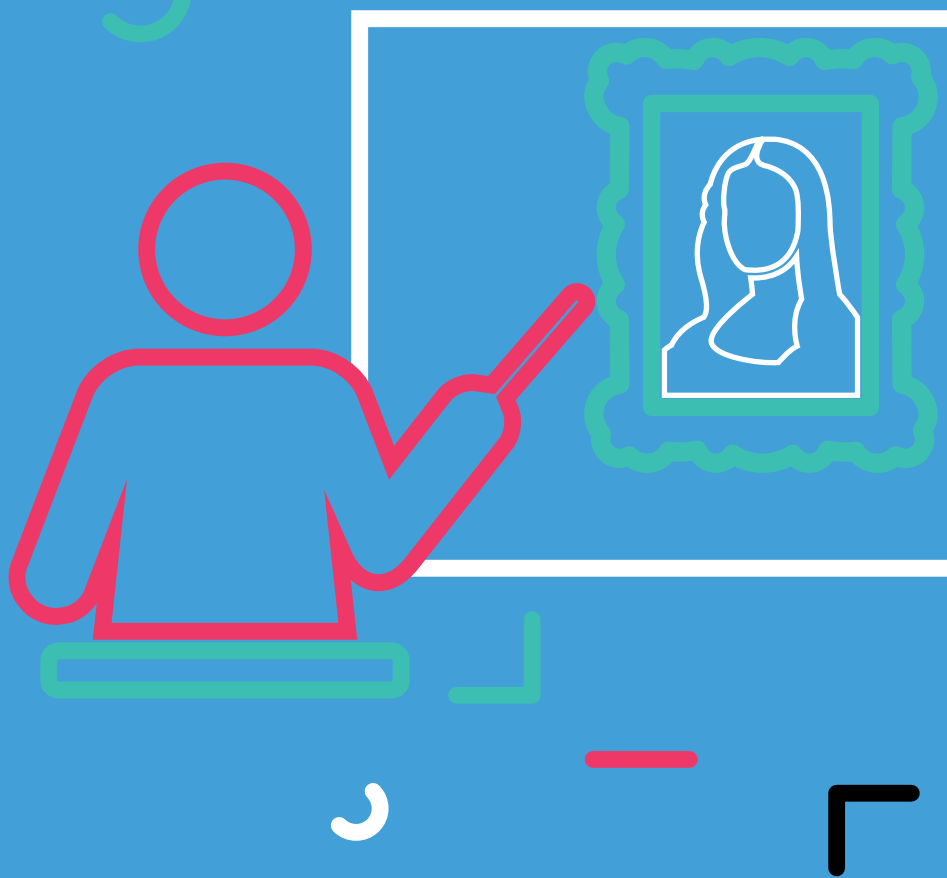
Aleksandra, 17 ετών, Πολωνία

Πολιτιστική κληρονομιά είναι ένα σύνολο παραδόσεων, μνημείων, πολιτισμού, αλλά και κάτι που πρέπει να υπερσπιζόμαστε και να εκτιμούμε. Τη μαθαίνουμε ταξιδεύοντας, εργαζόμενοι στο εξωτερικό, ακούγοντας ή ψάχνοντας πληροφορίες για άλλους πολιτισμούς και επισκεπτόμενοι μουσεία.

Michela, 16 ετών, Ιταλία

Κεφάλαιο 3

Διδασκαλία της πολιτιστικής κληρονομιάς στο σχολείο

3.1. Διδάσκοντας με την ψηφιακή πολιτιστική κληρονομιά στις τάξεις του 21ου αιώνα

Milena Popova, Υπεύθυνη Υπηρεσιών Επανάχρησης,
Europeana

Milena Popova

Στη διάρκεια του 2018, το Ευρωπαϊκό Έτος για την Πολιτιστική Κληρονομιά έφερε στο προσκήνιο τον πλούτο της πολιτιστικής κληρονομιάς της Ευρώπης ως μέρος της καθημερινής ζωής των ανθρώπων. Η εκμετάλλευση των δυνατοτήτων της στο έπακρο για τη διδασκαλία και τη μάθηση είναι ένα ατελείωτο εγχείρημα. Οι εκπαιδευτικοί βοηθούν τους μαθητές τους να ανακαλύψουν και να εντρυφήσουν στην πολιτιστική κληρονομιά μέσω εκδρομών, επισκέψεων σε μουσεία και καλλιτεχνικών δράσεων. Τώρα, μπορούν επίσης να φέρουν ψηφιακά πολιτιστικά δεδομένα στις τάξεις τους, προκειμένου να καταστήσουν τη μάθηση ακόμα πιο διαισθητική, δημιουργική και ανταποδοτική.

Η Europeana είναι η πλατφόρμα της Ευρώπης για την ψηφιακή πολιτιστική κληρονομιά και το εικονικό πρόσωπο του Ευρωπαϊκού έτους Πολιτιστικής Κληρονομιάς. Η Europeana μπορεί να βοηθήσει τους εκπαιδευτικούς να εισάγουν καινοτόμες πρακτικές, να σχεδιάσουν ενδιαφέρουσες μαθησιακές εμπειρίες για τους μαθητές τους και να αναπτύξουν τις ψηφιακές και πολιτιστικές τους ικανότητες. Ο ιστότοπος προσφέρει δωρεάν διαδικτυακή πρόσβαση σε περισσότερα από 50 εκατομμύρια ψηφιοποιημένα αντικείμενα συγκεντρωμένα από πάνω από 3.700 μουσεία, αρχεία, βιβλιοθήκες και γκαλερί σε όλη την Ευρώπη. Οι συλλογές του παρουσιάζουν μια τεράστια ποικιλία περιεχομένου από 43 χώρες και σε 23 διαφορετικές γλώσσες, σχετικά με διάφορα θέματα και μέσα, όπως έργα τέχνης, φωτογραφίες, σχέδια μόδας, τρισδιάστατες εικόνες, χάρτες, εφημερίδες και πολλά άλλα. Αυτά τα ψηφιακά αρχεία προσφέρουν πληθώρα ευκαιριών για τη βίωση φαινομένων πολιτιστικής κληρονομιάς και το πέρασμα στην ερμηνεία κληρονομιάς για τη μάθηση, όπως παρουσιάζεται στην ενότητα 1.2. Επιπλέον, περίπου 20 εκατομμύρια από τα αντικείμενα συλλογής υπόκεινται σε άδεια ελεύθερης χρήσης και μπορούν εύκολα και δωρεάν να ενσωματωθούν σε εκπαιδευτικές εφαρμογές, παιχνίδια, πλατφόρμες και διαδικτυακές υπηρεσίες.

Οι εκπαιδευτικοί και οι μαθητές μπορούν να χρησιμοποιήσουν το πλούσιο περιεχόμενο της Europeana σε δραστηριότητες που διεξάγονται στην τάξη στο πλαίσιο του eTwinning. Έχουν τη δυνατότητα να πραγματοποιήσουν αναζήτηση στις συλλογές με βάση το χρώμα, τους λαούς, τη χρονική περίοδο και τα θέματα ή να διερευνήσουν επιλεγμένους πόρους, που κυμαίνονται από διαδικτυακές εκθέσεις και γκαλερί έως θεματικές συλλογές για τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, την τέχνη, τη μουσική, τη μόδα, τη φωτογραφία, τη γεωγραφία και πολλά άλλα. Οι νέοι χρήστες της Europeana μπορούν να βρουν χρήσιμες συμβουλές σχετικά με την αναζήτηση, την απόδοση μνείας και θέματα που αφορούν στα πνευματικά δικαιώματα στον εύχρηστο “οδηγό χρήσης της Europeana στην εκπαίδευση” που διατίθεται σε πέντε γλώσσες (αγγλικά, γαλλικά, ισπανικά, πορτογαλικά και ιταλικά).

Οι πλούσιες και ετερόκλητες συλλογές της Europeana βοηθούν τους εκπαιδευτικούς να εμπλουτίσουν τα μαθήματά τους, ανεξάρτητα από το αντικείμενο διδασκαλίας. Για παράδειγμα, οι επιστολές και οι φωτογραφίες από τη συλλογή του Α' Παγκοσμίου Πολέμου μπορούν να χρησιμεύσουν ως διδακτικό βοήθημα για ένα μάθημα ιστορίας, ενώ οι προσωπικές ιστορίες από τη συλλογή για τη μετανάστευση μπορούν να αποτελέσουν έμπνευση για έναν διαγωνισμό δοκίμιου σε κάποιο γλωσσικό μάθημα.

Επιπλέον, οι εκπαιδευτικοί έχουν τη δυνατότητα να επιλέξουν διαδραστικά εργαλεία και ψηφιακούς πόρους μάθησης με περιεχόμενο της Europeana από μια μεγάλη γκάμα, προκειμένου να ζωντανέψουν τις τάξεις τους και να βοηθήσουν τους μαθητές να αναπτύξουν ψηφιακές και πολιτιστικές ικανότητες. Η ενασχόληση με ψηφιακά πολιτιστικά δεδομένα και εργαλεία θα βελτιώσει τις δεξιότητές τους στον τομέα του ψηφιακού γραμματισμού, της συνεργασίας και της κριτικής σκέψης. Η αλληλεπίδραση με την πολιτιστική κληρονομιά θα ενισχύσει την εκτίμηση για τους πολιτιστικούς μας θησαυρούς, θα ενδυναμώσει την αίσθηση του “ανήκειν” και θα καλλιεργήσει τη φιλοπερίεργια και την ανεκτικότητα του ατόμου, ώστε να ζήσει σε έναν παγκόσμιο και διασυνδεδεμένο κόσμο. Παρακάτω, θα βρείτε ορισμένα παραδείγματα ψηφιακών πόρων και εργαλείων με περιεχόμενο της Europeana, κατάλληλων για έργα eTwinning:

---

1. Εφαρμογή Art Faces

Tags: πρωτοβάθμια εκπαίδευση, τέχνη

Ένα ψηφιακό παιχνίδι για παιδιά πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, το οποίο τους εισάγει στις εικαστικές τέχνες μέσω επιλεγμένων έργων τέχνης από τις συλλογές της Europeana. Κάθε πίνακας σχετίζεται με διαφορετικές μαθησιακές προκλήσεις και ένα τελικό κουίζ βοηθά στην αποκάλυψη ενός χρονοδιαγράμματος με όλα τα πορτρέτα και τις ιδιαιτερότητές τους.

Σύνδεσμος: <http://bit.ly/etwinningCHa>

---

2. “World War I: A battle of perspectives” Βιβλίο multi-Touch και διαδικτυακό μάθημα

Tags: δευτεροβάθμια εκπαίδευση, ιστορία, Πρώτος Παγκόσμιος Πόλεμος

Το διαδραστικό βιβλίο διερευνά τέσσερις υποθέσεις για το ξέσπασμα του Πρώτου Παγκόσμιου Πολέμου χρησιμοποιώντας υλικά από τη συλλογή της Europeana για το 1914 - 1918. Το διαδραστικό μάθημα στο iTunes U βασίζεται στο βιβλίο πολυαφής (multi-touch) και βοηθάει τους μαθητές να αξιολογήσουν τις πηγές και να καταλάβουν τι οδήγησε στον πόλεμο το 1914. Και οι δύο πόροι προσφέρονται δωρεάν σε δύο γλώσσες (αγγλικά και ολλανδικά).

Σύνδεσμος για το βιβλίο πολυαφής: <http://bit.ly/etwinningCHb>

Σύνδεσμος προς το μάθημα: <http://bit.ly/etwinningCHc>

---

3. Ψηφιακό βιβλίο “Animals in the Great War”

Tags: δευτεροβάθμια εκπαίδευση, ιστορία, Πρώτος Παγκόσμιος Πόλεμος

Ένα δωρεάν, δίγλωσσο (Ιταλικά & Αγγλικά) ηλεκτρονικό βιβλίο για καθηγητές και μαθητές δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Μελετά τον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο από τη σκοπιά των ζώων που συμμετείχαν σε αυτόν, χρησιμοποιώντας τη θεματική συλλογή της Euroreana για το 1914-1918.

Σύνδεσμος: <http://bit.ly/etwinningCHd>

---

4. Historiana

Tags: δευτεροβάθμια εκπαίδευση, ιστορία, STEM

Η Historiana προσφέρει συμπληρωματικούς πανευρωπαϊκούς πόρους στους εκπαιδευτικούς που διδάσκουν ιστορία και τους μαθητές τους, συμπεριλαμβανομένων καινοτόμων ψηφιακών εργαλείων, πηγών περιεχομένου και δραστηριοτήτων ηλεκτρονικής μάθησης με περιεχόμενο της Euroreana. Οι μαθητές έχουν την ευκαιρία να εξερευνήσουν τις επιμελημένες μίνι συλλογές σχετικά με ιστορικά πρόσωπα (από τη Ζαν Ντ' Αρκ μέχρι τη Βασίλισσα Βικτώρια και τον Στάλιν) και διαδικτυακές μαθησιακές δραστηριότητες που αφορούν στον 1ο Παγκόσμιο Πόλεμο, τη Βιομηχανική Επανάσταση, το Βρετανικό κίνημα των Σουφραζετών κ.ά.

Σύνδεσμοι: <http://bit.ly/etwinningCHk>
<http://bit.ly/etwinningCHi>

---

5. Transcribathon

Tags: δευτεροβάθμια εκπαίδευση, συνεργατικό εργαλείο, ποικίλα θέματα

Το transcribathon είναι ένα διαδικτυακό εργαλείο μάθησης για τη μεταγραφή ιστορικών εγγράφων από τη θεματική συλλογή της Euroreana για τον 1ο Παγκόσμιο Πόλεμο. Επιτρέπει στους μαθητές να βελτιώσουν τις ικανότητές τους στα ψηφιακά μέσα, μαθαίνοντας πώς να δημιουργούν ψηφιακά αρχεία και να προσθέτουν μεταδεδομένα (για παράδειγμα, την τοποθεσία). Επίσης, αποκτούν πολύτιμες δεξιότητες ομαδικής εργασίας, καθώς εργάζονται σε ομάδες και συναγωνίζονται με άλλες ομάδες ή σχολεία. Οι εκπαιδευτικοί έχουν πρόσβαση σε λεπτομερείς οδηγίες προσφερόμενες σε επτά διαφορετικές γλώσσες και μπορούν να χρησιμοποιήσουν τα ιστορικά έγγραφα σε ποικίλα πλαίσια (από το μάθημα της ιστορίας έως την αγωγή του πολίτη).

Σύνδεσμος: <http://bit.ly/etwinningCHg> Σύνδεσμος: <http://bit.ly/etwinningCHd>

3.2 Είκοσι ιδέες και δραστηριότητες για την εισαγωγή της πολιτιστικής κληρονομιάς στην τάξη σας

“Δεν θέλω να χτίσω τείχη γύρω από το σπίτι μου, ούτε τα παράθυρά μου να σφραγίσω. Θέλω τα πολιτιστικά ρεύματα από όλα τα μέρη της γης να κυκλοφορούν στο σπίτι μου όσο τον δυνατόν πιο ελεύθερα. Σε κανένα, όμως, δεν θα επιτρέψω να με παρασύρει”

Μαχάτμα Γκάντι

Η κατανόηση της Παγκόσμιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς μπορεί να μας βοηθήσει να γνωρίσουμε καλύτερα τις δικές μας ρίζες και την πολιτιστική και κοινωνική μας ταυτότητα. Μέσω του eTwinning, οι εκπαιδευτικοί και οι μαθητές έχουν την ευκαιρία να προβάλουν την κληρονομιά της Ευρώπης ως ένα πλούσιο και ετερόκλητο μωσαϊκό πολιτιστικής έκφρασης. Οι μαθητές στο eTwinning μαθαίνουν για τις πεποιθήσεις, τις αξίες και τις γνώσεις των προγόνων τους και για τους πολιτισμούς που δημιούργησαν ή με τους οποίους αλληλεπίδρασαν, συνεργαζόμενοι με συνομηλίκους τους από τις άλλες χώρες, ανταλλάσσοντας απόψεις, συζητώντας, μαθαίνοντας και παρουσιάζοντας την πολιτιστική κληρονομιά της Ευρώπης. Το eTwinning μπορεί να διαδραματίσει ουσιαστικό ρόλο για την προάσπιση της εκπληκτικής πολιτιστικής πολυμορφίας του κόσμου μέσω της διεθνούς συνεργασίας. Η πολιτιστική κληρονομιά είναι ένα ευρύ θέμα και στα έργα eTwinning υπάρχουν πάντα δραστηριότητες σχετικές με αυτό. Παρακάτω, θα βρείτε είκοσι πρακτικές δραστηριότητες, έξι από τις οποίες προέρχονται από έργα eTwinning τα οποία μπορείτε να υλοποιήσετε στην τάξη σας για να παρουσιάσετε την πολιτιστική κληρονομιά σε μαθητές κάθε ηλικίας. Αυτές είναι κάποιες μόνο ιδέες που μπορεί να σας εμπνεύσουν, ώστε να προωθήσετε την πολιτιστική κληρονομιά στους μαθητές σας και να εκπονήσετε καινοτόμα έργα.

1. Ανακαλύπτοντας την υλική πολιτιστική κληρονομιά

Ηλικία μαθητών: 5 - 9 ετών

Συζητήστε με τους μαθητές σας σε τι αφορά η υλική κληρονομιά και δείξτε τους παραδείγματα κινητής πολιτιστικής κληρονομιάς: πίνακες ζωγραφικής, γλυπτά, νομίσματα, χειρόγραφα και ακίνητης πολιτιστικής κληρονομιάς: μνημεία, αρχαιολογικούς χώρους της χώρας σας. Ζητήστε από τους μαθητές σας να επιλέξουν κάποιο από όλα αυτά και να το ζωγραφίσουν σε χαρτί ή σε κάποιο διαδικτυακό εργαλείο, όπως το Collorilo (<http://colorillo.com/>). Δημιουργήστε ένα κολάζ με τις ζωγραφιές όλων των μαθητών για να στολίσετε την τάξη σας.

Ηλικία μαθητών: 10 - 18 ετών

Συζητήστε με τους μαθητές σας σε τι αφορά η πολιτιστική κληρονομιά, εστιάζοντας στην υλική κληρονομιά. Προσδιορίστε τις διαφορές μεταξύ της κινητής πολιτιστικής κληρονομιάς: πίνακες ζωγραφικής, γλυπτά, νομίσματα, χειρόγραφα και της ακίνητης πολιτιστικής κληρονομιάς: μνημεία, αρχαιολογικοί χώροι. Ζητήστε τους να πραγματοποιήσουν

αναζήτηση στο διαδίκτυο, να βρουν κινητά και ακίνητα αγαθά πολιτιστικής κληρονομιάς της περιοχής ή της χώρας τους και να ανεβάσουν φωτογραφίες και 2-3 σειρές με σχετικές πληροφορίες σε ένα Padlet (<https://padlet.com>) ή στο TwinSpace του έργου.

---

2. Επίσκεψη σε ιστορικό χώρο ή μουσείο

Ηλικία μαθητών: 5 - 11 ετών Πριν από την επίσκεψη, εξηγήστε στους μαθητές σας τι πρόκειται να δουν και δείξτε τους μερικές φωτογραφίες. Ζητήστε τους να σκεφτούν ποιες ερωτήσεις θα ήθελαν να κάνουν στον ξεναγό και να τις γράψουν σε χαρτί.

Κατά τη διάρκεια της επίσκεψης, ζητήστε τους να σχεδιάσουν το γνώρισμα ή το μέρος του χώρου που τους άρεσε περισσότερο. Ζητήστε τους να κλείσουν τα μάτια τους και να περιγράψουν τι ακούν και τι μυρίζουν και να κρατήσουν σημειώσεις. Μην ξεχάσετε να κάνετε στον ξεναγό τις ερωτήσεις που ετοιμάσατε.

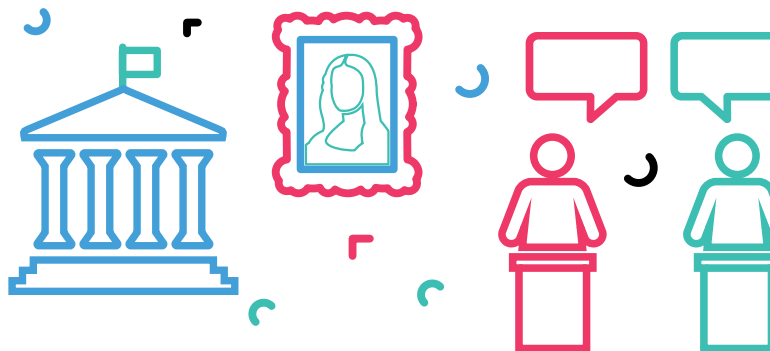
Μετά την επίσκεψη, μιλήστε στους μαθητές σας και ζητήστε τους να μοιραστούν τις εντυπώσεις τους. Στείλτε τα σχέδια στους εταίρους σας και ζητήστε τους να ψάξουν να βρουν τον χώρο, να μάθουν για αυτόν και να χρησιμοποιήσουν τις ζωγραφιές σας για να τον παρουσιάσουν. Μπορείτε να χρησιμοποιήσετε το Voicethread (<https://voicethread.com/>) ώστε να έχετε όλοι τη δυνατότητα να προσθέσετε τα μαγνητοφωνημένα σας σχόλια.

Ηλικία μαθητών: 12 - 18

Πριν την επίσκεψη, προσπαθήστε να εμπλέξετε τους συναδέλφους σας στην προετοιμασία των μαθητών.

- Ο καθηγητής/η καθηγήτρια της ιστορίας θα μπορούσε να δώσει πληροφορίες σχετικά με την περιοχή στην πάροδο του χρόνου,
- ο καθηγητής/ η καθηγήτρια της γεωγραφίας θα μπορούσε να αναδείξει ενδιαφέροντα σημεία του τόπου στον οποίο βρίσκεται ο ιστορικός χώρος,
- ο καθηγητής/ η καθηγήτρια των γλωσσικών μαθημάτων θα μπορούσε να δώσει κείμενα που αναφέρονται στον εν λόγω χώρο,
- ο καθηγητής/ η καθηγήτρια μαθηματικών μπορεί να ζητήσει από τους μαθητές να υπολογίσουν τις διαστάσεις του χώρου και το πώς οικοδομήθηκε,
- ο καθηγητής / η καθηγήτρια των φυσικών επιστημών θα μπορούσε να συζητήσει με τους μαθητές τους παράγοντες που πιθανώς απειλούν το μνημείο, λόγω της ρύπανσης, του τουρισμού, της αδιαφορίας κ.ά.

Προετοιμάστε τους μαθητές σας συζητώντας τι μπορούν να κάνουν και να δουν στη διάρκεια της επίσκεψης και χωρίστε τους σε ομάδες ανάλογα με τα ενδιαφέροντά τους. Μία ομάδα μπορεί να φτιάξει ζωγραφιές του χώρου, μια δεύτερη ομάδα να τραβήξει φωτογραφίες, μια τρίτη ομάδα να πάρει συνέντευξη από τον ξεναγό και τους εργαζομένους στον ιστορικό χώρο και μια τέταρτη ομάδα να βιντεοσκοπήσει μέρη της επίσκεψης. Όταν επιστρέψετε στην τάξη, ρωτήστε τους μαθητές σας τι είδαν και έμαθαν και αποφασίστε πώς θα χρησιμοποιήσετε το

υλικό που συγκεντρώθηκε κατά την επίσκεψή σας, εστιάζοντας στο πώς θα το παρουσιάσετε στους συνεργάτες σας στο eTwinning με ενδιαφέροντα τρόπο. Οι μαθητές θα μπορούσαν να δημιουργήσουν ένα βίντεο με όλο το υλικό και να το ανεβάσουν στο TwinSpace. Στη συνέχεια, θα μπορούσαν να προσκαλέσουν τους συνεργάτες τους να παρακολουθήσουν το βίντεο και να δημιουργήσουν ένα κουίζ με ερωτήσεις σχετικά με τον χώρο/μνημείο.

Θα μπορούσαν επίσης να διοργανώσουν έναν διαγωνισμό φωτογραφίας με τους εταίρους τους, μεταφορτώνοντας όλες τις φωτογραφίες που τράβηξαν κατά την επίσκεψή τους στους ιστορικούς χώρους/μνημεία, στο Dotstorming (<https://dotstorming.com/>) και να ψηφίσουν ποιες τους αρέσουν περισσότερο. Οι καλύτερες θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν για μια έκθεση στην οποία θα προσκληθούν η σχολική κοινότητα, οι γονείς και τοπικοί εκπρόσωποι.

3. Συζήτηση της Επιτροπής για την Εθνική Κληρονομιά

Ηλικία μαθητών: 15 - 18

Κάθε χρόνο, οι χώρες που έχουν υπογράψει τη Σύμβαση για την Παγκόσμια Κληρονομιά μπορούν να υποβάλουν προτάσεις, προκειμένου να συμπεριληφθούν στον Κατάλογο Παγκόσμιας Κληρονομιάς της UNESCO τόποι και μνημεία που βρίσκονται στην επικράτεια τους, ως ένας τρόπος προστασίας της φυσικής και πολιτιστικής τους κληρονομιάς (<http://whc.unesco.org/el/globalstrategy/>). (<http://whc.unesco.org/en/globalstrategy/>).

Συζητήστε με τους μαθητές σας σχετικά με αυτή τη σύμβαση και ρίξτε μια ματιά στον κατάλογο. Σε αυτό το παιχνίδι ρόλων, θα πρέπει να εκλέξετε έναν πρόεδρο, δύο αντιπροέδρους και έναν εισηγητή. Οι μαθητές αυτοί θα αντιπροσωπεύουν την επιτροπή που αποφασίζει ποια υποψήφια αξιοθέατα θα συμπεριληφθούν στον κατάλογο της Παγκόσμιας Κληρονομιάς.

Χωρίστε τους υπόλοιπους μαθητές σε εθνικές ή διεθνείς ομάδες και ζητήστε τους να βρουν ένα εθνικό ή Ευρωπαϊκό αξιοθέατο που δεν περιλαμβάνεται στον κατάλογο. Πρέπει να συνεργαστούν και να παρουσιάσουν το αξιοθέατο και τους λόγους για τους οποίους θα πρέπει να συμπεριληφθεί στον κατάλογο.

Οργανώστε μια Ζωντανή Εκδήλωση στο eTwinning όπου όλες οι ομάδες θα παρουσιάσουν στην επιτροπή το αξιοθέατο που διάλεξαν. Οι ομάδες θα πρέπει να είναι έτοιμες να απαντήσουν σε ερωτήσεις όπως:

- Είναι διατηρημένο σε καλή κατάσταση το αξιοθέατο;
- Γιατί είναι σημαντική η προστασία του;
- Υπάρχουν σχέδια για τη συντήρησή του;
- Πώς αισθάνονται οι ντόπιοι για την υποψηφιότητά του;
- Ποιες δραστηριότητες μπορούν να διοργανώσουν για να αφυπνίσουν σχετικά με τη σημασία του;

Στη συνέχεια, η επιτροπή θα αποφασίσει ποια από τα αξιοθέατα που παρουσιάστηκαν μπορούν να συμπεριληφθούν στον κατάλογο και θα εξηγήσουν τους λόγους της απόφασής τους.

---

4. Αειφόρος Τουρισμός και Πολιτιστική Κληρονομιά

Ηλικία: 12 - 18

Οι τόποι που αποτελούν πόλο έλξης ως πολιτιστική κληρονομιά είναι, εκ φύσεως, μοναδικοί και εύθραστοι. Συνεπώς, είναι σημαντικό οι τουριστικές αρχές να αναπτύσσουν τους χώρους πολιτιστικής κληρονομιάς με βιώσιμο τρόπο.

Χωρίστε τους μαθητές σε δύο ομάδες:

Πρώτη ομάδα: συγκροτεί έναν κατάλογο των πλεονεκτημάτων του τουρισμού για τους χώρους πολιτιστικής κληρονομιάς.

Δεύτερη ομάδα: συγκροτεί έναν κατάλογο των απειλών που εγκυμονεί ο τουρισμός για τους χώρους πολιτιστικής κληρονομιάς.

Στη συνέχεια, οι δύο ομάδες παρουσιάζουν τους καταλόγους τους και συζητούν τα μέτρα που πρέπει να ληφθούν, προκειμένου να αμβλυνθούν οι κίνδυνοι από τον τουρισμό. Οι δύο κατάλογοι μπορούν να δημοσιευτούν στο Tricider (<http://www.tricider.com/>), γεγονός που θα ενθαρρύνει τις δύο ομάδες να αλληλεπιδράσουν, σχολιάζοντας η μία τις ιδέες της άλλης.

---

5. - Οι παππούδες και οι γιαγιάδες μοιράζονται την πολιτιστική τους κληρονομιά

Ηλικία: 5 - 15

Οι παππούδες, οι γιαγιάδες και γενικότερα οι ηλικιωμένοι άνθρωποι μπορούν να μας δώσουν πολύτιμες πληροφορίες για την πολιτιστική κληρονομιά. Μπορείτε να τους προσκαλέσετε στην τάξη και να ζητήσετε από τους μαθητές να ετοιμάσουν ερωτήσεις σχετικά με τα πράγματα που θέλουν να μάθουν από αυτούς, όπως παραδόσεις, παλιά τραγούδια, χορούς, ιστορίες από την παιδική τους ηλικία και τις αλλαγές που συντελέστηκαν στην πάροδο των χρόνων.

Ανάλογα με την ηλικία των μαθητών σας, μπορείτε να διοργανώσετε διάφορες δραστηριότητες μαζί τους:

- Οι παππούδες και οι γιαγιάδες αφηγούνται μια ιστορία και οι μαθητές την καταγράφουν, προσθέτοντας τις δικές τους εικόνες: μεταφράζοντάς την στη γλώσσα του έργου για να δημοσιευτεί στο TwinSpace.

- Οι παππούδες και οι γιαγιάδες φέρνουν παλιά αντικείμενα και φωτογραφίες και οι μαθητές οργανώνουν μια έκθεση. Τραβούν φωτογραφίες από την έκθεση, τις οποίες θα μοιραστούν με τους εταίρους τους, ή συναντιούνται σε πραγματικό χρόνο και τους ξεναγούν πληροφορώντας τους αναλυτικά σχετικά με τα διάφορα αντικείμενα.
- Οι παππούδες και οι γιαγιάδες φέρνουν παλιές φωτογραφίες και αντικείμενα στην τάξη και συζητούν τις παραδόσεις με τις οποίες μεγάλωσαν. Οι μαθητές μεταφορτώνουν φωτογραφίες των αντικειμένων και ζωγραφιές και οι εταίροι τους τις χρησιμοποιούν για να δημιουργήσουν μια νέα ιστορία.
- Οι παππούδες και οι γιαγιάδες φέρνουν στην τάξη παλιές φωτογραφίες της περιοχής. Οι μαθητές τραβούν ή βρίσκουν φωτογραφίες από τα ίδια μέρη και συγκρίνουν το παρελθόν με το παρόν.
- Οι παππούδες και οι γιαγιάδες διδάσκουν στους μαθητές παραδοσιακούς χορούς ή τραγούδια που οι μαθητές μπορούν με τη σειρά τους να διδάξουν στους εταίρους τους.

6. Αναβίωση της ιστορίας μέσω του θεάτρου

Ηλικία: 5 - 18

Ανάλογα με την ηλικία των μαθητών σας, μπορείτε να χρησιμοποιήσετε θεατρικές δραστηριότητες για να τους βοηθήσετε να ανακαλύψουν τη δική τους πολιτιστική κληρονομιά και την πολιτιστική κληρονομιά των εταίρων τους.

Ζητήστε από τους μαθητές σας να σκεφτούν τις παραδόσεις της περιοχής ή της χώρας τους και να τις καταγράψουν. Οι εταίροι κάνουν το ίδιο με τους μαθητές τους. Στη συνέχεια, ψηφίζετε με τους μαθητές σας τις δύο πιο ενδιαφέρουσες. Οι μαθητές πρέπει να βρουν πληροφορίες, όπως φωτογραφίες και βίντεο και να τις μοιραστούν με τους εταίρους τους. Κάθε συνεργαζόμενη τάξη πρέπει να επιλέξει μία παράδοση που παρουσίασαν οι εταίροι τους, να χρησιμοποιήσουν τις πληροφορίες που τους έδωσαν και με βάση αυτές να φτιάξουν ένα θεατρικό έργο. Ο εκπαιδευτικός μπορεί να βιντεοσκοπήσει τη θεατρική δραστηριότητα και να την ανεβάσει στο TwinSpace.

Αν οι μαθητές είναι μεγαλύτερης ηλικίας, μπορούν επίσης να συζητήσουν και να επισημάνουν τυχόν κοινές πτυχές στις παραδόσεις τους.

7. Μαγειρική και πολιτιστικές ανταλλαγές

Ηλικία: 5-12

Οι μαθητές ανταλλάσσουν παραδοσιακές συνταγές της περιοχής τους με τους εταίρους τους. Μπορούν να μαγειρέψουν το φαγητό στην τάξη ή να εμπλέξουν και τους γονείς τους και να διοργανώσουν μια Ημέρα Εθνικής Μαγειρικής:

- Οι μαθητές παρουσιάζουν στην τάξη τι θα μαγειρέψουν.
- Αποφασίζουν ποια μέρα θα γιορτάσουν την Ημέρα Εθνικής Μαγειρικής.
- Την προηγούμενη μέρα, οι μαθητές ετοιμάζουν το φαγητό που επέλεξαν με τους γονείς τους, τραβώντας φωτογραφίες και βίντεο την ώρα που το μαγειρεύουν.

- Την επόμενη μέρα, μαθητές και γονείς έρχονται στο σχολείο με τα φαγητά τους και έχουν την ευκαιρία να δοκιμάσουν διάφορα φαγητά από διαφορετικές περιοχές.
- Όλες οι συνταγές, με φωτογραφίες και βίντεο, αναρτώνται στο TwinSpace.

Και/ Ή μια Ημέρα Ευρωπαϊκής Μαγειρικής:

- Κάθε μαθητής επιλέγει μια συνταγή ενός μαθητή από τη συνεργαζόμενη τάξη.
- Αποφασίζεται ποια μέρα θα γιορταστεί η Ημέρα Ευρωπαϊκής Μαγειρικής.
- Την προηγούμενη ημέρα οι μαθητές μαγειρεύουν το φαγητό που επέλεξαν με τους γονείς τους.
- Την επόμενη μέρα, μαθητές και γονείς έρχονται στο σχολείο με τα φαγητά τους και έχουν την ευκαιρία να δοκιμάσουν διάφορα φαγητά από άλλες χώρες.
- Καταγράφουν την άποψή τους σχετικά με τις διάφορες γεύσεις, βρίσκουν ομοιότητες ή διαφορές και τις μοιράζονται με τους εταίρους τους.

8. Τουριστικοί ξεναγοί της πόλης σας

Ηλικία: 12 - 18

Οι σπουδαστές καλούνται να παρουσιάσουν την πόλη τους με ενδιαφέροντα τρόπο, με στόχο να προσελκύσουν περισσότερους τουρίστες. Επίσης, θα συνεργαστούν με τους συνεργάτες τους για να τους βοηθήσουν.

Κάθε τάξη θα δημιουργήσει μια σειρά ερωτήσεων σχετικά με ό,τι θέλουν να μάθουν αναφορικά με την περιοχή του εταίρου τους: αρχαιολογικούς χώρους που μπορούν να επισκεφτούν, πολιτιστικά φεστιβάλ στα οποία μπορούν να πάρουν μέρος, παραδοσιακά φαγητά που μπορούν να γευτούν κ.ά.

Οι μαθητές σε κάθε τάξη θα είναι υπεύθυνοι για τη δημιουργία ενός ταξιδιωτικού οδηγού όπου θα απαντούν στις ερωτήσεις των εταίρων τους. Πριν την τελική έκδοση, οι μαθητές κάθε συνεργαζόμενης τάξης θα ελέγξουν αν απαντήθηκαν όλες οι ερωτήσεις τους και θα παρέχουν ανατροφοδότηση στους εταίρους τους.

---

9. Πολιτιστική κληρονομιά και επιχειρηματικότητα

Ηλικία: 12 - 18

Στη διάρκεια μιας επίσκεψης σε ένα μουσείο ή σε κάποιο αρχαιολογικό χώρο, ζητήστε από τους μαθητές σας να ρίξουν μια ματιά στο κατάστημα δώρων του Μουσείου. Ζητήστε τους να γράψουν τι αντικείμενα υπάρχουν στο κατάστημα δώρων και να συζητήσουν γιατί οι άνθρωποι συχνά θέλουν να αγοράσουν κάποιο αναμνηστικό από το μέρος που επισκέφτηκαν. Μόλις επιστρέψετε στην τάξη, συζητήστε με τους μαθητές, τι άλλα αντικείμενα θα μπορούσε να πουλάει το κατάστημα και πώς τα αντικείμενα αυτά προωθούν την πολιτιστική κληρονομιά της χώρας ή της περιοχής τους. Στη συνέχεια, οι μαθητές μπορούν να σχεδιάσουν τα αντικείμενά τους και να τα στείλουν στους εταίρους τους. Οι εταίροι τους θα στείλουν κι αυτοί τα δικά τους σχέδια. Κατόπιν, και οι δύο τάξεις θα πρέπει να βρουν περισσότερες πληροφορίες για την πολιτιστική κληρονομιά της χώρας του εταίρου τους και να προσπαθήσουν να δημιουργήσουν νέα αντικείμενα με βάση τα σχέδια. Μπορείτε να χρησιμοποιήσετε διάφορα υλικά για την κατασκευή αντικειμένων όπως χαρτοκιβώτια ή εκτυπωτές 3D.

---

10. Κατασκευή Μνημείων

Ηλικία: 5 - 11

Στο πλαίσιο κάποιου έργου όπου συζητάτε για διάφορα μνημεία, μπορείτε να ζητήσετε από τους μαθητές σας να δημιουργήσουν ένα αντίγραφο κάποιου διάσημου μνημείου της χώρας τους ή της χώρας του εταίρου τους. Στόχος της δραστηριότητας είναι να κατασκευαστεί ένα αντίγραφο όσο το δυνατόν πιο κοντά στο πραγματικό μνημείο, ενώ τα παιδιά παράλληλα μαθαίνουν για την κλίμακα, την αναλογία και το ρυθμό. Οι μαθητές μπορούν να αποφασίσουν τι υλικά θα χρησιμοποιήσουν και επειδή είναι μικρής ηλικίας, μπορούν να ζητήσουν βοήθεια από τους γονείς τους. Μόλις ετοιμαστούν τα αντίγραφα, μπορείτε να διοργανώσετε μια έκθεση και να παρουσιάσετε τα μνημεία στους εταίρους σας μέσω μιας συνάντησης σε πραγματικό χρόνο. Αν οι εταίροι ενδιαφέρονται, μπορούν να αναζητήσουν περισσότερες πληροφορίες για τα μνημεία που κατασκευάστηκαν.

Ηλικία: 12 - 18

Με μεγαλύτερης ηλικίας μαθητές, μπορείτε να κάνετε χρήση του Minecraft (<https://minecraft.net/en-us/>) και να ζητήσετε από τα παιδιά να συνεργαστούν για να ανακατασκευάσουν ένα μνημείο ή να δημιουργήσουν μια νέα διάσταση ενός υφιστάμενου μουσείου. Στη συνέχεια, θα πρέπει να σχεδιάσουν το μέγεθος της κατασκευής, να επιλέξουν το υλικό και να μετρήσουν τη διάμετρο και το ύψος, εξετάζοντας σημαντικές μαθηματικές έννοιες. Το Minecraft τους δίνει επίσης την ευκαιρία να συνεργαστούν χωρισμένοι σε εθνικές ή διεθνείς ομάδες.

---

11. Ραδιοφωνικό πρόγραμμα με θέμα την πολιτιστική κληρονομιά

Ηλικία: 12 - 18

Χωρίστε τους μαθητές σας σε εθνικές ή διεθνείς ομάδες και σχεδιάστε ένα ραδιοφωνικό πρόγραμμα σχετικά με την πολιτιστική κληρονομιά.

Το πρόγραμμα θα πρέπει να περιλαμβάνει:

- Μια συζήτηση για τη σημασία ενός αξιοθέατου πολιτιστικής κληρονομιάς
- Αποσπάσματα από ποιήματα ή λογοτεχνικά κείμενα που αφορούν στο εν λόγω μνημείο
- Μουσική και ήχους από χώρους πολιτιστικής κληρονομιάς
- Συνεντεύξεις με ανθρώπους που εργάζονται σε τέτοιους χώρους, π.χ. αρχαιολόγους και ειδικούς στην αποκατάσταση και συντήρηση έργων τέχνης
- Συζητήσεις σχετικά με την ανεξέλεγκτη εκμετάλλευση αρχαιολογικών χώρων πολιτιστικής κληρονομιάς, όπως της Παλμύρας.

Οι μαθητές θα επεξεργαστούν το περιεχόμενο και όταν είναι έτοιμοι, μπορούν να χρησιμοποιήσουν το Audacity (<https://www.audacityteam.org/>) και το SoundCloud (<https://soundcloud.com/>) για να δημιουργήσουν τα δικά τους podcasts.

---

12. Προστασία της υλικής πολιτιστικής κληρονομιάς μας

Ηλικία: 12 - 18

Όταν οι μαθητές θα έχουν καταλάβει τι σημαίνει υλική πολιτιστική κληρονομιά, ζητήστε τους να προσδιορίσουν τους παράγοντες που απειλούν τους χώρους της πολιτιστικής κληρονομιάς, λόγω:

- της ρύπανσης του αέρα και του νερού
- των σεισμών
- του μαζικού τουρισμού
- των ανθρώπινων παρεμβάσεων
- του πολέμου
- των φυσικών καταστροφών
- των συνθηκών συντήρησης (φωτισμός, κλιματιστικά).

Οι μαθητές εργάζονται σε ομάδες, επιλέγουν μία από τις παραπάνω απειλές και τη διερευνούν, διεξάγουν πειράματα, αναζητούν πληροφορίες, συζητούν με ειδικούς κ.λπ. Όταν πλέον θα γνωρίζουν περισσότερα, μπορούν να προτείνουν βιώσιμες λύσεις για την προστασία και τη διαφύλαξη της υλικής πολιτιστικής κληρονομιάς.

---

13. Ανάπτυξη και κληρονομιά

Ηλικία: 15 - 18

Οι τοπικές αρχές έχουν εκπονήσει ένα σχέδιο ανάπτυξης σχετικά με το κέντρο της πόλης στην οποία ζείτε. Το κέντρο της πόλης είναι αρκετά παλιό και περιλαμβάνει μερικά από τα εναπομείναντα παραδοσιακά σπίτια της περιοχής σας. Αυτά τα σπίτια αποτυπώνουν σε μεγάλο βαθμό την ταυτότητα του τόπου. Ωστόσο, η κατάσταση των σπιτιών σε αυτό το συγκεκριμένο τμήμα της πόλης δεν παρακολουθεί τους ρυθμούς με τους οποίους εκσυγχρονίζεται η υπόλοιπη πόλη. Για παράδειγμα, δεν μπορούν να εγκατασταθούν σωληνώσεις ύδρευσης και αποχέτευσης. Η εφαρμογή του σχεδίου ανάπτυξης, θα επιφέρει την καταστροφή του παλαιότερου τμήματος της πόλης και θα σημάνει την κατασκευή

σύγχρονων πολυκατοικιών. Κάποια μέλη της τοπικής κοινότητας υπεραμύνονται του προτεινόμενου σχεδίου ανάπτυξης, ενώ άλλοι εκπρόσωποι της τοπικής πολιτικής σκηνής το αποδοκιμάζουν κατάφωρα. Σήμερα, οι πολιτικές παρατάξεις συναντήθηκαν για να συζητήσουν και να αποφασίσουν αν θα εφαρμοστεί το σχέδιο (το σενάριο ελήφθη από το πακέτο πόρων της UNESCO, 'World Heritage in Young Hands').

Το σενάριο δίνεται σε όλα τα συνεργαζόμενα σχολεία. Ανακοινώνετε πέντε ομάδες και αφήνετε τους μαθητές να αποφασίσουν σε ποια ομάδα θέλουν να ανήκουν:

- α. Ομάδα τοπικών αρχών υπέρ του σχεδίου
- β. Ομάδα τοπικών αρχών κατά του σχεδίου
- γ. Κάτοικοι της παλιάς πόλης
- δ. Ειδικόί, όπως αρχιτέκτονες και πολεοδόμοι
- ε. Εκπρόσωποι των ΜΜΕ.

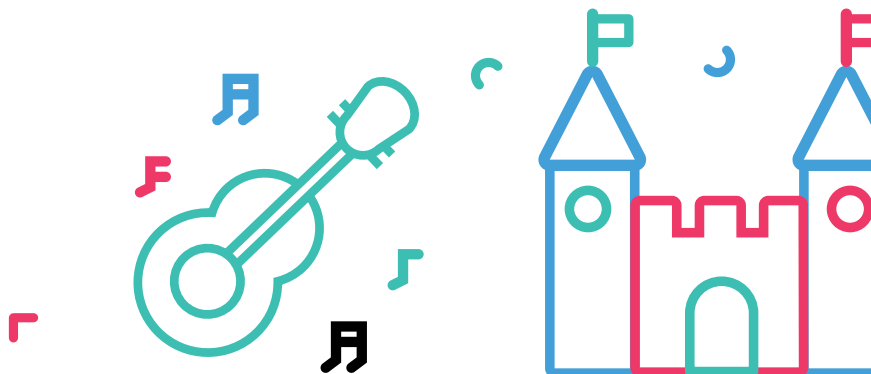
Κάθε σχολείο θα πρέπει, επίσης, να επιλέξει έναν πρόεδρο και έναν εισηγητή που θα συντάξει μια έκθεση για τη συνάντηση. Οι μαθητές κάθε ομάδας συνεργάζονται για να φτιάξουν ένα έγγραφο (<http://meetingwords.com/>) στο Meetingwords και να γράψουν μια ομιλία με την οποία θα υποστηρίξουν την άποψή τους στη συνάντηση. Θα πρέπει να σκεφτούν πιθανές ερωτήσεις που μπορεί να θέσουν όσοι έχουν αντίθετη άποψη και να είναι έτοιμοι να υποστηρίξουν την άποψή τους.

Την προγραμματισμένη μέρα και ώρα, οι συνεργαζόμενες τάξεις συναντιούνται σε μια Ζωντανή εκδήλωση και η συζήτηση αρχίζει. Κάθε παράταξη παρουσιάζει τις ιδέες και τις προτάσεις της και στη συνέχεια οι πρόεδροι παίρνουν μια απόφαση. Μετά τη συνάντηση, οι εισηγητές δημοσιεύουν την έκθεση στο TwinSpace του έργου.

14. Η σχέση μας με τον ουρανό

Ηλικία: 12 - 18

Ζητήστε από τους μαθητές σας να ερευνήσουν την κληρονομιά που σχετίζεται με την αστρονομία, για παράδειγμα, ότι έχει μείνει από μνημεία, χώρους και τόπους, όργανα, αρχεία κ.ά. Καθώς πρόκειται για ένα ευρύ θέμα, αποφασίστε τι θα θέλατε να ερευνήσετε

και να πραγματευτείτε: την υλική, την άυλη ή τη φυσική κληρονομιά. Για παράδειγμα, ο Πύργος του Αϊνστάιν στο Πότσταμ της Γερμανίας συνδυάζει ιδιαίτερες επιστημονικές και αρχιτεκτονικές ιδιότητες, ενώ ιστορικά κείμενα των αρχαίων Ελλήνων αφορούν κυρίως το μαθηματικό στοιχείο της αστρονομίας (π.χ. ο μηχανισμός των Αντικηθύρων).

Ανάλογα με το μάθημα που διδάσκετε, μπορείτε να επικεντρωθείτε σε διαφορετικά στοιχεία.

Περισσότερες πληροφορίες: <https://www3.astronomicalheritage.net>

---

15. Μικρές λεπτομέρειες πολιτιστικής κληρονομιάς

Ηλικία: 11 - 18

Οι μαθητές καλούνται να δημιουργήσουν συνεργαζόμενοι ένα επιτραπέζιο παιχνίδι με ερωτήσεις σχετικά με την πολιτιστική κληρονομιά. Θα πρέπει να:

- σχεδιάσουν το ταμπλό πάνω στον οποίο θα παίξουν το παιχνίδι και να ψηφίσουν το καλύτερο
- αποφασίσουν ποιες θα είναι οι κατηγορίες του παιχνιδιού (Τέχνη, Παραδόσεις, Ιστορία, Γλώσσες κ.ά.)
- σχεδιάσουν τα πούλια που θα χρησιμοποιηθούν για το παιχνίδι
- σχεδιάσουν τις κάρτες για τις ερωτήσεις
- γράψουν ερωτήσεις και απαντήσεις για το παιχνίδι. Κάθε εταίρος θα πρέπει να επεξεργαστεί ερωτήσεις για τη χώρα του ή ο ένας εταίρος αποφασίζει ποιες θα είναι οι ερωτήσεις για τη χώρα του και ο άλλος επινοεί τις τέσσερις πιθανές απαντήσεις.
- κάθε συνεργαζόμενη τάξη δημιουργεί το δικό της επιτραπέζιο παιχνίδι.

Οι μαθητές μπορούν να αποφασίσουν αν θα ανταλλάξουν τα επιτραπέζια παιχνίδια με τους εταίρους τους ή αν θα τα παίξουν στο σχολείο τους και θα προσκαλέσουν μαθητές από άλλες τάξεις να παίξουν.

Ιδέα από το έργο του eTwinning: “Cultural Heritage Trivia” <https://twinspace.etwinning.net/47907/>

Συμμετέχουσες χώρες: Ελλάδα, Ισπανία

---

16. Διδασκαλία και εκμάθηση παραδοσιακών χορών

Ηλικία: 6 - 15

Ζητήστε από τους μαθητές σας να επιλέξουν έναν παραδοσιακό χορό της περιοχής τους και να αναζητήσουν περισσότερες πληροφορίες για το πώς συνδέεται με την κληρονομιά τους. Στη συνέχεια, δουλέψτε παρέα για να φτιάξετε ένα εκπαιδευτικό βίντεο που απευθύνεται σε κάποιον που θέλει να μάθει τον χορό. Όταν είσαστε έτοιμοι, κοινοποιήστε τις πληροφορίες σχετικά με το χορό και το εκπαιδευτικό βίντεο στους εταίρους σας, οι οποίοι θα κάνουν το ίδιο. Χρησιμοποιώντας τις οδηγίες, οι μαθητές σας θα προσπαθήσουν να μάθουν τον χορό

των συνεργατών τους και να δημιουργήσουν ένα βίντεο. Όλα τα βίντεο, η προετοιμασία και το ενημερωτικό υλικό μπορούν να προστεθούν σε ένα Thinglink:<https://www.thinglink.com/>

Ιδέα από το έργο του eTwinning: “A world of “famous” difference” <https://twinspace.etwinning.net/23626/home>

Συμμετέχουσες χώρες: Κροατία, Ελλάδα, Πολωνία, Τουρκία

---

17. Μαθαίνοντας για τη μουσική και τη λαογραφία των εταίρων σας

Ηλικία: 8 - 15

Κάθε συνεργαζόμενη τάξη ξεχωριστά επιλέγει ένα παραδοσιακό τραγούδι. Ένα ThingLink (<https://www.thinglink.com/>) μπορεί να χρησιμοποιηθεί προκειμένου όλα τα βίντεο να επισυναφθούν σε έναν διαδραστικό χάρτη της Ευρώπης.

Οι μαθητές εργάζονται σε ομάδες και αναλαμβάνουν να ετοιμάσουν τη χορογραφία για ένα μέρος από κάθε τραγούδι των εταίρων τους. Οι μαθητές ακούν τη μουσική αρκετές φορές, κάνουν πρόβες τη χορογραφία τους και βιντεοσκοπούνται κατά την εκτέλεση του χορού. Όλα τα βίντεο κοινοποιούνται σε έναν καινούργιο διαδραστικό χάρτη Thinglink της Ευρώπης.

Ιδέα από το έργο του eTwinning: “DetecTwinning” <https://twinspace.etwinning.net/44486>

Συμμετέχουσες χώρες: Γαλλία, Ισπανία, Τουρκία

---

18. Παραδοσιακές ιστορίες με διαφορετικό τέλος

Ηλικία: 6 - 15

Οι μαθητές επιλέγουν ένα παραδοσιακό παραμύθι ή ιστορία από κάθε συνεργαζόμενη χώρα και γράφουν το πρώτο μέρος της ιστορίας. Στη συνέχεια, κάθε χώρα γράφει το δικό της κεφάλαιο για κάθε παραμύθι ή ιστορία, δημιουργώντας με τον τρόπο αυτό νέες ιστορίες. Οι μαθητές μπορούν να εικονογραφήσουν τις ιστορίες ή να ζητήσουν από μικρότερους μαθητές του σχολείου να τους βοηθήσουν, αφού τους διηγηθούν τις ιστορίες.

Στη συνέχεια, μπορούν να ακολουθήσουν διάφορες δραστηριότητες, όπως:

- θεατρικές παραστάσεις με βάση τις ιστορίες
- αναβίωση των ιστοριών ως κουκλοθέατρο
- μαγνητοφωνημένες αποδόσεις των ιστοριών, με τη συμμετοχή μαθητών, εκπαιδευτικών και γονέων.

Ιδέα από το έργο του eTwinning: “Children in a Europe of 2020” <https://twinspace.etwinning.net/11852/home>

Συμμετέχουσες χώρες: Κύπρος, Δανία, Φινλανδία, Ουγγαρία, Ολλανδία, Ισπανία

---

19. Μαθαίνοντας και διαδίδοντας την πολιτιστική μας κληρονομιά με την ταξιδιάρια μασκώτ μας.

Ηλικία: 5-12

Οι μαθητές με τους εκπαιδευτικούς τους αποφασίζουν ποια θα είναι η μασκώτ που θα εκπροσωπήσει το έργο, π.χ. ένα αρκουδάκι και θα ορίσουν τη διαδρομή που θα ακολουθήσει καθώς ταξιδεύει στην Ευρώπη. Το αρκουδάκι μένει σε όλα τα συνεργαζόμενα σχολεία για μία εβδομάδα και περνάει χρόνο με τους μαθητές. Οι μαθητές πρέπει να το φιλοξενήσουν, να το κάνουν να νιώσει άνετα, να του δώσουν πληροφορίες για την περιοχή τους και τις παραδόσεις της και να το στείλουν στην επόμενη συνεργαζόμενη τάξη με ένα δωράκι.

Οι μαθητές πρέπει να παρουσιάσουν όλες τις δραστηριότητες που έκαναν με το αρκουδάκι στους εταίρους τους. Στο τέλος, ένα κοινό ηλεκτρονικό βιβλίο θα παρουσιάσει τις περιπέτειες της μικρής αρκούδας στην Ευρώπη.

Ιδέα από το έργο του eTwinning: “Life through the Lens” <https://twinspace.etwinning.net/20868/pages/page/218013>

Συμμετέχουσες χώρες: Κροατία, Κύπρος, Δανία, Γαλλία, Λιθουανία, Μάλτα, Πολωνία, Πορτογαλία, Ισπανία, Τουρκία, Ηνωμένο Βασίλειο

---

20. Γκαλερί Τέχνης με τη χρήση Επαυξημένης πραγματικότητας

Ηλικία: 12 - 18

Οι μαθητές διεξάγουν έρευνα σχετικά με τοπικούς καλλιτέχνες ή καλλιτέχνες μιας συγκεκριμένης εποχής και επιλέγουν μια σειρά έργων ζωγραφικής σχετικά με τα οποία θα γράψουν κάτι συνεργαζόμενοι μεταξύ τους: μια μικρή περιγραφή του πίνακα και λίγες πληροφορίες για τον καλλιτέχνη. Δημιουργούν Vokis για να κοινοποιήσουν τις πληροφορίες και στη συνέχεια το Aurasma (εργαλείο επαυξημένης πραγματικότητας), για να ετοιμάσουν φωτογραφίες και συνδέουν τα Vokis με τους πίνακες ζωγραφικής. Διοργανώνουν μια έκθεση έργων τέχνης σε κάθε συνεργαζόμενο σχολείο. Στους επισκέπτες συστήνεται να κατεβάσουν το Aurasma στα κινητά τους τηλέφωνα, προκειμένου να βρίσκουν περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τα έργα τέχνης που βλέπουν.

Ιδέα από το έργο του eTwinning: “Balade A Musee” <https://twinspace.etwinning.net/33628/>

Συμμετέχουσες χώρες: Γαλλία, Λουξεμβούργο, Πορτογαλία

Κεφάλαιο 4

Εντρυφώντας στην πολιτιστική κληρονομιά της Ευρώπης

- άλλοι μαθησιακοί πόροι

4.1 Μαθαίνοντας για την ιστορία και την πολιτιστική κληρονομιά από μια Ευρωπαϊκή προοπτική: Το Σπίτι της Ευρωπαϊκής Ιστορίας

Dr Constanze Itzel, Διευθύντρια Μουσείου,
Το Σπίτι της Ευρωπαϊκής Ιστορίας

Dr Constanze Itzel

4.1.1 Ένα Σπίτι για την Ευρωπαϊκή Ιστορία

Μέχρι πρόσφατα, η Ευρώπη είχε δεκάδες χιλιάδες μουσεία, αλλά λίγα που αφορούσαν στην ίδια. Τον Μάιο του 2017, το Σπίτι της Ευρωπαϊκής Ιστορίας άνοιξε τις πύλες του στις Βρυξέλλες - μια προσπάθεια να αποτυπωθεί η πολυπλοκότητα της Ευρώπης σε ένα μουσείο ιστορίας. Με πρωτοβουλία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, η σύλληψη πάνω στην οποία βασίστηκε το μουσείο αναπτύχθηκε από μια μοναδικά διεθνή ομάδα ιστορικών και επαγγελματιών μουσείων.³

Το Σπίτι της Ευρωπαϊκής Ιστορίας φιλοξενεί μια μόνιμη έκθεση σχετικά με την Ευρωπαϊκή ιστορία του 19ου και 20ου αιώνα.

Η ιστορία της Ευρωπαϊκής ενοποίησης σενσωματώνεται στο αφήγημα. Τα εκθέματα βασίζονται σε μια συλλογή που συγκεντρώθηκε χάρη σε περισσότερους από 300 δανειστές από 37 χώρες.

Η Ευρωπαϊκή ιστορία είναι ένα αχανές πεδίο που θα μπορούσε να γεμίσει έναν χώρο πολλές φορές μεγαλύτερο. Αντίθετα από πολλές προσδοκίες, το Σπίτι της Ευρωπαϊκής Ιστορίας δεν φιλοξενεί ενότητες σχετικές με την ιστορία επιμέρους εθνών, προτείνοντας έναντι αυτού μια Ευρωπαϊκή προοπτική. Παρουσιάζονται ιστορικά φαινόμενα που α) ξεκίνησαν από την Ευρώπη, β) επεκτάθηκαν σε όλη την Ευρώπη, γ) εξακολουθούν να θεωρούνται συναφή.

Το Σπίτι της Ευρωπαϊκής Ιστορίας είναι ένα φόρουμ που ενδείκνυται για μάθηση, στοχασμό και συζήτηση, ανοιχτό στο κοινό, ανεξαρτήτως γενιάς στην οποία ανήκει και υποβάθρου. Πρωταρχικός του στόχος είναι να ενισχύσει την κατανόηση της Ευρωπαϊκής ιστορίας σε όλη της την πολυπλοκότητα, να ενθαρρύνει την ανταλλαγή ιδεών και να κλονίσει εικασίες.

3. Για μια λεπτομερή περιγραφή της διαδικασίας και τις αρχές που περιγράφονται στο άρθρο, βλ. Perikles Christodoulou, Andrea Mork (eds.): *Creating a House of European History*, Brussels 2018.

House of European History, Park Leopold, © Nicolas Withof, House of European History, 2018

4.1.2. Ένας χώρος για την εκ νέου Ερμηνεία της Κληρονομιάς

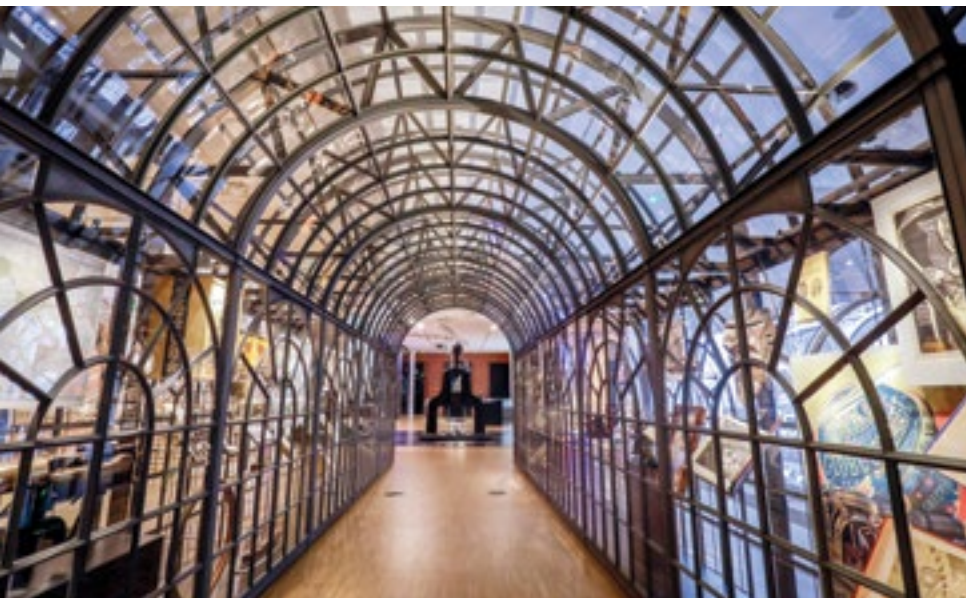
Ως μουσείο, το Σπίτι της Ευρωπαϊκής Ιστορίας είναι ένα ίδρυμα που αποσκοπεί στη διαφύλαξη της κληρονομιάς⁴. Όμως, ταυτόχρονα θέτει ερωτήματα σχετικά με το περιεχόμενο της κληρονομιάς και της εξέλιξής της, τόσο μέσω της μόνιμης όσο και των προσωρινών εκθέσεών του. Ενώ η έννοια της κληρονομιάς ούτως ή άλλως προσδιορίζεται δύσκολα,⁵ αυτό ισχύει ακόμα περισσότερο όταν κάποιος διερωτάται για το τι ακριβώς σημαίνει *Ευρωπαϊκή* κληρονομιά.

Η μόνιμη έκθεση διερευνά το ερώτημα αυτό.⁶ Μια ταινία αναδεικνύει τα ιστορικά φαινόμενα που διαμόρφωσαν την Ευρωπαϊκή ήπειρο, όπως τη μετανάστευση, την Ελληνική και Ρωμαϊκή αρχαιότητα, τον καθοριστικό ρόλο που διαδραμάτισε ο Χριστιανισμός, τις αλλαγές των συνόρων και πολλά άλλα. Μια βιτρίνα με αντικείμενα μεγάλης συμβολικής αξίας παρουσιάζει τα φαινόμενα που συνέβαλαν στη διαμόρφωση της ηπείρου. Αυτά είναι: Η Αρχαία Ελληνική φιλοσοφία, η Δημοκρατία, το Κράτος Δικαίου, ο Χριστιανισμός, ο Ανθρωπισμός, η Αποκιοκρατική επέκταση, το Δουλεμπόριο, το Καθεστώς Τρόμου, ο Διαφωτισμός, οι Επαναστάσεις, ο Καπιταλισμός, ο Μαρξισμός, ο Κουμμουνισμός και

4. Ο κώδικας δεοντολογίας για Μουσεία ICOM, 2017, σελ. 8, τονίζει το χρέος των μουσείων να αποκτούν και να συντηρούν τη συλλογή τους ως συμβολή στην προστασία της φυσικής, πολιτιστικής και επιστημονικής κληρονομιάς.

5. Ο ορισμός της Laurajane Smith είναι, για παράδειγμα, ότι η κληρονομιά αποτελεί μια "πολιτιστική διαδικασία ή εκτέλεση που αφορά στην παραγωγή και τη διαπραγμάτευση της πολιτιστικής ταυτότητας, της ατομικής και συλλογικής μνήμης και των κοινωνικών και πολιτιστικών αξιών", βλ. Laurajane Smith, *Cultural Heritage. Critical Concepts in Media and Cultural Studies*, London 2007, σελ. 2

6. Ο ορισμός της κληρονομιάς που χρησιμοποιείται εδώ είναι ευρύς και περιλαμβάνει την πολιτική και την πνευματική κληρονομιά.

Μόνιμη Έκθεση, Έκθεση σχετικά με την Ευρώπη του 19ου αιώνα, © Ευρωπαϊκή Ένωση, 2018

Interactive Tracking My Europe,
Διαδράσεις προσωρινής έκθεσης,
© Ευρωπαϊκή Ένωση, 2018

ο Σοσιαλισμός, το Κράτος-Έθνος και το Ολοκαύτωμα.⁷ Μέσω της αντιπαραβολής των στιγμών αυτών, τίθεται το εξής ερώτημα στον επισκέπτη: Μπορούν αυτές οι εξελίξεις να θεωρηθούν διακριτή Ευρωπαϊκή κληρονομιά; Μπορούν όλοι οι Ευρωπαίοι να ταυτιστούν με την εν λόγω κληρονομιά, ακόμα κι αν επηρεάστηκαν από αυτήν με διαφορετικό τρόπο;

Η πρώτη προσωρινή έκθεση, “Αλληλεπιδράσεις”, εμβαθύνει στους τρόπους με τους οποίους η κληρονομιά διαμορφώνεται⁸. Διερευνά την πολιτιστική κληρονομιά, υλική και άυλη, αλλά και τη φυσική κληρονομιά. Η έκθεση καταδεικνύει ότι η εγγύτητα μεταξύ πολλών διαφορετικών επικρατειών, γλωσσών, θρησκειών και εθνικών ομάδων στον σχετικά μικρό χώρο της Ευρώπης, δημιούργησε συχνές ευκαιρίες διαπολιτισμικών επαφών, συγκρούσεων και συνεργασίας.

Όταν εμβαθύνουμε στην προέλευση της πλούσιας πολιτιστικής κληρονομιάς της Ευρώπης, καθίσταται εμφανές ότι αυτό που βιώνουμε ως συγκεκριμένο χαρακτηριστικό ενός πολιτισμού ή χώρας συχνά αποτελεί προϊόν αλληλεπιδράσεων στον χρόνο ή στον χώρο. Η πρώτη μόνιμη έκθεση του Σπιού της Ευρωπαϊκής Ιστορίας διερευνά αυτές τις πολλαπλές δια-και εξω- Ευρωπαϊκές καταγωγές, εμβαθύνοντας, λόγου χάρη, στην ιστορία συνταγών και συστατικών μαγειρικής, στην ιστορία των φυτών, των μπαχαρικών και των ζώων, στην ιστορία του αθλητισμού, των ιδεών, των διάφορων μορφών τέχνης, των λέξεων, των παραμυθιών και άλλων πραγμάτων που μας περιβάλλουν στην καθημερινότητά μας. Όλες αυτές οι ιδέες και τα προϊόντα έχουν μια σύνθετη ιστορία επιρροών, γεγονός που καταδεικνύει τον διακρατικό χαρακτήρα της κληρονομιάς⁹.

Παρομοίως, οι πορείες της ζωής μας στη σημερινή εποχή είναι αξεδιάλυτα δεμένες. Αυτό φαίνεται με το διαδραστικό εργαλείο χαρτογράφησης – www.myinteractions.eu. Το περιεχόμενο του παράγεται εξ ολοκλήρου από τον χρήστη: απαντήσεις σε ερωτήσεις σχετικά με το τι ενώνει ανθρώπους από διάφορα μέρη της Ευρώπης συνδέονται ώστε να δημιουργηθεί ένας χάρτης όπου αποτυπώνονται οι διασυνδέσεις και οι προτιμήσεις των λαών. Τα μοτίβα που δημιουργούνται αποκαλύπτουν, για παράδειγμα, πόσο σπάνιες είναι οι γραμμές προς την Ανατολή ή την προτίμηση για το Ιταλικό φαγητό, δείχνουν ότι η νοητική αντίληψη του Ευρωπαϊκού χώρου που έχουμε διαμορφώνεται σε μεγάλο βαθμό από την ιστορία. Τα αποτελέσματα μπορούν να παραχθούν, αλλά και να αναζητηθούν τόσο μέσω διαδικτύου όσο και σε φυσικό χώρο, δημιουργώντας έτσι έναν πόρο για συζητήσεις σχετικά με τις σύγχρονες πολιτιστικές αλληλεπιδράσεις¹⁰.

4.1.3. Ένας Μαθησιακός Πόρος για την Ευρώπη

Ευθυγραμμισμένο με τη σύγχρονη μουσειολογία, το Σπίτι της Ευρωπαϊκής Ιστορίας θεωρεί ότι η μάθηση δεν είναι ένα απλό παρα-προϊόν, αλλά η καρδιά των δραστηριοτήτων του¹¹. Το μουσείο είναι ένας χώρος που προσφέρει ανεπίσημη και εκούσια μάθηση, τόσο γνωστική όσο και συναισθηματική, για ποικίλες ομάδες-στόχους.

7. Για παραπομπή, βλ. το Σπίτι της Ευρωπαϊκής Ιστορίας, Οδηγός Μόνιμης Έκθεσης, Βρυξέλλες 2017.

8. Βλ. Christine Dupont, Constanze Itzel (Εκδ.): Interactions.Centuries of Commerce, Combat and Creation. Κατάλογος Έκθεσης, Λουξεμβούργο 2017.

9. Βλέπε επίσης Gerard Delanty, The European Heritage.A Critical Re-Interpretation, London, New York 2018, σελ. 29ff.

10. www.myinteractions.eu

11. Ο όρος “Μάθηση” προτιμάται έναντι του όρου “Εκπαίδευση” γιατί υποδεικνύει ενεργό ρόλο εκ μέρους του μαθητή.

Η μόνιμη έκθεση διαρθρώνεται σε πολλαπλά επίπεδα που επιτρέπουν διαφορετικό βαθμό εμπάθουσας, ανάλογα με τις προϋπάρχουσες γνώσεις και τον διαθέσιμο χρόνο των επισκεπτών. Το τάμπλετ προσφέρει περισσότερες εις βάθος πληροφορίες (ηχητικό υλικό, ταινίες) σε 24 γλώσσες. Μια εμπειρική οικογενειακή διαδρομή σχετικά με το θέμα ενός ταξιδιώτη στον χρόνο συμπληρώνει τη μόνιμη έκθεση. Ποικίλα φύλλα εργασιών ανταποκρίνονται στις ανάγκες των μαθητών δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

Η πρώτη μόνιμη έκθεση έχει δημιουργηθεί ώστε να ανταποκρίνεται σε διάφορα μαθησιακά σπιλ και στα διαφορετικά κίνητρα των επισκεπτών της. Ενθαρρύνει τη μάθηση μέσω παιγνιώδους και πολυαισθητηριακής ανακάλυψης, μέσω της αλληλεπίδρασης με την έκθεση και με άλλους επισκέπτες.

Αντί να διδάσκει κάποιο σταθερό περιεχόμενο ως βεβαιότητα, το Σπίτι της Ευρωπαϊκής ιστορίας υιοθετεί μια κριτική προσέγγιση. Αυτό καθίσταται σαφές από τρία σημεία: τη χρήση ερωτήσεων, την εστίαση στην έννοια της ερμηνείας και την έννοια της μνήμης.

Η μέθοδος των ερωτήσεων είναι βαθιά μπολιασμένη στην όλη σύλληψη της έκθεσης και επανέρχεται καθ' όλη την αφήγηση: ζητείται η άποψη των επισκεπτών, αντιπαραβάλλονται διάφορες απόψεις και τα αντικείμενα επιτρέπουν μια πολυεπίπεδη ερμηνεία.

Η έννοια της ερμηνείας είναι παρούσα, λόγου χάρη, όταν η έκθεση δείχνει πώς ο μύθος της Ευρώπης χρησιμοποιήθηκε για να αποτυπωθούν οι απόψεις για την Ευρώπη ανά τους αιώνες ή όταν παρουσιάζονται οι αλλαγές στην χαρτογραφική απεικόνιση της Ευρώπης στην πάροδο των χρόνων και ανάλογα με την γεωγραφική οπτική του παρατηρητή. Η ερμηνεία είναι επίσης το θέμα ενός έργου τέχνης ύψους 25m που κρέμεται στη σκάλα, μια σπείρα με ρητά που σχολιάζουν την ιστορία.

Επιπλέον πολυπλοκότητα προστίθεται με την αφήγηση κοινών ιστορικών διαδικασιών μέσω της έννοιας της μνήμης: χρησιμοποιείται για να αμφισβητήσει αυτά που επιλέγουμε να θυμόμαστε, ατομικά ή συλλογικά, και τι προτιμούμε να ξεχάσουμε.

Τις εκθέσεις συμπληρώνουν προγράμματα μάθησης και εκδηλώσεις. Τέλος, διαδικτυακοί μαθησιακοί πόροι σε 24 γλώσσες επιτρέπουν τη χρήση διακρατικού περιεχομένου σε σχολικές αίθουσες όλης της Ευρώπης. Τα θέματά τους (μετανάστευση, συγκρούσεις, ανθρώπινα δικαιώματα, ταυτότητα, τεχνολογίες πληροφόρησης) επιλέχθηκαν έτσι ώστε να είναι δυνατή η ένταξή τους σε διάφορα σχολικά αναλυτικά προγράμματα της Ευρώπης¹². Μέσω αυτού του ψηφιακού υλικού, το Σπίτι της Ευρωπαϊκής ιστορίας επιδιώκει να φτάσει στους μαθητές όλης της Ευρώπης, προσθέτοντας μια Ευρωπαϊκή διάσταση στη διδασκαλία και διεγείροντας την περιέργεια για τις κοινές ιστορικές πορείες των λαών.

12. Μπορείτε να μεταφορτώσετε τους πόρους εδώ: <https://historia-europa.ep.eu/en/educators-teachers/classroom-activities>.

4.2 eTwinning και σχολεία UNESCO: οικοδομώντας το μέλλον μέσω της ανακάλυψης του παρελθόντος

Ενώ τα μουσεία διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο για την καλύτερη κατανόηση της πολιτιστικής κληρονομιάς, οι εκπαιδευτικοί έχουν το προνόμιο να καθοδηγούν τους μαθητές τους στην ανακάλυψη του παρελθόντος, των διδασμάτων των προγόνων τους και την οικοδόμηση του μέλλοντός τους. Τα σχολεία αποτελούν πλούσια πηγή πληροφοριών και βοηθούν τους μαθητές να αποκτήσουν πρακτικές δεξιότητες μέσω εποικοδομητικών δραστηριοτήτων.

Για τον λόγο αυτόν, παρουσιάζουμε παραδείγματα δραστηριοτήτων σε σχολεία που τιμήθηκαν με το νέο σήμα Σχολείο eTwinning και που ήταν ήδη μέλη του Δικτύου Συνεργαζόμενων Σχολείων της UNESCO, το οποίο δημιουργήθηκε πριν από 70 χρόνια.

Το σήμα Σχολείο eTwinning εισήχθη το 2018, ως αναγνώριση και επιδοκίμασία της συμμετοχής και της αφοσίωσης στο eTwinning ομάδων εκπαιδευτικών και σχολικών ηγετών από το ίδιο σχολείο. Τα Σχολεία eTwinning αναγνωρίζονται ως σχολεία ηγετικά στους παρακάτω τομείς:

- Ψηφιακή πρακτική
- Πρακτική ψηφιακής ασφάλειας
- Καινοτόμες και δημιουργικές παιδαγωγικές προσεγγίσεις
- Προώθηση της συνεχούς επαγγελματικής επιμόρφωσης του προσωπικού
- Προώθηση πρακτικών συνεργατικής μάθησης σε προσωπικό και μαθητές.

Τα Σχολεία eTwinning θα διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο τα επόμενα χρόνια, αφού αποστολή τους είναι να εμπνεύσουν τη μελλοντική εξέλιξη του eTwinning και να πραγματευτούν διάφορα θέματα. Ένα από τα θέματα αυτά θα μπορούσε να είναι η προώθηση και η διαφύλαξη της πολιτιστικής κληρονομιάς.

Το Δίκτυο Συνεργαζόμενων Σχολείων της UNSECO (<https://aspnet.unesco.org/>) είναι ένα παγκόσμιο δίκτυο που μετράει πολλά χρόνια ζωής και το οποίο συνδέει εκπαιδευτικά ιδρύματα από όλο τον κόσμο με στόχο την επίτευξη κοινών στόχων σε επίπεδο διεθνούς κατανόησης και συνεργασίας, διαπολιτισμικού διαλόγου και ειρήνης, αειφόρου ανάπτυξης και ποιοτικής εκπαίδευσης στην πράξη.

Το Δίκτυο Συνεργαζόμενων Σχολείων της UNESCO θα συμμετέχει επίσης σε ένα έργο από κοινού με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Το έργο ξεκίνησε στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Έτους για την Πολιτιστική Κληρονομιά, αποσκοπώντας αφενός στην ενημέρωση για την κοινή ιστορία και αξίας και αφετέρου στο να εκτιμηθεί η πολιτιστική πολυμορφία μέσω διαπολιτισμικών ανταλλαγών, παρουσιάσεων και διαμοίρασης της πολιτιστικής κληρονομιάς, καθώς και της συμμετοχής των παιδιών στην [ε]πανακάλυψη και διαμοίραση της πολιτιστικής τους κληρονομιάς.

Στην παρούσα ενότητα, διευθυντές σχολικών μονάδων και εκπαιδευτικοί από Σχολεία eTwinning, οι οποίοι ήδη επεξεργάζονταν έργα σχετικά με την πολιτιστική κληρονομιά στο πλαίσιο του δικτύου της UNESCO, μοιράζονται τις ιδέες και την εμπειρία τους.

Σχολείο: ITCG Enrico Fermi, Tivoli, Ιταλία

Διευθύντρια: Laura Giovannelli

Εκπαιδευτικός: Grazia Del Tito

Laura Giovannelli

Grazia Del Tito

Πότε έγινε το σχολείο σας μέλος του Δικτύου Συνδεδεμένων Σχολείων της UNSECO;

Το Σχολείο μας έγινε μέλος του Δικτύου Συνδεδεμένων Σχολείων της UNESCO το 2013.

Τι είδους δραστηριότητες σχετικές με την πολιτιστική κληρονομιά έχετε διοργανώσει στο σχολείο σας και ποιοι συμμετείχαν;

Είχαμε ένα έργο με την ονομασία “Salvanguardia dei beni materiali e immateriali di Tivoli e della Valle dell’Aniene”. Το έργο ξεκίνησε δύο χρόνια πριν και θα τελειώσει τον Οκτώβριο του 2018. Στόχος είναι η αφύπνιση των μαθητών σχετικά με την καλλιτεχνική και πολιτιστική κληρονομιά. Το έργο περιλαμβάνει διάφορες δραστηριότητες σχεδιασμένες ώστε να προωθούν τη γνώση και την αξία δύο πόλεων της UNESCO στο Τίβολι (Villa D’este και Villa Adriana) και των παραδοσιακών ειδών μουσικής και χορού που είναι χαρακτηριστικοί της περιοχής αλλά δεν χρησιμοποιούνται πια από τους νεαρούς μαθητές.

Το σχολείο μας, το ITCG Fermi (Επαγγελματικό λύκειο), εκπονεί το έργο σε συνεργασία με 2 εκπαιδευτικά ιδρύματα που βρίσκονται στο Τίβολι: το IC Tivoli Il Baccelli (Γυμνάσιο), το Liceo Spallanzani (Λύκειο) και το Notre Dame des Anges, ένα σχολείο που βρίσκεται στο Saint Amand – les - Eaux, στη Γαλλία (περιλαμβάνει νηπιαγωγείο, δημοτικό, γυμνάσιο-λύκειο και κολλέγια). Στο έργο έχουν επίσης εμπλακεί ο Δήμος του Τίβολι και τοπικές ενώσεις, όπως το Leo Club Tivoli και ο Συνεταιρισμός “Visite guidate Tivoli”.

Ως Σχολείο eTwinning, πιστεύετε ότι μπορείτε να εμπλέξετε περισσότερους εκπαιδευτικούς από το σχολείο σας στις δραστηριότητες αυτές;

Οι δραστηριότητες που αφορούν στο έργο έχουν ήδη εμπλέξει έναν μεγάλο αριθμό εκπαιδευτικών. Η επιτυχία των δραστηριοτήτων αυτών είχε θετικό και έντονο αντίκτυπο και διέγειρε το ενδιαφέρον για την ενεργή συμμετοχή σε άλλες δραστηριότητες και έργα.

Μπορείτε να προτείνετε μία δραστηριότητα από το Δίκτυο της UNESCO που να μπορεί να εφαρμοστεί στο πλαίσιο της έννοιας του Σχολείου eTwinning;

Μπορούμε να προάγουμε την πολιτιστική κληρονομιά στη νέα γενιά μέσω έργων eTwinning που προάγουν την Εκπαίδευση στην Παγκόσμια Πολιτειότητα και μπορούμε να διαδώσουμε τις δραστηριότητές μας στο δίκτυο των Σχολείων eTwinning. Ως Σχολείο eTwinning, μπορούμε επίσης να διοργανώνουμε εκδηλώσεις μέσω διαδικτύου και σε φυσικό χώρο για να παρουσιάσουμε και να προωθήσουμε τις δραστηριότητές μας σε άλλα σχολεία της περιοχής μας.

Σχολείο: Ανώτερο Γυμνάσιο Πεντάπολης, Ελλάδα

Διευθύντρια: Νικολίνα Σταθάκη

Εκπαιδευτικός: Θεοδώρα Γκένιου

Νικολίνα Σταθάκη

Θεοδώρα Γκένιου

Πότε έγινε το σχολείο σας μέλος του Δικτύου Συνδεδεμένων Σχολείων της UNSECO;

Το Σχολείο μας είναι μέλος του Δικτύου Συνδεδεμένων Σχολείων της UNSECO εδώ και τέσσερα χρόνια, ενός δικτύου που συνδέει 11.500 σχολεία από 182 χώρες, με στόχο να προάγει την ειρήνη, την ανθρωπιστική εκπαίδευση και τον διαπολιτισμικό διάλογο σε παγκόσμιο επίπεδο. Η δημιουργικότητα, η επικοινωνία, η καινοτομία

είναι τρεις πυλώνες του δικτύου αυτού, τα οποία, κατά τη γνώμη μου, είναι ιδανικά που ασπάζεται και η κοινότητα του eTwinning.

Τι είδους δραστηριότητες σχετικές με την πολιτιστική κληρονομιά έχετε διοργανώσει στο σχολείο σας και ποιοι συμμετείχαν;

Στην Ελλάδα, κάθε χρόνο διοργανώνουμε μαθητικά συμπόσια, τόσο στη βόρεια Ελλάδα, στη Θεσσαλονίκη, όσο και στη Νότια Ελλάδα, στην Αθήνα. Για τη συμμετοχή μας στις εκδηλώσεις αυτές, σκηνοθετούμε θεατρικά έργα και προετοιμάζουμε τους μαθητές μας να πάρουν μέρος σε διαλόγους και συζητήσεις στρογγυλής τραπέζης σχετικά με τα θέματα που έχουν οριστεί για τη συγκεκριμένη χρονιά. Το 2014, την πρώτη χρονιά που διοργανώθηκε το συμπόσιο αυτό στη Θεσσαλονίκη, δημιουργήσαμε ένα θεατρικό έργο με τίτλο “Συναντώντας τα Βυζαντινά μνημεία της Θεσσαλονίκης”. Το 2017, στο 3ο Συμπόσιο, εστίασαμε στην άυλη κληρονομιά μας, σε τοπικά έθιμα και παραδόσεις και σκηνοθετήσαμε άλλο ένα θεατρικό έργο με τίτλο “Κάτω από τη σκιά του Μενοίκιου Όρους”, που είναι το όνομα του βουνού κοντά στο οποίο βρίσκεται το σχολείο μας.

Οι δραστηριότητες αυτές διεξήχθησαν κατά κύριο λόγο από την μαθηματικό του σχολείου μας, που ειδικεύεται στη Θεατρική Αγωγή και συνεργάζεται με ομάδες μαθητών που παίζουν στα έργα και συμμετέχουν στις συζητήσεις. Η διευθύντρια επίσης παρέχει στήριξη, οι γονείς βοηθούν καθ' όλη τη διαδικασία τόσο οικονομικά όσο και συναισθηματικά, και υπάρχουν πολλοί περισσότεροι εκπαιδευτικοί που επίσης συμμετέχουν, προσφέροντας ιδέες και βοηθώντας όποτε χρειαστεί.

Ως Σχολείο eTwinning, πιστεύετε ότι μπορείτε να εμπλέξετε περισσότερους εκπαιδευτικούς από το σχολείο σας στις δραστηριότητες αυτές;

Όπως προανέφερα, υπάρχει μια ομάδα εκπαιδευτικών στο σχολείο μας με τους οποίους υπάρχει αποτελεσματική επικοινωνία και συνεργασία. Η ομάδα αυτή αποτελείται κυρίως από καθηγητές γλωσσικών μαθημάτων, αλλά θα θέλαμε να συμπεριλάβουμε και καθηγητές καλλιτεχνικών και μουσικής, πληροφορικής και ξένων γλωσσών, οι οποίοι θα είχαν την

ευκαιρία να προσφέρουν τη δική τους εξειδικευμένη γνώση και να συμβάλουν σε μια πιο εύρυθμη εκπόνηση των έργων.

Ως Σχολείο eTwinning πώς μπορείτε να συνεργαστείτε και να προάγετε συναφείς δραστηριότητες σε σχολεία, συναδέλφους και την τοπική σας κοινότητα;

Τα σχολεία του eTwinning είναι μαθησιακοί οργανισμοί και ως τέτοιοι έχουν αναλάβει τη δέσμευση να συμμετέχουν σε δραστηριότητες που προάγουν τη διαμοίραση της γνώσης. Εργαστήρια, εν υπηρεσία επιμόρφωση, συζητήσεις στρογγυλής τραπέζης και παρουσιάσεις έργων σε όλη τη διάρκεια της σχολικής χρονιάς μπορούν και έχουν διοργανωθεί στο ίδρυμά μας, προκειμένου να γνωστοποιήσουμε τα αποτελέσματα των δραστηριοτήτων μας και να ανταλλάξουμε καλές πρακτικές. Οι τοπικές εκπαιδευτικές και διοικητικές αρχές είναι πάντα στο πλευρό μας, επιδοτώντας τα εγχειρήματά μας. Επιπλέον, έργα Erasmus+ που έχουν αναδυθεί από τις συμπράξεις μας στο eTwinning μας παρέχουν περισσότερες ευκαιρίες διαρκούς αλλαγής και εξέλιξης.

Μπορείτε να προτείνετε κάποια δραστηριότητα από το Δίκτυο της UNESCO που μπορεί να εφαρμοστεί στην έννοια του Σχολείου eTwinning;

Τα μαθητικά συμπόσια είναι αναμφίβολα μια ιδέα που αξίζει να διαδοθεί, εφόσον δίνει φωνή στους εφήβους που συμμετέχουν. Τους βοηθούν να απελευθερώσουν τη δημιουργικότητά τους, στο πλαίσιο ενός ρεαλιστικού και διαδραστικού πλαισίου, και να αποκτήσουν μια αίσθηση πρωτοβουλίας και επιχειρηματικότητα, αφού συμμετέχουν ενεργά και σε μεγάλο βαθμό αυτο-κατευθύνονται για να προετοιμάσουν τη συμμετοχή τους, είτε πρόκειται για θεατρικό έργο, είτε για ταινία, για παρουσίαση, για παράσταση ή άλλη μορφή καλλιτεχνικής έκφρασης.

Επιπλέον, η συμμετοχή των μαθητών στις συζητήσεις αναφορικά με το θέμα του εκάστοτε έτους ενισχύει τις δεξιότητές τους στη μητρική και τις ξένες γλώσσες, τη μεταγλωσσική ικανότητα, την πολιτιστική συνειδητοποίηση και έκφραση, όπως περιγράφεται στο πλαίσιο των 8 βασικών ικανοτήτων. Σε όλες αυτές τις συζητήσεις, οι μαθητές καλούνται να ερευνήσουν, να προετοιμάσουν και να συζητήσουν ένα συγκεκριμένο θέμα, να αρθρώσουν λόγο δημόσια, να υποστηρίξουν τα επιχειρήματά τους, να διαφωνήσουν με επιχειρήματα. Και οι δύο δραστηριότητες, οι καλλιτεχνικές και οι γλωσσικές θα μπορούσαν να οργανωθούν συνεργατικά και να πραγματοποιηθούν μέσω διαδικτύου, χρησιμοποιώντας το Adobe Connect και το eTwinning Live.

Σχολείο: Ivan Vazov Language School, Plovdiv, Βουλγαρία

Διευθύντρια: Anelia Miteva

Εκπαιδευτικός: Maya Kyulevchieva

Anelia Miteva

Maya Kyulevchieva

Τι είδους δραστηριότητες σχετικές με την πολιτιστική κληρονομιά έχετε διοργανώσει στο σχολείο σας και ποιοι συμμετείχαν;

Οι μαθητές με τη βοήθεια των εκπαιδευτικών τους ετοίμασαν διάφορες παρουσιάσεις σχετικά με θέματα όπως την πολιτιστική κληρονομιά των Βαλκανίων, τα Ελληνο-Ρωμαϊκά μνημεία Πολιτισμού, τη Χριστιανική κληρονομιά, χώρους της UNESCO, τα τραγούδια των γιαγιάδων του

συγκροτήματος Bistrishki, τη μαρτενίτσα κ.λπ. Επίσης, διοργανώσαμε ανοιχτά μαθήματα στη Γεωμετρία των εθνικών κεντημάτων και στη Γεωμετρία των χαλιών Chirpontsi. Διοργανώσαμε βιντεοσυσκέψεις με άλλα σχολεία της UNESCO από το Κίεβο, την Ουκρανία και το Μπακού, στο Αζερμπαϊτζάν, που εργάζονται πάνω στο έργο της UNESCO: "Learning for the Future". Τέλος, οργανώσαμε αρκετά έργα eTwinning, όπως τα εξής: "Similar and different traditions between Bulgarian and Polish cultures", "Hello, etwin friends! Let's play together old games!", "Food Globalisation", "A proverb a day keeps the boredom away "When two cities mean Europe".

Ως Σχολείο eTwinning, πιστεύετε ότι μπορείτε να εμπλέξετε περισσότερους εκπαιδευτικούς από το σχολείο σας στις δραστηριότητες αυτές;

Προς το παρόν, εκπονούμε το έργο Erasmus+ "Teaching Materials and Activities for UNESCO Schools" (Διδακτικά Υλικά και Δραστηριότητες για Σχολεία UNESCO) στο οποίο περιλαμβάνονται τα παρακάτω θέματα: Αειφορία, Πολιτειότητα, Διαπολιτισμική Μάθηση, Πολιτισμική κληρονομιά, Ειρήνη και Ανθρώπινα Δικαιώματα. Επίσης, οργανώνουμε ανοιχτά μαθήματα σε ποικίλα θέματα και προσφέρουμε την ευκαιρία σε μαθητές να παρουσιάσουν τη δουλειά τους σε διάφορα φεστιβάλ και γιορτές. Όλο και περισσότεροι εκπαιδευτικοί συμμετέχουν κάθε χρόνο και, καθώς είμαστε πλέον Σχολείο eTwinning, μπορούμε να ενεργούμε ως πρεσβευτές και να εμπλέκουμε περισσότερες ομάδες ενδιαφερομένων, όπως γειτονικά σχολεία, το δήμο και την τοπική κοινότητα.

Ως Σχολείο eTwinning πώς μπορείτε να συνεργαστείτε και να προάγετε συναφείς δραστηριότητες σε σχολεία, συναδέλφους και την τοπική σας κοινότητα;

Ως Σχολείο eTwinning, μπορούμε να μοιραστούμε καλές πρακτικές με άλλους συναδέλφους, να συμμετάσχουμε σε περιφερειακά και εκπαιδευτικά συνέδρια και να προωθήσουμε το eTwinning και το έργο μας με άλλους συναδέλφους. Ως δυναμικός οργανισμός, πρέπει να διαδίδουμε τη δουλειά μας και να οικοδομούμε συνέργειες με άλλα δίκτυα. Είμαι βέβαιη ότι πολλοί εταίροι από τον σύνδεσμο της UNESCO ενδιαφέρονται να συνεργαστούν μέσω του eTwinning και να εκπονήσουν Ευρωπαϊκά έργα με θέμα την πολιτιστική κληρονομιά.

Σχολείο: Osnovna šola Simona Gregorčiča Kobarid, Σλοβενία

Εκπαιδευτικός: Melita Jakelj

Εκπαιδευτικός: Aurora Calvet

Melita Jakelj

Τι είδους δραστηριότητες που σχετίζονται με την πολιτιστική κληρονομιά έχετε διοργανώσει στο σχολείο σας και ποιοι συμμετείχαν;

Μόλις γιορτάσαμε την 50η επέτειο του σχολείου και ερευνήσαμε πώς ήταν το σχολείο στο παρελθόν. Επίσης, οργανώσαμε μια έκθεση και μια “ανοιχτή μέρα” κατά την οποία 200 άνθρωποι επισκέφτηκαν το σχολείο. Οι μαθητές επεξεργάστηκαν το θέμα της πολιτιστικής κληρονομιάς επισκεπτόμενοι μουσεία, παλιά σπίτια και εκθέσεις και συνεργάστηκαν με τους παππούδες και τις γιαγιάδες τους. Μια άλλη τάξη εκπονεί ένα έργο eTwinning, το “Happy to meet each other, με εταίρους από την Ισπανία, όπου παρουσιάσαμε τον πολιτισμό μας ο ένας στον άλλον.

Κάθε χρόνο, έχουμε ένα έργο στο οποίο συμμετέχει όλο το σχολείο, το σύνολο των 330 μαθητών, των εκπαιδευτικών και του προσωπικού. Φέτος, ανακαλύψαμε τα οφέλη της συνεργασίας με τις μεγαλύτερες γενιές και θα συνεχίσουμε να εμπλέκουμε γονείς και παππούδες σε μελλοντικά έργα.

Οργανώνετε δραστηριότητες σχετικές με το Δίκτυο Συνδεδεμένων Σχολείων της UNESCO μέσω του eTwinning;

Ναι, είμαστε σε επικοινωνία με ένα σχολείο από τη Σλοβενία και ένα από τη Δημοκρατία της Τσεχίας και έχουμε αρχίσει να ετοιμάζουμε ένα έργο eTwinning για την επόμενη σχολική χρονιά σχετικά με την πολιτιστική κληρονομιά.

Ως Σχολείο eTwinning, πιστεύετε ότι μπορείτε να εμπλέξετε περισσότερους εκπαιδευτικούς από το σχολείο σας στις δραστηριότητες αυτές;

Ναι, την επόμενη χρονιά όλοι οι εκπαιδευτικοί θα συμμετάσχουν, καθώς θα τρέξουμε ένα έργο Erasmus+, το οποίο επίσης θα καταχωρηθεί στο eTwinning. Πιστεύω ότι ως Σχολείο eTwinning έχουμε μια μεγάλη ευθύνη και θα έπρεπε να προάγουμε την καινοτομία διδασκαλία και μάθηση. Εκτός από όλη τη δουλειά που θα κάνουμε και τους συναδέλφους που θα εμπλέξουμε, τα Υπουργεία και οι Εκπαιδευτικές διευθύνσεις πρέπει να μας ενισχύουν και να στηρίζουν την αποστολή μας.

Τα Σχολεία eTwinning αναμφίβολα θα διαδραματίσουν τον ρόλο τους ως σχολεία-πρσεβευτές, τα οποία θα εμψυχήσουν καινοτομία στις διδακτικές μεθόδους, θα καλλιεργήσουν πνεύμα συνεργασίας και θα εμπνεύσουν περισσότερους εκπαιδευτικούς να εργαστούν προς αυτή την κατεύθυνση. Η πολιτιστική κληρονομιά είναι μόνο ένα από τα πολλά θέματα για το οποίο οι εκπαιδευτικοί, μέσω μιας ολιστικής προσέγγισης σε επίπεδο σχολείου, μπορούν να συνεργαστούν με τους μαθητές τους, προκειμένου να τους βοηθήσουν να οικοδομήσουν το μέλλον τους, μέσω της γνώσης του παρελθόντος.

Συμπεράσματα

Santi Scimeca, Υπεύθυνη Έργου eTwinning,
Κεντρική Υπηρεσία Υποστήριξης

Santi Scimeca

Το eTwinning γιορτάζει το Ευρωπαϊκό Έτος Πολιτιστικής Κληρονομιάς με πολλές πρωτοβουλίες: εργαστήρια, συνέδρια, σεμινάρια, δραστηριότητες στο διαδίκτυο, υλικά και φυσικά το παρόν βιβλίο. Για να κατανοηθεί καλύτερα πόσο δημοφιλής είναι η πολιτιστική κληρονομιά στους κόλπους των eTwinners, το ακόλουθο παράδειγμα είναι ενδεικτικό. Στις αρχές του 2018, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προσκάλεσε το eTwinning να επιλέξει τρία έργα που θα τιμηθούν με μια ειδική αναγνώριση στο συνέδριο λήξης του Ευρωπαϊκού Έτους για την Πολιτιστική Κληρονομιά. Από αυτό προέκυψε το “Ειδικό Βραβείο eTwinning για την Πολιτιστική Κληρονομιά”. Αμέσως ξεκίνησε μια εκστρατεία επικοινωνίας, ενθαρρύνοντας τους εκπαιδευτικούς να δηλώσουν συμμετοχή για το βραβείο μέσω της αίτησής τους για το Εθνικό Σήμα Ποιότητας.

Λίγους μόνο μήνες μετά, και πολύ πριν την καταληκτική ημερομηνία, ήδη περισσότερα από 600 έργα είχαν υποβάλει υποψηφιότητα για το ειδικό αυτό βραβείο (ένα τρίτο του συνόλου των αιτήσεων για τα Σήματα Ποιότητας). Αυτό μας δείχνει δύο πράγματα: πρώτον, ότι οι εκπαιδευτικοί ενδιαφέρονται πολύ για το θέμα της πολιτιστικής κληρονομιάς, όταν συμμετέχουν σε συνεργατικές δραστηριότητες με συναδέλφους από όλη την Ευρώπη και ότι οι εκπαιδευτικοί ακόμα ανακαλύπτουν την έννοια της πολιτιστικής κληρονομιάς και τη σημασία της για τις τοπικές κοινότητες και τα παιδιά.

Ο αναγνώστης του παρόντος βιβλίου οπωσδήποτε γνωρίζει πλέον τον πλούτο της πολιτιστικής κληρονομιάς της Ευρώπης. Μας περιβάλλει και είναι πιο εμφανής από ό,τι πιθανώς πιστεύαμε. Οτιδήποτε παλιό όμως δεν αποτελεί πολιτιστική κληρονομιά. Μόνο αποτελέσματα της ανθρώπινης δραστηριότητας που προστατεύονται, διατηρούνται ή αναβιώνονται εκούσια, αντί να αφήνονται στη φυσική αποσύνθεση, τη λήθη ή την καταστροφή, μπορούν να θεωρηθούν πολιτιστική κληρονομιά. Όλοι γνωρίζουμε (ως μέρος της πολιτιστικής μας κληρονομιάς, θα έλεγε κανείς) ότι ο μόνος τρόπος να μάθουμε ποιοι πραγματικά είμαστε ή πού θέλουμε να πάμε είναι να γνωρίζουμε την καταγωγή μας. Ο πολιτισμός μας είναι ένα δυναμικό σύνολο από νόρμες που μεταβάλλονται αδιάκοπα: άλλες φορές η μεταβολή διαρκεί αιώνες κι άλλες μισή γενιά. Μάλιστα, σε εποχές ρευστής κοινωνίας όπως τη σημερινή, όπως θα έλεγε ο Bauman, πρέπει να στηρίζουμε τις αξίες μας σε ό,τι είναι πραγματικά παγιωμένο και αποδεδειγμένο, αμφισβητώντας ό,τι μας προσφέρεται ως εύκολη λύση σε πολύπλοκα ζητήματα. Η πολιτιστική μας κληρονομιά δεν είναι μόνο μνημεία και συνταγές, είναι ο τρόπος που σκεφτόμαστε και ερμηνεύουμε την πραγματικότητα. Ευτυχώς, φιλόσοφοι και λόγιοι, απλοί άνθρωποι και οραματιστές επί αιώνες άσκησαν

επιρροή στον πολιτισμό μας και μας δίνουν χείρα βοηθείας. Η ιστορία και η πολιτιστική μας κληρονομιά δεν πρέπει να θεωρείται φορτίο που μας βαραίνει, αλλά απάντηση στις αμφιβολίες μας: μια αξιόπιστη πυξίδα σε καιρούς ενίοτε ακατανόητους και αποπροσανατολιστικούς.

Το φετινό βιβλίο του eTwinning είναι ένα δώρο σε όλα τα μέλη του eTwinning που πάντα ήλπιζαν να ασχοληθούν με ένα έργο που πραγματεύεται την πολιτιστική κληρονομιά, αλλά που ποτέ δεν το έκαναν, γιατί δεν ήξεραν από που να αρχίσουν. Ακόμα, είναι ένα δώρο στους εκπαιδευτικούς που ανέκαθεν θεωρούσαν την πολιτιστική κληρονομιά έναν ενδιαφέροντα και παιγνιώδη τρόπο για να κάνουν μια εισαγωγή της ιστορίας στην τάξη, χωρίς να συνειδητοποιούν ότι μπορεί να είναι πολλά περισσότερα: μπορεί να είναι ένας τρόπος ανάγνωσης του παρόντος και απόκτησης εφοδίων για το μέλλον.

Βιβλιογραφικές αναφορές

- Alsayyad, Nezar (εκδ.). *Consuming Tradition, Manufacturing Heritage. Global Norms and Urban Forms in the Age of Tourism*. New York: Routledge, 2001.
- Bendix, R.F., Eggert, A., Peselmann., A. (εκδ.) *Heritage Regimes and the State*. Göttingen: Universitätsverlag Göttingen, 2012.
- Συμβούλιο της Ευρώπης, Faro, 2005. <https://www.coe.int>
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Towards an integrated approach to cultural heritage for Europe, 2014 http://ec.europa.eu/assets/eac/culture/library/publications/2014-heritage-communication_en.pdf
- Απόφαση (ΕΕ) 2017/864 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 17ης Μαΐου 2017 σχετικά με το Ευρωπαϊκό Έτος Πολιτιστικής Κληρονομιάς (2018). <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32017D0864&from=EL>
- Jakoba Sraml Gonzalez, Trends in practical cultural heritage learning in Europe 2012, Research report, The Nordic Centre of Heritage Learning 2012
- Lazzaretti, Luciana, The resurgence of the “societal function of cultural heritage”. An introduction. *City, Culture and Society*, 3:4 (2012): 229–233.
- Sonkoly, G., Vahtikari, T., *Innovation in Cultural Heritage Research. For an integrated European Research Policy*. Brussels: European Commission, 2018.
- Special Eurobarometer Report, Cultural Heritage, 2017. <http://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/index.cfm/WhatsNew/index>
- Ιστοσελίδα του Ευρωπαϊκού Έτους Πολιτιστικής Κληρονομιάς https://europa.eu/cultural-heritage/european-year-cultural-heritage_el

Εκδότης

Κεντρική Υπηρεσία Υποστήριξης για το
eTwinning
www.etwinning.net

European Schoolnet
(EUN Partnership AISBL)
Rue De Trèves 61, 1040 Brussels, Belgium
www.europeanschoolnet.org

Επιμελητές

Ειρήνη Πατεράκη, Santi Scimeca

Συντονισμός σχεδίου

Claire Morvan

Γλωσσικός Συντονισμός

Danosh Nasrollahi

Αρχικό Σχέδιο

Pitch Black Graphic Design The Hague/Berlin

DTP και εκτύπωση

HOFI Studio

Αριθμός αντιτύπων

1000

ISBN

9789492913562

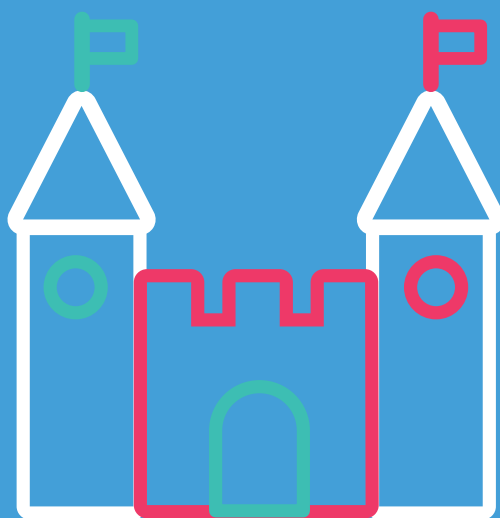
Δημοσιεύθηκε τον Σεπτέμβριο 2018. Οι απόψεις που εκφράζονται στο παρόν είναι αποκλειστικά των συγγραφέων και όχι απαραίτητως του European Schoolnet ή της Κεντρικής Υπηρεσίας Υποστήριξης του eTwinning. Το παρόν βιβλίο δημοσιεύεται υπό τους όρους και προϋποθέσεις της άδειας Attribution – Non Commercial-Share Alike 3.0 Unported Creative Commons licence (CC BY-NC-SA 3.0) (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/3.0/>). Δημιουργήθηκε με την οικονομική υποστήριξη του Προγράμματος Erasmus+ της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η παρούσα δημοσίευση απηχεί αποκλειστικά τις απόψεις των συγγραφέων και η Ευρωπαϊκή Ένωση δεν είναι υπεύθυνη για τυχόν χρήση των πληροφοριών που περιέχονται στο παρόν.

<http://europa.eu/cultural-heritage>

www.etwinning.net

ISBN 978-94-92913-56-2

Με συγχρηματοδότηση από το πρόγραμμα «Erasmus+» της Ευρωπαϊκής Ένωσης